

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Τμήμα Οργάνωσης & Διοίκησης Επιχειρήσεων

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

MBA Tourism Management

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

“ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ”

ΜΙΧΑΗΛ Β. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ (ΔΕ – ΜΤ / 0644)

Τ.Ε.Ι. ΑΘΗΝΩΝ, Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας,

Τμήμα Τουριστικών Επιχειρήσεων

ΠΕΙΡΑΙΑΣ, 2008

Στην αδελφή μου Ελένη

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ

“ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ”

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΜΙΧΑΛΗΣ

Σημαντικοί Όροι : Εναλλακτικές μορφές Τουρισμού, Πολιτισμός, Μοναστήρια, Θρησκεία, Ανάπτυξη.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το νεαρό της ηλικίας του όρου <<θρησκευτικός τουρισμός>> που χρονολογείται μόνον απ΄τις αρχές του 19^{ου} αιώνα, δεν πρέπει να σκιάζει το γεγονός ότι, το κοινωνικό φαινόμενο που σήμερα ονομάζουμε θρησκευτικό τουρισμό, λαμβάνει χώρα από πολύ ενωρίτερα στην ανθρώπινη ιστορία.

Είναι πέρα από κάθε αμφιβολία, ότι το ζήτημα της ανάπτυξης και προώθησης του θρησκευτικού τουρισμού τόσο στην Ελλάδα (που έχει τον Άγιο Χριστόφορο ξεχωριστό Άγιο για τους ταξιδιώτες και Όσιο Σαμψών ως προστάτη των ξενοδόχων) όσο και στην αλλοδαπή (όπου συχνά έχει αναπτυχθεί ως κύρια τουριστική δράση κάποιων περιοχών) μόλις τώρα αρχίζει να ερευνάται.

Από κοινωνιολογική άποψη το τουριστικό φαινόμενο, η μετακίνηση δηλαδή με σκοπό τη συλλογή εμπειριών και την ικανοποίηση αναγκών του

μετακινούμενου, εμφανίζεται και σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό χαρακτηρίζει όλες τις ελεύθερες κοινωνίες. Κοινωνίες δηλαδή που ξεπερνούν τη φάση της δουλείας ή δουλοπαροικίας ή τη φάση της αυστηρά νομαδικής κοινωνικής δομής. Οι ελεύθερες λοιπόν κοινωνίες παρουσιάζουν φαινόμενα θρησκευτικού τουρισμού, ανεξάρτητα από τη φάση κοινωνικής τους εξέλιξης, π.χ. ανεξάρτητα από το μητριαρχικό ή πατριαρχικό τους χαρακτήρα, ανεξάρτητα από την ομαδικότητα ή τον ατομισμό, ανεξάρτητα από τη συσσώρευση επιστημονικής γνώσης και τον συσσωρευμένο πλούτο ή τις πρωτόγονες δοξασίες και την απόλυτη εξάρτηση από τη φύση.

Από άποψη πολιτισμική το φαινόμενο του θρησκευτικού τουρισμού μπορεί να χαρακτηριστεί σαν η διάθεση για γνωριμία με, ή καλύτερα για κοινωνία άλλων πολιτισμών. Με βάση αυτό κοινωνίες και άτομα που έχουν πολιτιστική ωριμότητα είναι αυτά που δέχονται να γίνουν κοινωνοί, σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό, άλλων, παρεμφερών, ή και τελείως διαφορετικών πολιτισμικών, πρακτικών, εθίμων κ.λ.π, που χαρακτηρίζουν ένα ανθρωπογενές περιβάλλον, κατά τεκμήριο διαφορετικό από το δικό τους.

Ιδιαίτερη βαρύτητα δίνεται στο γεγονός ότι μόνο όταν υπάρχει πολιτιστική ωριμότητα δέχεται ένα άτομο ή μια κοινωνία να έλθει σε επαφή, να γίνει πολιτιστικός κοινωνός και να υπάρξει σε ανθρωπογενές περιβάλλον διάφορων, κατά τεκμήριο, πολιτιστικών πρακτικών από τις δικές του.

Πρόκειται για μια σχέση που η ρίζα χάνεται στα βάθη των αιώνων, εκεί που αρχίζουν και τερματίζουν οι πολιτισμοί. Μια σχέση που απασχολεί όλο τον

κόσμο σε όλα τα μήκη και τα πλάτη του και σε όλες τις εποχές. Μια σχέση που απασχολεί τόσο το άτομο ξεχωριστά το καθένα όσο την επιστήμη και την έρευνα γενικότερα.

Όπως γίνεται σαφές αυτή η αλληλεξάρτηση της θρησκείας και του ανθρώπου εφόσον απασχολεί τα γνωστικά επίπεδα του ανθρώπου είναι δυνατόν να ενδιαφέρει και την επιχειρηματική δραστηριότητα που διαμορφώνουν αυτά.

Στην εργασία αυτή θα προσπαθήσω να αναδείξω την αναγκαιότητα του θρησκευτικού τουρισμού, τη δυνατότητα παράτασης της τουριστικής περιόδου που είναι φυσικό να διαμορφώσει ως σημαντικό κεφάλαιο την εναλλακτική αυτή μορφή τουρισμού για την Ελλάδα.

Στο πρώτο κεφάλαιο αναφέρεται η τυποποίηση και η διάκριση του τουρισμού σε βασικές κατηγορίες. Μέσω της διάκρισης αυτής σκοπός μου είναι να διαπιστωθεί η αλληλεξάρτηση του θρησκευτικού τουρισμού με άλλες εναλλακτικές μορφές τουρισμού.

Στο δεύτερο κεφάλαιο αναφέρονται τα κριτήρια διάκρισης των θρησκειών, θρησκευτικών κέντρων και θρησκευτικών προορισμών ώστε να γίνει σαφές ποιός είναι ο τουρίστας αυτής της εναλλακτικής μορφής τουρισμού.

Στο τρίτο κεφάλαιο αναφέρονται τα θρησκευτικά μνημεία της Ελλάδας έτσι ώστε να γίνει κατανοητό η μορφή διασποράς που μπορεί να έχει αυτή η

μορφή τουρισμού στον ελλαδικό χώρο. Πως δηλαδή μπορεί να αναδειχθεί και αναζωογονηθεί η επαρχία μέσω του φαινομένου αυτού.

Στο τέταρτο κεφάλαιο αναφέρονται ενδεικτικά προορισμοί του εξωτερικού ώστε να γίνει σαφές τι απολαβές οικονομικές έχουν κράτη από αυτή τη μορφή τουρισμού.

Στο πέμπτο κεφάλαιο υπάρχει μια κοινωνιολογική και ψυχολογική προσέγγιση του θρησκευτικού τουρισμού έτσι ώστε να αναδειχθούν τόσο η φύση της εναλλακτικής αυτής μορφής τουρισμού όσο και τα κίνητρα του τουρίστα αυτού του είδους.

Στο έκτο κεφάλαιο φαίνεται πως είναι δυνατόν ο θρησκευτικός τουρισμός να δημιουργήσει προοπτικές στις επιμέρους περιοχές της Ελλάδας και να περιορίσει το φαινόμενο της ανεργίας δημιουργώντας ευκαιρίες απασχόλησης.

Στο έβδομο κεφάλαιο αναδεικνύονται οι προσπάθειες που κάνουν οι νομαρχίες της Ελλάδας για ανάδειξη των μνημείων τους ώστε να αναπτυχθεί ο θρησκευτικός τουρισμός στην περιοχή τους και να αποκομίσουν τα ωφέλη που προαναφέρθηκαν.

Ελπίζω μέσω της εργασίας αυτής να δοθεί η δυνατότητα σε επιστήμονες και επιχειρηματίες να δουν τον θρησκευτικό τουρισμό ως μια νέα τουριστική δραστηριότητα.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΙΚΟΝΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΕ ΒΑΣΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ

1.1.Τυποποίηση και διάκριση του τουρισμού σε βασικές κατηγορίες.....	2
1.1.1.Μαζικός τουρισμός.....	2
1.1.2.Ατομικός τουρισμός.....	4
1.1.3.Εσωτερικός τουρισμός.....	6
1.1.4.Εξωτερικός τουρισμός.....	7
1.1.5.Συνεχής τουρισμός.....	8
1.1.6.Εποχιακός τουρισμός.....	9
1.2.Οι ευρύτερα διαδεδομένες εναλλακτικές μορφές τουρισμού.....	9
1.2.1.Θρησκευτικός τουρισμός.....	11
1.2.2.Τουρισμός τρίτης ηλικίας.....	12
1.2.3.Κοινωνικός τουρισμός.....	13
1.2.4.Μορφωτικός-Πολιτιστικός τουρισμός.....	14
Βιβλιογραφία Κεφ. 1.....	16

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΔΙΑΚΡΙΣΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΩΝ-ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ ΠΡΟΟΡΙΣΜΩΝ

2.1.Ιστορική αναδρομή.....	18
2.2.Θρησκεία,θρησκευάματα,λατρείες.....	21
2.3.Θρησκευτικοί τουριστικοί προορισμοί.....	23
2.4.Διάκριση θρησκευτικών κέντρων.....	25
2.5.Τα θρησκευτικά και πολιτισμικά αξιοθέατα.....	26
2.6.Πολιτιστικά-θρησκευτικά θέλγητρα.....	27
Βιβλιογραφία Κεφ. 2.....	29

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΕΛΛΑΔΑΣ

3.1.Ενδεικτικός κατάλογος θρησκευτικών μνημείων.....	31
3.1.1.Ορθόδοξα θρησκευτικά μνημεία στην Ελλάδα.....	32
3.1.2.Άλλα θρησκευτικά μνημεία.....	38
3.2.Χαρτογράφηση ελληνικών μοναστηριών.....	39
3.2.1.Μοναστική πολιτεία του Αγίου Όρους.....	39
3.2.2.Τα μοναστήρια της Θράκης.....	40
3.2.3.Τα μοναστήρια της ανατολικής Μακεδονίας.....	41
3.2.4.Τα μοναστήρια της κεντρικής Μακεδονίας.....	42
3.2.5.Τα μοναστήρια της δυτικής Μακεδονίας.....	43
3.2.6.Τα μοναστήρια της Ηπείρου.....	44
3.2.7.Τα μοναστήρια της Θεσσαλίας.....	45
3.2.8.Τα μοναστήρια της δυτικής Στερεάς.....	46
3.2.9.Τα μοναστήρια της ανατολικής Στερεάς.....	47
3.2.10.Τα μοναστήρια της ανατολικής Πελοποννήσου.....	48

3.2.11.Τα μοναστήρια της βορειοδυτικής Πελοποννήσου.....	49
Βιβλιογραφία Κεφ. 3.....	50

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

4.1.Ισραήλ.....	52
4.1.1.Ιερουσαλήμ.....	53
4.1.2.Βηθλεέμ.....	55
4.2.Μέκκα.....	56
4.3.Βατικανό.....	58
4.3.1.Βασιλική του Αγίου Πέτρου.....	59
4.3.2.Καπέλα Σιξτίνα.....	60
4.4.Ινδία.....	61
Βιβλιογραφία Κεφ. 4.....	63

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗ-ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

5.1.Προσεγγίζοντας κοινωνιολογικά το θρησκευτικό τουρισμό.....	65
5.2.Προσεγγίζοντας ψυχολογικά τον θρησκευτικό τουρισμό.....	67
Βιβλιογραφία Κεφ. 5.....	70

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΥΚΑΙΡΕΙΩΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

6.1.Δεδομένα και προοπτικές του θρησκευτικού τουρισμού στην Ελλάδα.....	72
6.2.Δεδομένα και προοπτικές του θρησκευτικού τουρισμού διεθνώς.....	75
6.3.Οικονομικά δεδομένα και διαστάσεις του θρησκευτικού τουρισμού.....	77
6.4.Αναπτυξιακός νόμος 3299/2004.....	80
6.5.Οι κυριότεροι σκοποί του προγράμματος τουριστικής ανάπτυξης.....	81
6.6.Η δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης μέσω θρησκευτικού τουρισμού....	82
6.7.Διαφοροποιήσεις που επιφέρουν οι κοινωνικές αλλαγές λόγω του θρησκευτικού τουρισμού.....	84
Βιβλιογραφία Κεφ. 6.....	86

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΠΡΩΘΗΣΗ-ΠΡΟΒΟΛΗ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

7.1.Μήνυμα του Υφυπουργού Ανάπτυξης για την Hellenic Sun Editions.....	88
7.2.Προβολή θρησκευτικού τουρισμού από προσπάθειες των νομαρχιών και της τοπικής αυτοδιοίκησης.....	89
7.2.1.Μοναστική πολιτεία Αγίου Όρους.....	90
7.2.1.1. Β1 Καρυές – Ιερός Ναός Πρωτάτου.....	92
7.2.1.2. Β2 Μονή Εσφιγμένου.....	94
7.2.1.3. Β3 Μονή Χελανδαρίου.....	96
7.2.1.4. Β4 Μονή Ζωγράφου.....	97
7.2.1.5. Β5 Μονή Βατοπαιδίου.....	99

7.2.1.6. B6 Μονή Παντοκράτωρος.....	100
7.2.1.7. B7 Μονή Σταυρονικήτα.....	102
7.2.1.8. B8 Μονή Κουτλουμουσίου.....	103
7.2.1.9. B9 Μονή Ιβήρων.....	105
7.2.1.10 B10 Μονή Καρακάλου.....	106
7.2.1.11 B11 Μονή Φιλοθέου.....	108
7.2.1.12 B12 Μονή Μεγίστης Λαύρας.....	109
7.2.1.13 B13 Μονή Αγίου Παύλου.....	111
7.2.1.14 B14 Μονή Διονυσίου.....	112
7.2.1.15 B15 Μονή Οσίου Γρηγορίου.....	113
7.2.1.16 B16 Μονή Σίμωνος Πέτρας.....	115
7.2.1.17 B17 Μονή Ξηροποτάμου.....	116
7.2.1.18 B18 Μονή Αγίου Παντελεήμωνος.....	118
7.2.1.19 B19 Μονή Ξενοφώντος.....	119
7.2.1.20 B20 Μονή Δοχειαρίου.....	121
7.2.1.21 B21 Μονή Κασταμονίτου.....	122
7.2.2.Μετέωρα.....	124
7.2.3.Πάτμος – Μονή Ιωάννη Θεολόγου.....	128
7.2.4.Αίγινα-Άγιος Νεκτάριος.....	134
7.2.5.Σύμη.....	135
7.2.6.Τήνος-Παναγία της Ευαγγελίστριας.....	136
7.2.7.Μονή Παμμεγίστων Ταξιαρχών στο Μανταμάδο.....	137
7.2.8.Κεντρική Μακεδονία.....	138
7.2.9.Κύθηρα.....	139
7.2.10.Πάρος-Παναγία Εκατονταπυλιανή ή Καταπολιανή.....	141
Βιβλιογραφία Κεφ. 7.....	144
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	145
ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	152
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	156

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω :

Τους γονείς μου για την ηθική και οικονομική συμπαράστασή τους. Τον θείο μου τον Γιάννη και τη θεία μου τη Μαρία για τη στήριξή τους κατά τη διάρκεια αυτού του ταξιδιού της γνώσης. Την αδερφή μου για την πολύτιμη βοήθειά της στη σύνταξη της εργασίας.

Ένα μεγάλο ευχαριστώ στον καθηγητή μου κύριο Π. Λύτρα για τις κοινωνιολογικές και ψυχολογικές του προσεγγίσεις και τη βοήθειά του γενικότερα για την εκπόνηση αυτής της εργασίας.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες στον επιβλέποντα καθηγητή μου κύριο Ε. Κονδύλη για την πολύτιμη βοήθειά του κατά την εκπόνηση της διπλωματικής εργασίας και τη δυνατότητα που μου έδωσε να καταγράψω μέσω αυτής την οπτική μου για αυτή τη μορφή τουρισμού.

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1 Εναλλακτικές μορφές Τουρισμού

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΙΚΟΝΩΝ

ΕΙΚΟΝΑ 1 Σχεδιάγραμμα Μοναστικής πολιτείας του Αγίου Όρους

ΕΙΚΟΝΑ 2 Τα μοναστήρια της Θράκης

ΕΙΚΟΝΑ 3 Τα μοναστήρια της Ανατολικής Μακεδονίας

ΕΙΚΟΝΑ 4 Τα μοναστήρια της Κεντρικής Μακεδονίας

ΕΙΚΟΝΑ 5 Τα μοναστήρια της Δυτικής Μακεδονίας

ΕΙΚΟΝΑ 6 Τα μοναστήρια της Ηπείρου

ΕΙΚΟΝΑ 7 Τα μοναστήρια της Θεσσαλίας

ΕΙΚΟΝΑ 8 Τα μοναστήρια της Δυτικής Στερεάς

ΕΙΚΟΝΑ 9 Τα μοναστήρια της Ανατολικής Στερεάς

ΕΙΚΟΝΑ 10 Τα μοναστήρια της Ανατολικής Πελοποννήσου

ΕΙΚΟΝΑ 11 Τα μοναστήρια της Βορειοδυτικής Πελοποννήσου

ΕΙΚΟΝΑ 12 Χάρτης Μοναστικής πολιτείας Αγίου Όρους

ΕΙΚΟΝΑ 13 Καρυές – Ιερός ναός Πρωτάτου

ΕΙΚΟΝΑ 14 Μονή Εσφηγμένου

ΕΙΚΟΝΑ 15 Μονή Χελανδαρίου

ΕΙΚΟΝΑ 16 Μονή Ζωγράφου

ΕΙΚΟΝΑ 17 Μονή Βατοπεδίου

ΕΙΚΟΝΑ 18 Μονή Παντοκράτορος

ΕΙΚΟΝΑ 19 Μονή Σταυρονικήτα

ΕΙΚΟΝΑ 20 Μονή Κουτλουμουσίου

ΕΙΚΟΝΑ 21 Μονή Ιβήρων

ΕΙΚΟΝΑ 22 Μονή Καρακάλου

IV

EIKONA 23 Μονή Φιλοθέου

EIKONA 24 Μονή Μεγίστης Λαύρας

EIKONA 25 Μονή Αγίου Παύλου

EIKONA 26 Μονή Διονυσίου

EIKONA 27 Μονή Οσίου Γρηγορίου

EIKONA 28 Μονή Σίμωνος Πέτρας

EIKONA 29 Μονή Ξηροποτάμου

EIKONA 30 Μονή Αγίου Παντελεήμονος

EIKONA 31 Μονή Ξενοφώντος

EIKONA 32 Μονή Δοχειαρίου

EIKONA 33 Μονή Κασταμονίτου

EIKONA 34 Μετέωρα – Διαφημιστικό έντυπο για το Πάσχα

EIKONA 35 Μετέωρα

EIKONA 36 Πάτμος – Μονή Ιωάννη Θεολόγου

EIKONA 37 Πάτμος – Εσωτερικό Μονής Ιωάννη Θεολόγου

EIKONA 38 Πάτμος – Εσωτερικό Μονής Ιωάννη Θεολόγου , Καθοδόν
προς το Σπήλαιο

EIKONA 39 Πάτμος – Εσωτερικό Μονής Ιωάννη Θεολόγου

EIKONA 40 Πάτμος – Μονή Ιωάννη Θεολόγου

EIKONA 41 Θαυματουργό Ειδώλειο Ταξιάρχη στο Μανταμάδο

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ

ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

ΣΕ ΒΑΣΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ

1.1 ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΕ ΒΑΣΙΚΕΣ

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ

Η τυποποίηση και η διάκριση του τουρισμού σε έξι βασικές κατηγορίες εξαρτάται, κατά κύριο λόγο, από τους παράγοντες που προσδιορίζουν το φαινόμενο. Αμέσως πιο κάτω θα επιχειρηθεί να αναληθούν αυτές συνοπτικά. Συγκεκριμένα αυτές είναι οι εξής :

1.1.1 Μαζικός τουρισμός

Ο μαζικός τουρισμός θεωρείται η κατηγορία εκείνη του τουρισμού που χαρακτηρίζεται από ομαδικότητα συμμετοχής των τουριστών στις διάφορες φάσεις της τουριστικής δραστηριότητας, πλην όμως σε καμιά περίπτωση δεν συνδέεται αποκλειστικά με τον τουρισμό διακοπών-αναψυχής τύπου μακράς διαμονής. Ο συλλογικός ομαδικός χαρακτήρας του μαζικού τουρισμού αναφέρεται και στο τρόπο οργάνωσης και εκτέλεσης της τουριστικής μετακίνησης, δηλαδή του ταξιδιού, καθώς επίσης στη συγκέντρωση των τουριστών στους τόπους διαμονής της χώρας υποδοχής και φιλοξενίας τους. Το άτομο, δηλαδή ο τουρίστας, εντάσσεται ταυτιζόμενο ή μη ταυτιζόμενο σε ομάδες περισσότερο ή λιγότερο ομοειδών τουριστικών αναγκών ή επιθυμιών και συμμορφώνεται προς ορισμένα σχήματα συμπεριφοράς, εξασφαλίζοντας έτσι ταυτόχρονα ένα μίνιμουμ ικανοποίησης που προσφέρεται η καλή οργάνωση και εκτέλεση του ταξιδιού εκ μέρους των τουρ οπερέιτορς. (Νίκος Γ. Ηγουμενάκης, Κώστας Ν. Κραβαρίτης, Περικλής Ν. Λύτρας, Εισαγωγή στον τουρισμό, Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 1999, Σελ. 106).

Τη βάση ανάπτυξης του μαζικού τουρισμού αποτελεί σήμερα το σύστημα GIT (group inclusive tours), που προσφέρει αλληλοεξαρτόμενες και ολοκληρωμένες υπηρεσίες, δηλαδή πακέτα, που στην απλούστερή τους μορφή περιλαμβάνουν, όπως ήδη ειπώθηκε, τον τόπο προορισμού, το μεταφορικό μέσο, το κατάλυμα και το τράνσφερ. Στο σύστημα αυτό οφείλεται σε μεγάλο βαθμό η τουριστική ανάπτυξη πολλών περιοχών σε διάφορες χώρες, όπως για παράδειγμα στην Ισπανία, το Μαρόκο, την Τυνησία, την Ελλάδα, την Καραϊβική κλπ. Στο ίδιο σύστημα, δηλαδή στο GIT, οι παράγοντες κόστος ταξιδιού και απόσταση μεταξύ χώρας προέλευσης και χώρας προορισμού των τουριστών, από τη μια πλευρά, και από την άλλη τα επίπεδα τιμών των τουριστικών αγαθών και υπηρεσιών που προσφέρονται από τη χώρα υποδοχής και φιλοξενίας των τουριστών, θεωρούνται βασικοί παράγοντες για τον καθορισμό της γραμμής σύνδεσης της έντασης και του όγκου των τουριστών που θα μετακινηθούν. Ακόμα έχει διαπιστωθεί ότι ένας τρίτος παράγοντας που αναφέρεται σε μια κατηγορία φυσικών πόρων, όπως είναι για παράδειγμα ο ήλιος, οι καθαρές ακτές, η πλούσια βλάστηση κλπ, αποτελεί τον κυριότερο, σε σύγκριση με άλλους τουριστικούς πόρους, όπως είναι για παράδειγμα οι αρχαιολογικοί χώροι, τα μνημεία κλπ, πόλο έλξης των μαζικά μετακινούμενων τουριστών. Αυτό γίνεται ολοφάνερο στα δίκτυα τουριστικών ροών, όπου οι μεγάλης πολιτισμικής σημασίας πόλεις, όπως είναι για παράδειγμα η Αθήνα, η Ρώμη, η Μαδρίτη κλπ, έχουν πάψει πια να είναι για το μαζικό τουρισμό τόσο μεγάλοι πόλοι έλξης όσο είναι τόποι και περιοχές όπως η Κρήτη, η Ρόδος, η Ίμπιζα, η Μαγιόρκα, οι δαλματικές ακτές, τα νορβηγικά φιόρντ κλπ.

1.1.2 Ατομικός τουρισμός

Ο ατομικός τουρισμός είναι η αντίθετη του μαζικού τουρισμού κατηγορία, που χαρακτηρίζεται από την ανεξάρτητη ατομική οργάνωση και εκτέλεση του ταξιδιού εκ μέρους των τουριστών. Η ανάπτυξη αυτής της κατηγορίας τουρισμού συνδυάζεται σε μεγάλο βαθμό, πλήν όμως όχι αποκλειστικά με ατομικά-ιδιωτικά μέσα μετακίνησης όπως είναι τα αυτοκίνητα, τα αυτοκινούμενα τροχόσπιτα, τα θαλαμηγά σκάφη κτλ, τόσο κατά τη μετάβαση όσο και κατά τη διάρκεια της παραμονής του τουρίστα στη χώρα ή τις χώρες υποδοχής και φιλοξενίας του. Ο κύριος χαρακτήρας της κατηγορίας αυτής τουρισμού είναι περιηγητικός, οι δε παράγοντες που προσδιορίζουν το μέγεθός της σε συνάρτηση με αυτό των άλλων κατηγοριών τουρισμού που προσφέρονται στην τουριστική αγορά είναι :

α) η απόσταση που χωρίζει τη χώρα της μόνιμης διαμονής των τουριστών από την χώρα υποδοχής και φιλοξενίας τους.

β) ο βαθμός οικονομικής προσπελασιμότητας των τουριστικών προορισμών στις χώρες υποδοχής και φιλοξενία τους.

γ) το επίπεδο ανάπτυξης των συγκοινωνιακών δικτύων και μέσων στις χώρες υποδοχής και φιλοξενίας τους.

δ) η προσφορά κατάλληλων από ποσοτικής και ποιοτικής άποψης υπηρεσιών στις χώρες υποδοχής και φιλοξενίας τους που διευκολύνουν τις περιηγήσεις τους και τις κάνουν πιο άνετες και πιο ευχάριστες.

Η ανάπτυξη του ατομικού τουρισμού τα τελευταία χρόνια βασίζεται ολοένα και περισσότερο στο σύστημα IIT(Individual Inclusive Tours) που όπως και στην περίπτωση του συστήματος GIT(Group Inclusive Tours) προσφέρει σε

μεμονομένα άτομα τουριστικά πακέτα που στην απλούστερή τους μορφή περιλαμβάνουν όπως ήδη ειπώθηκε τον τουριστικό προορισμό, το μεταφορικό μέσο, το κατάλυμα, το πρόγευμα και το τράνσφερ. Η διαφορά μεταξύ των δυο αυτών συστημάτων βρίσκεται βασικά στον τρόπο με τον οποίο ο τουρίστας ταξιδεύει στον τόπο του τουριστικού του προορισμού. Συγκεκριμένα με το σύστημα GIT ο τουρίστας ταξιδεύει στον τόπο του τουριστικού του προορισμού ομαδικά ενώ με το σύστημα IIT μεμονωμένα. (Νίκος Γ. Ηγουμενάκης, Τουριστική Οικονομία, Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 1997, Σελ. 135)

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να διευκρινιστεί ότι αυτοί που ταξιδεύουν με το σύστημα GIT ταξιδεύουν ταυτόχρονα σχεδόν αποκλειστικά με το σύστημα ITC (Inclusive Tours by Charter) που σημαίνει ότι οι τουρίστες μετακινούνται απ'τη χώρα της μόνιμης διαμονής τους στη χώρα του τουριστικού τους προορισμού και αντίστροφα με ναυλωμένα από τους tour operators αεροπλάνα. Αντίθετα αυτοί που ταξιδεύουν με το σύστημα IIT ταξιδεύουν ταυτόχρονα αποκλειστικά και μόνο με το σύστημα ITX (Inclusive tours Excursions) που σημαίνει ότι οι τουρίστες μετακινούνται από τη χώρα της μόνιμης διαμονής τους στη χώρα του τουριστικού τους προορισμού και αντίστροφα με αεροπλάνα που εκτελούν προγραμματισμένες πτήσεις. Συγκεκριμένα οι αεροπορικές εταιρίες διαθέτουν στους tour operators έναν ορισμένο μικρό αριθμό θέσεων στα αεροπλάνα αυτά, οι οποίοι με τη σειρά τους τις χρησιμοποιούν στα τουριστικά πακέτα υψηλής ποιότητας στάθμης που φτιάχνουν. Τα πακέτα αυτά, δηλαδή τα IIT, ITX περιλαμβάνουν εκτός των άλλων και διαμονή σε καλύτερα ξενοδοχεία γι'αυτό και προσφέρονται σε υψηλότερης εισοδηματικής στάθμης τουρίστες, η

δε τιμή διάθεσής τους στην τουριστική αγορά είναι οπωσδήποτε αρκετά ακριβότερη από εκείνη των άλλων τουριστικών πακέτων δηλαδή των GIT , ITC .

1.1.3 Εσωτερικός τουρισμός

Ο εσωτερικός τουρισμός πραγματοποιείται από τον ντόπιο τουρισμό μιας χώρας μέσα πάντα στα φυσικά της όρια, δηλαδή μέσα στην επικράτειά της. Αν και η συγκεκριμένη κατηγορία τουρισμού κάθε άλλο παρά σαν συναλλαγατοφόρα θα μπορούσε να χαρακτηριστεί, παρόλα αυτά όμως παρουσιάζει σημαντικές οικονομικές και άλλες ωφέλειες για τη χώρα στην οποία αναπτύσσονται. Μια απ'αυτές είναι οπωσδήποτε και η συγκράτηση της εκροής συναλλάγματος εξαιτίας της μη πραγματοποίησης εξωτερικού τουρισμού εκ μέρους του ντόπιου πληθυσμού. (Νίκος Γ. Ηγουμενάκης, Κώστας Ν. Κραβαρίτης, Περικλής Ν. Λύτρας, ο.π. Σελ.109).

Απαραίτητη προϋπόθεση για την ανάπτυξη του εσωτερικού τουρισμού είναι η πλήρωση ορισμένων βασικών όρων. Και πρώτα απ'όλα θα πρέπει να δημιουργηθούν τα κατάλληλα και ταυτόχρονα οικονομικά προσιτά στους ντόπιους τουρίστες μέσα φιλοξενίας, η ανυπαρξία ή και ανεπάρκεια των οποίων αποτελεί αν όχι τον κυριότερο, τουλάχιστον έναν από τους κυριότερους ανασταλτικούς παράγοντες ανάπτυξης της κατηγορίας τουρισμού για την οποία ο λόγος, δηλαδή του εσωτερικού τουρισμού. Όπως είναι γνωστό, η τουριστική πολιτική ορισμένων αναπτυγμένων χωρών και του συνόλου των αναπτυσσόμενων έχει σαν κύριο σκοπό την εξυπηρέτηση του εξωτερικού

συναλλαγματοφόρου τουρισμού. Έτσι λοιπόν όλα τα κύρια τουλάχιστον μέσα φιλοξενίας, δηλαδή τα διάφορα τουριστικά καταλύματα που δημιουργήθηκαν ή δημιουργούνται είτε με κεφάλαια της ιδιωτικής πρωτοβουλίας είτε με κρατικά κεφάλαια, απευθύνονται σχεδόν αποκλειστικά στην ξένη τουριστική πελατεία που έχει τις οικονομικές δυνατότητες να αγοράσει τις υπηρεσίες που της προσφέρουν αυτά και έτσι να ικανοποιήσει τις τουριστικές της ανάγκες ή επιθυμίες. Η μονόπλευρη αυτή παθογενής τουριστική υποδομή των τουριστικών οικονομιών των χωρών αυτών είχε σαν συνέπεια να μη δημιουργηθούν ταυτόχρονα, όπως έγινε με άλλες χώρες που είναι τουριστικά ανεπτυγμένες, συμπληρωματικά μέσα φιλοξενίας, δηλαδή συμπληρωματικά τουριστικά καταλύματα που θα μπορούσαν βασικά να εξυπηρετήσουν τις στοιχειώδεις ανάγκες ή επιθυμίες του εσωτερικού τουρισμού ιδιαίτερα δε κατά την περίοδο των θερινών διακοπών που φυσιολογικά γίνονται πιεστικότερες παρά ποτέ. Άλλη βασική προϋπόθεση είναι τόσο η βελτίωση όσο και η ανάπτυξη των διάφορων δικτύων και μέσων συγκοινωνίας ώστε οι μετακινήσεις των ντόπιων τουριστών στην επικράτεια της χώρας που κατοικούν μόνιμα να είναι ταχύτερες, ανετότερες και ασφαλέστερες. (Νίκος Γ. Ηγουμενάκης, ο.π. Σελ.137).

1.1.4 Εξωτερικός τουρισμός

Ο εξωτερικός ή διεθνής τουρισμός πραγματοποιείται από άτομα που διαμένουν μόνιμα σε μια χώρα και την εγκαταλείπουν προσωρινά για να επισκεφτούν κάποια άλλη ή κάποιες άλλες χώρες για τουριστικούς λόγους και μ'αυτόν τον τρόπο να ικανοποιήσουν συγκεκριμένες τουριστικές ανάγκες ή επιθυμίες τους. Κατά συνέπεια εξωτερικό τουρισμό έχει οποιαδήποτε χώρα

όταν μόνιμοι κάτοικοι άλλων χωρών την επισκέπτονται ή όταν μόνιμοι κάτοικοί της επισκέπτονται άλλες χώρες για τουριστικούς λόγους.

Στην πρώτη περίπτωση, δηλαδή όταν μόνιμοι κάτοικοι μιας χώρας επισκέπτονται μια άλλη χώρα για τουριστικούς λόγους τότε ο εξωτερικός τουρισμός που κάνουν χαρακτηρίζεται σαν ενεργητικός και αυτό γιατί κύριο χαρακτηριστικό του είναι η εισροή συναλλάγματος, για την οποία ενδιαφέρονται λίγο πολύ όλες οι χώρες, κυρίως όμως εκείνες των οποίων οι οικονομίες βρίσκονται ακόμα στο στάδιο της ανάπτυξης. Αντίθετα στη δεύτερη περίπτωση, δηλαδή όταν μόνιμοι κάτοικοι μιας χώρας επισκέπτονται μια άλλη χώρα για τουριστικούς λόγους, ο εξωτερικός τουρισμός που κάνουν χαρακτηρίζεται σαν παθητικός και αυτό γιατί κύριο χαρακτηριστικό της είναι η εκροή πολύτιμου συναλλάγματος.

1.1.5 Συνεχής τουρισμός

Χαρακτηριστική διάκριση του συνεχούς τουρισμού είναι ότι διαρκεί όλο τον χρόνο που σημαίνει ότι σε καμιά περίπτωση δεν επηρεάζονται οι δραστηριότητές του από τις κλιματολογικές συνθήκες που επικρατούν σε όλες τις εποχές, δηλαδή σε όλη τη διάρκεια του χρόνου. Οι αντιπροσωπευτικότερες μορφές τουρισμού αυτής της κατηγορίας είναι ο συνεδριακός τουρισμός, ο τουρισμός κινήτρων, ο τουρισμός εκθέσεων, ο τουρισμός πόλης και ο μορφωτικός τουρισμός. (Νίκος Γ. Ηγουμενάκης, Κώστας Ν. Κραβαρίτης, Περικλής Ν. Λύτρας, ο.π. Σελ.111).

1.1.6 Εποχιακός τουρισμός

Χαρακτηριστική διάκριση του εποχιακού τουρισμού είναι ότι δεν διαρκεί όλο το χρόνο που σημαίνει ότι σε αντίθεση με το συνεχή τουρισμό, οι δραστηριότητές του επηρεάζονται αποφασιστικά από τις κλιματολογικές συνθήκες που επικρατούν σε διαφορετικές εποχές, γι'αυτό και αναστέλλονται αυτές προσωρινά για ένα μικρό ή μεγάλο χρονικό διάστημα κάθε έτος. Οι αντιπροσωπευτικότερες μορφές τουρισμού αυτής της κατηγορίας είναι ο γενικός τουρισμός κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού, ο τουρισμός παραχείμασης και ο τουρισμός χειμερινών σπορ.(Νίκος Γ. Ηγουμενάκης,ο.π.Σελ.138).

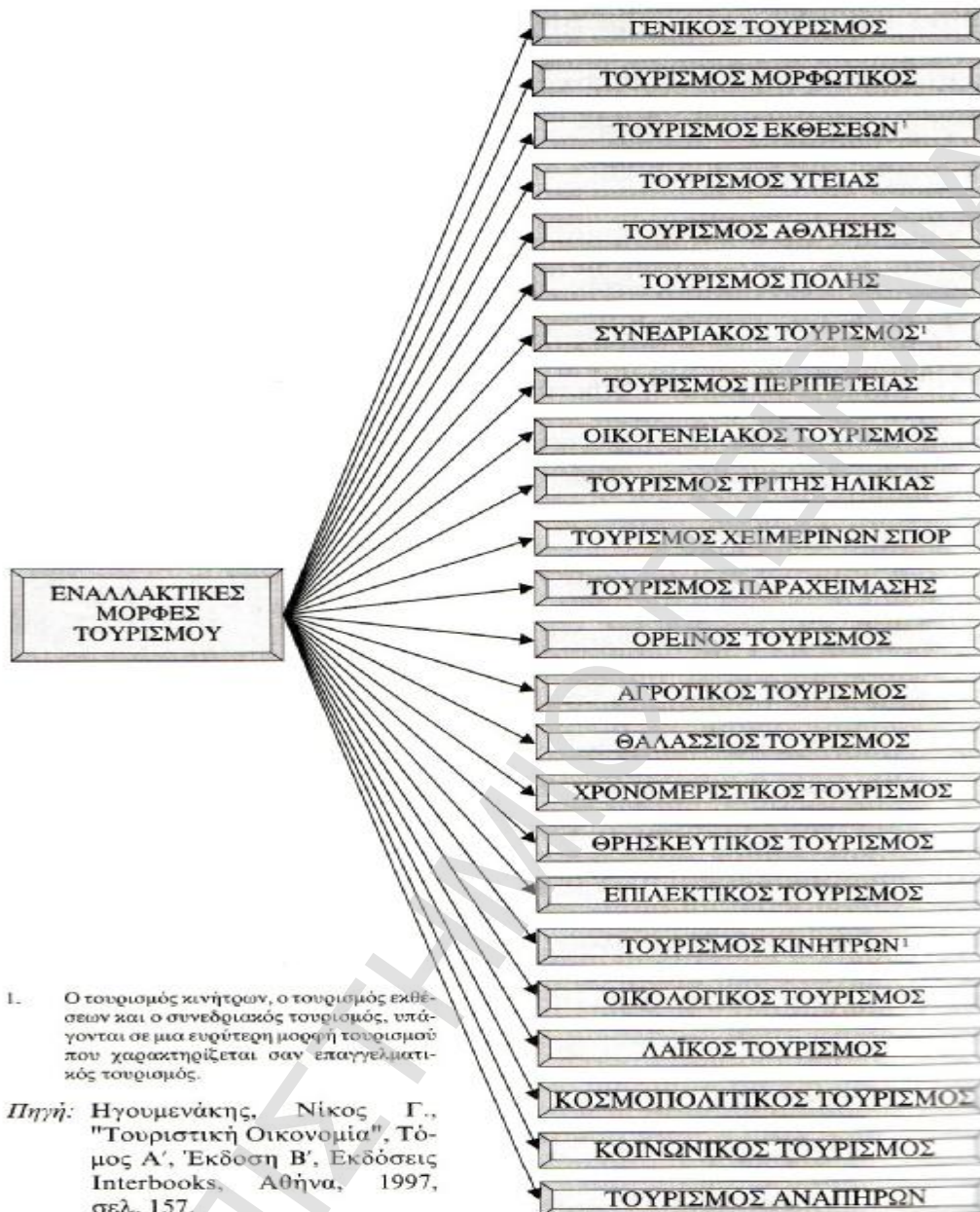
1.2 ΟΙ ΕΥΡΥΤΕΡΑ ΔΙΑΔΕΔΟΜΕΝΕΣ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Για την καταπολέμηση σοβαρών προβλημάτων που αντιμετωπίζει σήμερα ο τουρισμός σε πολλές χώρες υποδοχής και φιλοξενίας τουριστών, μεταξύ των οποίων και το πρόβλημα της εποχικότητας, οι πολιτικές τους εξουσίες και ειδικότερα οι αρμόδιοι για τον τουρισμό στο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα αναπτύσσουν διάφορες εναλλακτικές μορφές τουρισμού οι οποίες κάτω από προϋποθέσεις μπορούν να δώσουν διέξοδο στα αδιέξοδά του. Οι πιο γνωστές και ευρύτερα διαδεδομένες εναλλακτικές μορφές τουρισμού είναι αυτές του διαγράμματος 1.

Οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού έχουν ως κύριο χαρακτηριστικό την παράταση της τουριστικής περιόδου. Αυτός είναι και ο κυριότερος λόγος που μπορούν να δώσουν λύση σε αδιέξοδα του τουρισμού.

Με τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού ο εναλλακτικός τουρίστας είναι σε θέση να συνδιάσει τη θάλασσα και τον ήλιο, που προσφέρονται πλουσιοπάροχα στην Ελλάδα, με τις επιθυμίες του, τα χόμπι του.

Σε αυτό το σημείο γίνεται αντιληπτό ότι είναι δυνατόν να συνδυαστούν αρμονικά ορισμένες εναλλακτικές μορφές τουρισμού. Λαμβάνοντας υπόψη κοινά σημεία επαφής επιθυμιών του τουρίστα, είμαστε σε θέση να επιλέξουμε πακέτα με αλληλοσυμπληρωματικές, εναλλακτικές μορφές τουρισμού. Σε ότι σχετίζεται με το θρησκευτικό τουρισμό, βάση ερευνών, έχει διαπιστωθεί ότι αλληλοσυμπληρωματικές του μορφές αποτελούν ο τουρισμός τρίτης ηλικίας, ο κοινωνικός και ο μορφωτικός-πολιτιστικός τουρισμός.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1 Εναλλακτικές μορφές Τουρισμού

1.2.1 Θρησκευτικός τουρισμός

Ο Θρησκευτικός τουρισμος είναι μια μορφή τουρισμού που αφορά σε μια κατηγορία ατόμων τα οποία επισκέπτονται θρησκευτικούς τόπους που βρίσκονται στη χώρα της μόνιμης διαμονής τους ή σε κάποια άλλη είτε για

λόγους λατρείας είτε για να πάρουν μέρος σε κάποιες θρησκευτικές εκδηλώσεις ή τελετές είτε για να εκπληρώσουν κάποιο τάμα που έχουν κάνει κ.λ.π. (Νίκος Γ.Ηγουμενάκης, Κώστας Ν. Κραβαρίτης, Περικλής Ν. Λύτρας, ο.π. Σελ.124).

Η μορφή αυτή τουρισμού είναι περιορισμένης διάρκειας, συνήθως μία έως τρεις μέρες. Επίσης τα τουριστικά πακέτα για θρησκευτικό τουρισμό είναι σχετικά φθηνότερα από εκείνα άλλων μορφών τουρισμού, επειδή είναι οπωσδήποτε λιγότερα, ενώ τα οικονομικά ωφέληματα για τους θρησκευτικούς τόπους και κατ' επέκταση για τις οικονομίες των χωρών στις οποίες βρίσκονται αυτοί, σημαντικά.

Για την ανάπτυξη αυτής της μορφής τουρισμού δεν χρειάζεται ειδική υποδομή και ανωδομή αλλά μόνο βασική.

1.2.2 Τουρισμός τρίτης ηλικίας

Η τάση που υπάρχει σήμερα για περισσότερα και μακρύτερα ταξίδια επηρέασε όπως είναι φυσικό και την τρίτη ηλικία που συνήθως διαθέτει ελεύθερο χρόνο, σταθερό εισόδημα, υψηλό δείκτη αποταμίευσης λόγω νοοτροπίας και τρόπους ζωής μα πάνω απ' όλα μεγάλη επιθυμία για ταξίδια και γενικότερα για τουρισμό.

Σύμφωνα με εκτιμήσεις των ειδικών το ποσοστό συμμετοχής της τρίτης ηλικίας στο συνολικό πληθυσμό της γής θα αυξηθεί αισθητά στο μέλλον, δημιουργώντας έτσι ένα νέο ανθρώπινο δυναμικό που σε μεγάλο ποσοστό θα

επηρεαστεί από το σύγχρονο τρόπο ζωής και θα έχει μεγάλο δείκτη ροπής για τουρισμό.

Δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία ότι η τρίτη ηλικία αποτελεί το συντηρητικότερο τμήμα του τουριστικού δυναμικού μιας χώρας που κινείται συνήθως τουριστικά στο εσωτερικό της ή το πολύ σε χώρες κοντινές και κυρίως αυτές που συνορεύουν με τη χώρα της μόνιμης διαμονής τους. Τα συγκοινωνιακά μέσα που χρησιμοποιεί γι'αυτόν το σκοπό είναι κατά κύριο λόγο το τρένο, κατά δεύτερο λόγο το ιδιωτικό αυτοκίνητο και το λεωφορείο και κατά τρίτο λόγο το αεροπλάνο. Ιδιαίτερο πόλο έλξης αποτελούν για την τρίτη ηλικία τα μοναστήρια και οτιδήποτε έχει σχέση με θρησκευτική αναζήτηση γι'αυτό και ο τουρισμός τρίτης ηλικίας αποτελεί μια μορφή τουρισμού που είναι δυνατό να συνδιαστεί ή αποτελεί κομμάτι του θρησκευτικού τουρισμού. (Νίκος Γ.Ηγουμενάκης,ο.π. Σελ.163)

Για τον τουρισμό τρίτης ηλικίας δεν απαιτείται ειδική υποδομή και ανωδομή εκ' μέρους των χωρών που επιθυμούν να τον αναπτύξουν.

1.2.3 Κοινωνικός τουρισμός

Ο κοινωνικός τουρισμός, σαν ιδιαίτερη μορφή τουρισμού, ορίζεται το σύνολο των σχέσεων και φαινομένων τουριστικού χαρακτήρα, που διευκολύνουν τη συμμετοχή στον τουρισμό των ασθενέστερων οικονομικών τάξεων. Με άλλα λόγια ο κοινωνικός ή επιδοτούμενος τουρισμός αποτελεί τη μορφή εκείνη του τουρισμού, που χαρακτηρίζεται από το γεγονός ότι

πραγματοποιείται από μέλη του κοινωνικού συνόλου, των οποίων η αγοραστική δύναμη είναι λίγο πολύ περιορισμένη, χάρη σε ειδικές παροχές προς αυτά που μπορεί να είναι άμεσες ή έμμεσες. (Νίκος Γ.Ηγουμενάκης,Κώστας Ν. Κραβαρίτης, Περικλής Ν. Λύτρας,ο.π. Σελ.128)

Οι παροχές για κοινωνικό τουρισμό αποτελούν σήμερα για τις αναπτυσσόμενες οικονομικά χώρες υποχρέωση του κράτους. Συγκεκριμένα το σύγχρονο κοινωνικό κράτος έχει υποχρέωση πέρα από υγεία, καλά γερατειά, εργασία, παιδεία κλπ να εξασφαλίσει σε άτομα χαμηλής εισοδηματικής στάθμης τη δυνατότητα να κάνουν διακοπές και με αυτόν τον τρόπο να ισορροπήσουν τόσο ψυχικά όσο και σωματικά.

1.2.4 Μορφωτικός - Πολιτιστικός τουρισμός

Αυτού του είδους η εναλλακτική μορφή τουρισμού αποτελεί μια μορφή τουρισμού στην οποία τα άτομα έχουν σαν κύριο σκοπό τη συμμετοχή σε πολιτιστικές, γενικά εκδηλώσεις. Συγκεκριμένα αυτό το είδος τουρισμού, που ως σημειωθεί εμφανίζει ανοδικές τάσεις διεθνώς, περιλαμβάνει μεταξύ άλλων επισκέψεις ιστορικών μνημείων, αρχαιολογικών χώρων, μουσείων, πινακοθηκών, παρακολουθήσεις συναυλιών, επίσκεψη σε θρησκευτικά κέντρα, παρακολούθηση θεατρικών παραστάσεων καθώς επίσης συμμετοχές σε πολιτιστικές εκδηλώσεις ή σεμινάρια γλωσσολογίας, φιλοσοφίας, ψυχολογίας, κοινωνιολογίας, ανθρωπολογίας κ.λ.π. (Νίκος Γ.Ηγουμενάκης,ο.π. Σελ.159).

Τα μνημεία της ελληνικής ορθοδοξίας είναι αναπόσπαστο τμήμα της εθνικής κληρονομιάς και αποτελούν αξιόλογο πόλο έλξης επισκεπτών. Οι βυζαντινές και οι μεταβυζαντινές εκκλησίες με την αξιόλογη εικονογράφηση τους, τα ψηφιδωτά, τις τοιχογραφίες και τις σπάνιες εικόνες τους, οι επιβλητικοί καθεδρικοί ναοί, τα ξωκλήσια και τα προσκυνήματα της υπαίθρου, τα μοναστήρια, τα μετόχια και οι σκήτες, η μοναδική μοναστική πολιτεία του Αγίου Όρους και τα μοναστήρια των Μετεώρων (Θεσσαλία), μαρτυρούν την επίμονη προσήλωση στις παραδόσεις και την στενή και μακράιωνη διασύνδεση της τέχνης με την θρησκευτική λατρεία.

Σε πολλές περιοχές της χώρας ο επισκέπτης έχει την ευκαιρία να συναντήσει, επίσης, κτίσματα και μνημεία λατρείας διαφορετικών δογμάτων και θρησκειών που συνυπάρχουν σε ένα διαρκή διάλογο αναδεικνύοντας το σπάνιο ιστορικό και πολιτισμικό παλίμψηστο του ελληνικού χώρου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ 1

1. Νίκος Γ. Ηγουμενάκης, Κώστας Ν. Κραβαρίτης, Περικλής Ν. Λύτρας, Εισαγωγή στον τουρισμό, Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 1999, Σελ.106.
2. Νίκος Γ. Ηγουμενάκης, Τουριστική Οικονομία, Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 1997, Σελ.135
3. Νίκος Γ. Ηγουμενάκης, Κώστας Ν. Κραβαρίτης, Περικλής Ν. Λύτρας, ο.π. Σελ.109.
4. Νίκος Γ. Ηγουμενάκης, ο.π. Σελ.137.
5. Νίκος Γ. Ηγουμενάκης, Κώστας Ν. Κραβαρίτης, Περικλής Ν. Λύτρας, ο.π. Σελ.111
6. Νίκος Γ. Ηγουμενάκης, ο.π. Σελ.138
7. Νίκος Γ. Ηγουμενάκης, Κώστας Ν. Κραβαρίτης, Περικλής Ν. Λύτρας, ο.π. Σελ.124
8. Νίκος Γ. Ηγουμενάκης, ο.π. Σελ.163
9. Νίκος Γ. Ηγουμενάκης, Κώστας Ν. Κραβαρίτης, Περικλής Ν. Λύτρας, ο.π. Σελ.128
10. Νίκος Γ. Ηγουμενάκης, ο.π. Σελ.159

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΔΙΑΚΡΙΣΗΣ

ΘΡΗΣΚΕΙΩΝ

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ ΠΡΟΟΡΙΣΜΩΝ

2.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Ο θρησκευτικός τουρισμός είναι τελικά φαινόμενο της σύγχρονης κοινωνίας ;

Αυτού του είδους η μετακίνηση δεν είναι φαινόμενο των καιρών μας. Απ'την αρχαιότητα έχουμε αναφορές για ταξίδια μικρά και μεγάλα που σκοπό είχαν να εξαγνίσουν την ψυχή και το πνεύμα των πιστών. Ο Ηρόδοτος περιγράφει στις <<Ιστορίες>> του την μετακίνηση χιλιάδων Αιγυπτίων, οι οποίοι με φελούκες (είδος πλεούμενου φτιαγμένου από καλάμια και ξύλο) διέπλεαν τον Νείλο με σκοπό να μεταβούν στο ναό της Μέμφυδος για προσκύνημα. Οι Μεξικανοί πίστευαν ότι θα βρουν τη λύτρωση στο ναό του Quetzal, οι κάτοικοι του Περού στο Κούζκο ενώ οι Βολιβιανοί στη λίμνη Τιτικάκα. Πιο πρόσφατα από την εποχή του Μεσσαίωνα χιλιάδες πιστοί ταξίδευαν για να προσκυνήσουν τον Άγιο Ιάκωβο της Κομποστέλα ή τη Μέκκα. (Αθηνά Παυλοπούλου, Διεθνής και Ελληνική Πρακτική στο θρησκευτικό τουρισμό, Αθήνα 2004, Σελίδα 2).

Στα χρόνια της αρχαίας Ελλάδας και της αρχαίας Ρώμης ο τουρισμός ήταν περίπου τόσο διαδεδομένος όσο και σήμερα. Ακούγεται ίσως εντυπωσιακό ή υπερβολικό, όμως συνοπτικά μπορούμε να αναφερθούμε στον τουρισμό λόγω των ολυμπιακών αγώνων, από το 776 π.Χ. και μετά, που υποστηριζόταν μάλιστα και από την παγκόσμια εκεχειρία, για την διευκόλυνση όχι μόνο της συμμετοχής των αθλητών, αλλά κυρίως της τουριστικής ροής. Όσον αφορά τον ιαματικό τουρισμό, αυτός άκμαζε στις διάφορες λουτροπόλεις και θέρμες, που στα ρωμαϊκά χρόνια γνώρισε μεγάλη άνθιση, με συμμετοχή κοινωνικών ελίτ και με κοινωνιολογικά χαρακτηριστικά αντίστοιχα με τον ιαματικό τουρισμό των

αρχών του 20^{ου} αιώνα. Ο θρησκευτικός τουρισμός ήκμαζε σε όλη την αρχαία περίοδο, είτε ως επισκέψεις στα πολλά μαντεία της εποχής (Δελφών, Δοδώνης, κα.) είτε ως καθαρά θρησκευτικές επισκέψεις λατρευτικών τόπων, ή και θρησκευτικά-λατρευτικά φεστιβάλ (π.χ. τα Ελευσίνια), σε διάφορες πόλεις, σε εξοχικές τοποθεσίες ή σε νησιά. (Δρ. Ν. Βαγιωνής, Στόχοι, Πολιτικές και μέσα προώθησης του Τουρισμού στην Ελλάδα, Αθήνα 2002, Σελίδα 3).

Για τους αρχαίους Έλληνες το μαντείο του Απόλλωνα στους Δελφούς, για να ζητήσουν χρησμό και ο ναός του Ασκληπιού στην Επίδαυρο για να θεραπευτούν, ήταν οι κυριότεροι προσκυνηματικοί τόποι. Στην αρχαία Ελλάδα επίσης οι μεγάλες γιορτές προς τιμή των θεών του Ολύμπου πάντα συγκέντρωναν μεγάλο πλήθος κόσμου για να δούν ή και να συμμετάσχουν στα δρώμενα.

Στην κοινωνική δομή του Μεσαίωνα, οι διακοπές και εν γένει ο τουρισμός ήταν συνδεδεμένες σχεδόν αποκλειστικά με θρησκευτικούς λόγους, εξ ου και το αγγλικό <<Holidays = holy days >>, ή ιερές, Άγιες μέρες. Απόηχος αυτού έφτασε σχεδόν μέχρι τις μέρες μας με κάποιους ηλικιωμένους που τα μόνα τους τουριστικά ταξίδια ήταν κάποια <<τάματα>>. Επίσης δεν πρέπει να ξεχνάμε την έως και πρόσφατα καθαρά θρησκευτική πράξη της βάπτισης στον ποταμό Ιορδάνη και την απόκτηση του προσωνυμίου <<Χατζής>>, (στα αραβικά προσκυνητής) που έγινε θεσμός από τα ύστερα μεσαιωνικά χρόνια και σήμερα έχει μάλλον γίνει τουριστική ατραξιόν. (Δρ. Ν. Βαγιωνής, ο.π. Σελίδα 5).

Συχνά οι άνθρωποι με κίνητρο την αναζήτηση του θείου και την ψυχική πληρότητα μετακινούνται ανάμεσα σε χώρες και σε πόλεις. Σήμερα μαζί με τη μετακίνηση για προσκυνηματικούς λόγους οι τουρίστες απολαμβάνουν και ένα μεγάλο φάσμα τουριστικών δραστηριοτήτων που το αναγάγουν σε αυτό που αποκαλούμε θρησκευτικό τουρισμό.

Το προσκύνημα προϋποθέτει τη μετάβαση του πιστού στο χώρο που θεωρείται ιερό. Είναι ένα ταξίδι τόσο εξωτερικό προς το ιερό μέρος όσο και εσωτερικό και πνευματικό. Παρόλο αυτά σε ορισμένες θρησκείες όπως στο Ισλάμ, ο θρησκευτικός τουρίστας θεωρείται απαράδεκτος διότι το προσκύνημα γι'αυτούς θεωρείται καθήκον κάθε πιστού μουσουλμάνου και έχει μόνο πνευματικά στοιχεία. Οι ρωμαιοκαθολικοί αντίθετα παρόλο που δεν επικροτούν τον θρησκευτικό τουρίστα είναι ανεκτική στην ιδέα και ούτε την απορρίπτουν, ίσως γιατί οι οικονομικές διαστάσεις του φαινομένου είναι τεράστιες και αποφέρουν πολύ μεγάλα οικονομικά κέρδη στους τόπους προσκυνήματος. (Αθηνά Παυλοπούλου, ο.π. Σελίδα 4)

Σε προηγούμενες ιστορικές περιόδους το προσκύνημα ήταν ψυχική ανάγκη και η πραγματοποίησή του θεωρείτο λυτρωτική πράξη. Οι χριστιανοί προσκυνητές μετέβαιναν στους Αγίους Τόπους με κάθε μέσο στερούμενοι συχνά και την τροφή και υπομένοντας τις κακουχίες του ταξιδιού προκειμένου να προσκυνήσουν στον ιερό τόπο. Σήμερα όμως ο τρόπος που πραγματοποιείται αυτό το ταξίδι προκαλεί πολλά ερωτηματικά για το κατά πόσο οι επισκέπτες θεωρούνται προσκυνητές με την ουσιαστική έννοια του όρου. Έτσι διαμορφώνεται και επικρατεί η έννοια του θρησκευτικού τουρίστα (Homo

Touristicus Religiosus) ο οποίος μετακινείται είτε αποκλειστικά είτε εν μέρη για θρησκευτικούς λόγους. Τα ξενοδοχεία, οι ανέσεις, οι κάμερες και η εμπορευματοποίηση της θρησκείας είναι αυτά που εντέλει αφαιρούν από το ταξίδι την πνευματικότητα και μετατρέπουν τον προσκυνητή σε ένα απλό τουρίστα.

Ο Robichaud θεωρεί ότι ο θρησκευτικός τουρίστας βρίσκεται ανάμεσα στον τουρίστα και τον προσκυνητή. Είναι αυτός που θέλοντας να ταξιδέψει στον ιερό τόπο περιβάλλεται από ταξιδιωτικούς οδηγούς με αποτέλεσμα να ακολουθεί τυποποιημένες διαδρομές χάνοντας κάπου το νόημα της επίσκεψης. Ο Rinschede θεωρεί ότι ο θρησκευτικός τουρισμός είναι υποκατηγορία του πολιτιστικού τουρισμού, απ'το γεγονός ότι οι συμμετέχοντες σε οργανωμένα προσκυνήματα διαθέτουν συχνά μια επιπλέον μέρα για να επισκεφτούν επιλεγμένα τουριστικά αξιοθέατα. Ο Vukonic υποστηρίζει ότι ο θρησκευτικός τουρίστας όταν πια έχει εκπληρώσει τις θρησκευτικές του ανάγκες συμπεριφέρεται σαν τουρίστας διότι έχει ανάγκη για κατάλυμα και γεύματα αλλά και να αγοράσει κάποια ενθύμια απ'τον τόπο που επισκέφθηκε.

2.2 ΘΡΗΣΚΕΙΑ – ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΑ - ΛΑΤΡΕΙΕΣ

Οι όροι θρησκεία, θρήσκευμα, λατρεία, ιερό, άγιο, όσιο, ανώτατο Όν και άλλοι, αποτελούν σημεία αναφοράς και απασχολούν το ενδιαφέρον τόσο των ερευνητών όσο και του μεγάλου κοινού σε παγκόσμια κλίμακα διαχρονικά.

Οι θρησκευτικοί θεσμοί που στηρίζουν ιδεολογικά ή δογματικά το θρησκευτικό υπόβαθρο κάθε μιας από τις κύριες και διεθνώς αναγνωσισμένες θρησκείες (όπως λόγου χάρη ο Βουδισμός, ο Βραχμανισμός, ο Ινδουϊσμός, ο Ιουδαϊσμός, ο Ισλαμισμός, ο Κομφουκιανισμός, ο Σιντοϊσμός, ο Ταοϊσμός και ο Χριστιανισμός που παρετέθησαν αλφαβητικά) παρουσιάζουν έντονο θεολογικό και νομικό ενδιαφέρον, σε καμιά όμως περίπτωση δεν σχετίζονται άμεσα με τον τουρισμό για τα δεδομένα του.(Περικλής Ν. Λύτρας, Θρησκευτικός τουρισμός, μια κοινωνικο-ψυχολογική προσέγγιση, Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 2001, Σελίδα 9)

Εκείνο που αισιωδώς ενδιαφέρει τον τουριστικό τομέα και τις επιχειρήσεις του είναι η κατανόηση που έχει το θρησκευτικό ταξίδι (το ταξίδι που γίνεται για λόγους θρησκευτικούς, λατρευτικούς ή προσκληνηματικούς), είναι η έρευνα των κινήτρων που ωθούν στο θρησκευτικό ταξίδι, είναι οι δημογραφικοί παράγοντες συμμετοχής σε αυτή τη διαδικασία, είναι η ανάλυση των κοινωνικο-ψυχολογικών χαρακτηριστικών της προσωπικότητας των συγκεκριμένων αυτών τουριστών και τέλος είναι η έρευνα του επιπέδου ικανοποίησης αυτής της συγκεκριμένης κατηγορίας πελατών.

Το ενδιαφέρον αυτό των τουριστικών επιχειρήσεων και του τουριστικού τομέα γενικότερα δεν εξικνείται στα προαναφερθέντα ερωτήματα αλλά περιλαμβάνει επίσης και το επιστημονικό και ερευνητικό μέρος του ζητήματος θρησκευτικός τουρισμός.

Η σχέση του σύγχρονου ατόμου με τη θρησκεία πέρα όλων των άλλων καλύπτει σε μεγάλο βαθμό και πολιτιστικά και γενικότερα τουριστικά ενδιαφέροντα.

2.3 ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΙ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΙ

Είναι ευνόητο ότι η ανάπτυξη κάθε μορφής δραστηριότητα στον τουριστικό χώρο που σχετίζεται άμεσα ή έμμεσα με τη θρησκεία – λατρεία και έχει περιβληθεί τον μανδύα της επιχειρηματικής δράσης, έχει αποκτήσει πλέον ιδιαίτερη σημασία.

Υπό την έννοια αυτή τα σημερινά θρησκευτικά ταξίδια έτσι όπως πραγματώνονται σε παγκόσμια κλίμακα μπορούν εύκολα με βάση την τρέχουσα πραγματικότητα να διακριθούν:

- α) σε αμιγώς θρησκευτικά ταξίδια
- β) σε παράλληλα θρησκευτικά ταξίδια
- γ) σε εκπαιδευτικά – επιστημονικά θρησκευτικά ταξίδια
- δ) σε μεμονωμένα ή μαζικά θρησκευτικά ταξίδια
- ε) σε πασίγνωστους γνωστούς ή και άγνωστους θρησκευτικούς προορισμούς που ωθούν σε ταξίδια
- στ) σε θρησκευτικά ταξίδια, σε τόπους υψηλής θρησκευτικότητας – ιστορικών καταβολών των αναγνωρισμένων παγκοσμίως θρησκειών.

Στην πλειοψηφία των προαναφερθέντων κατηγοριών που άπτονται της ανάπτυξης και επέκτασης του λεγόμενου θρησκευτικού τουρισμού το επίπεδο

δραστηριοποίησης μπορεί να αφορά εξίσου και την Ελλάδα και την αλλοδαπή, μπορεί να αφορά εξίσου διάσημους τουριστικούς – θρησκευτικούς προορισμούς και παντελώς άγνωστους θρησκευτικούς τόπους, μπορεί δε τέλος να αφορά το ίδιο θρησκευτικούς τόπους πολλών και διαφορετικών θρησκειών χωρίς τέτοιας υφής διακρίσεις. (Περικλής Ν. Λύτρας, ο.π.Σελίδα 10)

Οι σημερινοί υπάρχοντες και ανεπτυγμένοι θρησκευτικοί τουριστικοί προορισμοί σε όλο τον πλανήτη παρά την όποια δημοτικότητά τους – που ποικίλει από τόπο σε τόπο – δεν έχουν ακόμα αναλυθεί πλιν ελαχίστων εξαιρέσεων σε σχέση:

- α) με τα οικονομικά τους δεδομένα
- β) με την υλικοτεχνική υποδομή τους
- γ) με το επιστημονικό ενδιαφέρον που παρουσιάζουν.

Ιδιαίτερος θα πρέπει να αντιμετωπισθεί το ζήτημα αφ'ενός του τρόπου επίσκεψης των θρησκευτικών (και δη των τουριστικών) τόπων είτε ατομικά ως μεμονωμένο άτομο είτε ομαδικά σε οργανωμένο γκρούπ μέσω κάποιου τουριστικού οργανισμού και αφετέρου του φορέα οργάνωσης του ταξιδιού (όταν ανοίξει δεύτερη κατηγορία) σε ένα θρησκευτικό τόπο που μπορεί να έχει διαφορετικό περιεχόμενο, όταν ο οργανωτής είναι:

- α) κάποιο τουριστικό – ταξιδιωτικό γραφείο εξειδικευμένο στο θρησκευτικό τουρισμό
- β) η τοπική ενορία για τους ενορήτες της υπό την οργάνωση της εκκλησίας

γ) κάποια θρησκευτική, εκκλησιαστική ή παρεκκλησιαστική οργάνωση μεγαλύτερης εμβέλειας από την ενορία.

Ενδιαφέρον ακόμα παρουσιάζει η διαφοροποίηση ενός θρησκευτικού προορισμού με βάση κάποια επιμέρους χαρακτηριστικά του, όπως λόγου χάρη:

α) το αν πρόκειται για τοποθεσία γέννησης ή θανάτου ιδρυτή θρησκείας

β) το αν ο θρησκευτικός τόπος έχει παγιωθεί στη συνείδηση των πιστών για κάποιους αιώνες πριν

γ) το αν ο θρησκευτικός τόπος πέραν του λατρευτικού στοιχείου συνδυάζει και άλλα κίνητρα τουριστικής ιδίως έλξης

δ) το αν ο θρησκευτικός τόπος αποτελεί ή όχι <<σημείο αναφοράς>> για τους πιστούς κάποιου δόγματος

ε) το αν ο θρησκευτικός τόπος είναι ξεχωριστό κράτος ή αυτοδιοικούμενη περιοχή.

Τα προαναφερθέντα επιμέρους χαρακτηριστικά απαιτούν σε κάθε περίπτωση (τουλάχιστον ως προς την τουριστική αξιοποίησή τους) ιδιαίτερη έρευνα και ανάλυση. (Περικλής Ν. Λύτρας, ο.π. Σελίδα 11)

2.4 ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ

Τα θρησκευτικά κέντρα αναπτύσσονται σε δύο βασικές κατευθύνσεις:

α) σε κλειστά κέντρα τα οποία είναι προσιτά μόνο σε ιερείς και άλλους θρησκευτικούς διδασκάλους και

β) σε μέρη προσκυνήματος για μεγάλο αριθμό ανθρώπων – πιστών.

Η διάκριση μπορεί κατόπιν να συνεχιστεί σε:

α) θρησκευτικά κέντρα παγκόσμιας και διεθνούς σημασίας (συνήθως ένα για κάθε θρησκεία π.χ. η Μέκκα για τους Μουσουλμάνους, η Ιερουσαλήμ για τους Χριστιανούς και τους Εβραίους, το Βατικανό για τους Καθολικούς κ.λ.π.)

β) θρησκευτικά κέντρα περιφερειακής ή τοπικής σημασίας απ'τα οποία μπορεί να υπάρχουν δεκάδες για μια θρησκεία (Φατίμα για τους Καθολικούς, τέμενος του Ομάρ για τους Μουσουλμάνους, η Τήνος και η Πάτμος για τους Έλληνες). (Αθηνά Παυλοπούλου, ο.π. Σελ13)

2.5 ΤΑ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΑ ΑΞΙΟΘΕΑΤΑ

- Κτίσματα που έχουν χάσει τη θρησκευτική τους λειτουργία
- Κτίρια που έχουν θρησκευτικό ή ιστορικό ενδιαφέρον και βρίσκονται σε ειδικά τοπία που προσελκύουν ούτως ή άλλως τουρίστες ή έχουν αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον
- Κτίρια με θρησκευτικό χαρακτήρα όπως μοναστήρια, ασκητήρια, θρησκευτικές σχολές κ.λ.π. όπου οι επισκέπτες μπορούν να διαμείνουν
- Κτίρια που χρησιμοποιούνται ως μουσεία ή εκθεσιακοί χώροι όπου εκτίθενται θρησκευτικά αντικείμενα
- Εορταστικές εκδηλώσεις και φεστιβάλ με θρησκευτικές αναφορές
- Συνέδρια με θρησκευτικό περιεχόμενο

- Τελετές που δεν αφορούν τη θρησκεία του επισκέπτη αλλά προσελκύουν και το ενδιαφέρον του λόγω του τοπικού χρώματος και της διατήρησης των παλαιών τελετουργικών.

Όλα τα παραπάνω συμβάλουν στη δημιουργία τουριστικών ρευμάτων προς τα θρησκευτικά κέντρα . Όλα τα παραπάνω συμβάλουν στη δημιουργία τουριστικών ρευμάτων προς τα θρησκευτικά κέντρα . (Αθηνά Παυλοπούλου, ο.π. Σελίδα 14).

2.6 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ – ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ ΘΕΛΗΤΡΑ

Το αντικείμενο που περιλαμβάνει στις ημέρες μας η έννοια πολιτισμός στον τουρισμό παρουσιάζεται εξαιρετικά ευρύ και αυτός είναι ο κύριος λόγος που ωθεί στην εμπορευματοποίηση του θέματος σε μεγάλο βαθμό από όλους εκείνους τους παράγοντες, οι οποίοι προωθούν και πωλούν το τουριστικό προϊόν ήτοι, τις τουριστικές επιχειρήσεις, τις κλαδικές οργανώσεις του χώρου και τους ιθύνοντες της κρατικής πολιτικής στον τουρισμό.

Σε ότι αφορά την <<εμπορευματοποίηση>> των πολιτιστικών στοιχείων γενικά αλλά και ειδικότερα αυτών που αφορούν το τουριστικό φαινόμενο ως αναπόσπαστο πλέον μέρος της όλης διεργασίας ή των πακέτων, ο πολιτισμός αναλυτικά εμπεριέχει στον τουρισμό τα ακόλουθα. (Νίκος Γ. Ηγουμενάκης, Κώστας Ν. Κραβαρίτης, Περικλής Ν. Λύτρας, Εισαγωγή στον Τουρισμό, Αθήνα 1999, Σελίδα 295).

α) τους αρχαιολογικούς χώρους και τα αρχαιολογικά μουσεία

- β) τα λαογραφικά – εθνογραφικά στοιχεία και τα λαογραφικά μουσεία
- γ) τους θρησκευτικούς και προσκυνηματικούς τόπους λατρείας
- δ) τα ετήσια εθνικά και τοπικά φεστιβάλ παραδοσιακών δεδομένων
- ε) τα σχετιζόμενα με παραδοσιακή και μοντέρνα τέχνη
- στ) τα αρχιτεκτονικά δεδομένα των επιμέρους περιοχών όπως διασωζόμενοι οικισμοί, παραδοσιακοί οικισμοί, κατακόμβες κ.α.
- ζ) τα μνημεία διασωζόμενου φυσικού κάλλους
- η) τα κάθε μορφής μουσεία ανάδειξης της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς .

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ 2

1. Αθηνά Παυλοπούλου, Διεθνής και Ελληνική Πρακτική στο Θρησκευτικό τουρισμό, Αθήνα 2004, Σελίδα 2
2. Δρ. Ν. Βαγιωνής, Στόχοι, Πολιτικές και μέσα προώθησης του Τουρισμού στην Ελλάδα, Αθήνα 2002, Σελίδα 3
3. Δρ. Ν. Βαγιωνής, ο.π. Σελίδα 5.
4. Αθηνά Παυλοπούλου, ο.π.Σελίδα 4
5. Περικλής Ν. Λύτρας, Θρησκευτικός τουρισμός, μια κοινωνικο-ψυχολογική προσέγγιση, Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 2001, Σελίδα 9
6. Περικλής Ν. Λύτρας, ο.π.Σελίδα 10
7. Περικλής Ν. Λύτρας, ο.π.Σελίδα 11
8. Αθηνά Παυλοπούλου, ο.π. Σελ13
9. Αθηνά Παυλοπούλου, ο.π. Σελίδα 14
10. Νίκος Γ. Ηγουμενάκης, Κώστας Ν. Κραβαρίτης, Περικλής Ν. Λύτρας, Εισαγωγή στον Τουρισμό, Αθήνα 1999, Σελίδα 295

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ

ΜΝΗΜΕΙΑ ΕΛΛΑΔΑΣ

3.1 ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ

Ο πλούτος των Βυζαντινών της μνημείων κάνει την Ελλάδα ιδανικό προορισμό για χιλιάδες προσκυνητές. Μνημεία εκκλησιαστικής αρχιτεκτονικής και τέχνης αιώνων, αμέτρητες εκκλησίες και μοναστήρια μαρτυρούν την πλούσια θρησκευτική κληρονομιά της χώρας.

Οι βυζαντινές και μεταβυζαντινές εκκλησίες σε πόλεις και μικρά χωριά, οι καθεδρικοί ναοί, τα ξωκλήσια της υπαίθρου, τα μοναστήρια και τα ερημητήρια, στολισμένα με θαυμάσια ψηφιδωτά, τοιχογραφίες και εικόνες, μαρτυρούν την επιμονή στην πίστη και την παράδοση.

Στη δυτική Θεσσαλία, τα Μετέωρα (βυζαντινά μοναστήρια του 14^{ου} αιώνα) είναι σκαρφαλωμένα στις κορυφές ενός συγκροτήματος επιβλητικών βράχων. Στη βόρεια Ελλάδα, στη χερσόνησο της Χαλκιδικής, στο ανατολικό άκρο, βρίσκεται πάνω από χίλια χρόνια η μοναστική κοινότητα του Αγίου Όρους η οποία αποτελείται από είκοσι μοναστήρια που κρύβουν μερικούς από τους πλέον πολύτιμους βυζαντινούς θησαυρούς και μια πληθώρα κλασσικών και μεσαιωνικών χειρογράφων. Και τέλος στο νησί της Πάτμου με το μοναστήρι του Αγίου Ιωάννη του Θεολόγου και το Σπήλαιο όπου πιστεύεται ότι ο Άγιος Ιωάννης ο Θεολόγος έγραψε την Αποκάλυψη κατά το τέλος 1^{ου} μ.χ. αιώνα. Όλα αυτά είναι λίγα μόνο απ'τα σημαντικά θρησκευτικά στοιχεία της Ελλάδας που θεωρείται ότι συγκαταλέγονται ανάμεσα στα πλέον θαυμαστά μνημεία του κόσμου. (Ιδανικός προορισμός η Ελλάδα των τεσσάρων εποχών για όλες τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού, Hellenic sun editions, Αθήνα 2003, Σελίδα 7).

Εκείνοι που ακολουθούν τα βήματα του Αποστόλου Παύλου διασχίζοντας τις βιβλικές πόλεις των Αθηνών, της Θεσσαλονίκης, Φιλιππων, Χριστούπολης (σημερινή Καβάλας), της πρώτης πόλης στην Ευρώπη που ασπάστηκε τον Χριστιανισμό και της Ρόδου, κάνουν ένα οδοιπορικό μιας αξέχαστης θρησκευτικής εμπειρίας.

3.1.1 Ορθόδοξα θρησκευτικά μνημεία στην Ελλάδα

Άγιος Στέφανος Κώ , Παλαιοχριστιανικές Βασιλικές

Άγιος Φωκάς Λέσβου

Αμφίπολις Χριστιανική

Άνω Μονή Παναγίας Ξενιάς (Μαγνησία)

Ασκηταριό Μικρής Ανάληψης (Πρέσπες)

Γοργοεπήκοος (Αθήνα)

Εκατονταπτυλιανή ή Καταπολιανή Πάρου

Καθολικό Μονής Αρχαγγέλου Μιχαήλ (Ρόδος)

Καπνικαρέα (Αθήνα)

Μητρόπολη Αθηνών

Μονή Αστεριού

Μονή Αγίας Λαύρας (Καλάβρυτα Αχαΐας)

Μονή Αγίου Γεωργίου Φενεού (Κορινθία)

Μονή Αγίου Δημητρίου (Κυψέλη Πρέβεζας)

Μονή Αγίου Ιωάννου Θεολόγου (Πάτμος)

Μονή Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου (Ζάκυνθος)

Μονή Αγίου Νικολάου Φιλανθρωπινών (Ιωάννινα)

Μονή Αγίου Παντελεήμονος (Άγιο Όρος)

Μονή Αγίου Παύλου (Άγιο Όρος)

Μονή Αγίων Αποστόλων Λεονταρίου (Αρκαδία)

Μονή Αγίων Τεσσαράκοντα (Χρύσαφα Λακωνίας)

Μονή Αρκαδίου (Ρέθυμνο)

Μονή Βαλσαμόνερου (Ηράκλειο)

Μονή Βατοπεδίου (Άγιο Όρος)

Μονή Βροντησίου (Ηράκλειο)

Μονή Γκουβερνέτου (Χανιά)

Μονή Δαφνίου

Μονή Διονυσίου (Άγιο Όρος)

Μονή Δωχειαρίου (Άγιο Όρος)

Μονή Εσφιγμένου (Άγιο Όρος)

Μονή Ευαγγελίστριας (Σκιάθος)

Μονή Ευαγγελίστριας Δαπόντε (Σκόπελος)

Μονή Ζάβορδας (Γρεβενά)

Μονή Ζωγράφου (Άγιο Όρος)

Μονή Θεοτόκου Αναφωνήτριας (Ζάκυνθος)

Μονή Ιβήρων (Άγιο Όρος)

Μονή Καισαριανής

Μονή Καρακάλλου (Άγιο Όρος)

Μονή Κοσταμονίτου (Άγιο Όρος)

Μονή Κάτω Παναγιάς (Άρτα)

Μονή Κορώνας (Ν. Καρδίτσας)

Μονή Κουτλουμουσίου (Άγιο Όρος)
Μονή Λατόμου (Θεσσαλονίκη)
Μονή Μεγάλων Πυλών (Πόρτα Παναγιάς)
Μονή Μεγίστης Λαύρας (Άγιο Όρος)
Μονή Μεταμόρφωσης Σωτήρος Λουκούς (Αρκαδία)
Μονή Ξενοφώντος (Άγιο Όρος)
Μονή Ξηροποτάμου (Άγιο Όρος)
Μονή Ολυμπιώτισσας (Ελασσόνα)
Μονή Οσίου Γρηγορίου (Άγιο Όρος)
Μονή Οσίου Λουκά (Βοιωτία)
Μονή Παναγίας Κοσμοσωτείρας (Εύρος)
Μονή Παναγίας Χοζοβιώτισσας (Αμοργός)
Μονή Παντοκράτορος (Άγιο Όρος)
Μονή Πελεκητής (Ν. Καρδίτσας)
Μονή Πέτρας (Καρδίτσα)
Μονή Πρέβελης (Ρέθυμνο)
Μονή Προυσσού (Ευρυτανία)
Μονή Σίμωνος Πέτρας (Άγιο Όρος)
Μονή Σταυρονικήτα (Άγιο Όρος)
Μονή Τζαγκαρόλων (Χανιά)
Μονή Τιμίου Προδρόμου Σερρών
Μονή Τοπλού (Λασιθί)
Μονή Φιλοθέου (Άγιο Όρος)
Μονή Φιλοσόφου (Δημητσάνα Αρκαδίας)
Μονή Φραγκαβίλλας (Ηλεία)

Μονή Χιλανδαρίου (Άγιο Όρος)
Μονή Κοιμήσεως της Θεοτόκου στο Δαρμάνδρι (Λέσβος)
Μονή Λειμώνος (Λέσβος)
Μονή Παμμεγίστων Ταξιαρχών στο Μανταμάδο (Λέσβος)
Μονή Περιβολής (Λέσβος)
Μονή Υψηλού (Λέσβος)
Νέα Μονή Χίου
Ναός Αγίου Πανταλεήμονος (Μπιζαριάνω)
Ναός Αγίας Αικατερίνης (Πόλη της Ρόδου)
Ναός Αγίας Βαρβάρας Ερήμου (Λακωνία)
Ναός Αγίας Ματρώνας (Παρθένι Λέρου)
Ναός Αγίας Παρασκευής (Πόλη της Ρόδου)
Ναός Αγίας Σοφίας (Δράμα)
Ναός Αγίας Σοφίας (Θεσσαλονίκη)
Ναός Αγίας Τριάδας (Πόλη της Ρόδου)
Ναός Αγίου Αθανασίου (Πόλη της Ρόδου)
Ναός Αγίου Αθανασίου (Λέσβος)
Ναός Αγίου Ανδρέα Πατρών
Ναός Αγίου Βασιλείου (Άδιος Ευστράτιος)
Ναός Αγίου Βασιλείου Άρτας
Ναός Αγίου Γεωργίου (Δρυμώνας Λέρου)
Ναός Αγίου Γεωργίου (Ομορφοκκλησιά Καστοριάς)
Ναός Αγίου Γεωργίου (Παρθένι Λέρου)
Ναός Αγίου Γεωργίου (Πόλη της Ρόδου)
Ναός Αγίου Γεωργίου στην Ανεμώτια (Λέσβος)

Ναός Αγίου Γεωργίου στο Ρεπανίδι (Λήμνος)
Ναός Αγίου Δημητρίου (Θεσσαλονίκη)
Ναός Αγίου Θεράποντα στην Μυτιλήνη
Ναός Αγίου Ιωάννη Βαπτιστή (Κώς)
Ναός Αγίου Ιωάννη Ελεήμονα Λυγουριού
Ναός Αγίου Ιωάννη Θεολόγου (Λακκί Λέρου)
Ναός Αγίου Ιωάννη στο Κεράμι (Λέσβος)
Ναός Αγίου Νικολάου Πλατάκι Πατρών
Ναός Αγίου Νικολάου (Ελαιώνας Σερρών)
Ναός Αγίου Νικολάου (Κυριακοσέλλια)
Ναός Αγίου Νικολάου (Πλάτσα Μεσσηνίας)
Ναός Αγίου Νικολάου Μαρμαρίτη (Εμπορείο Θήρας)
Ναός Αγίου Νικολάου Ορφανού (Θεσσαλονίκη)
Ναός Αγίου Παντελεήμονος (Θεσσαλονίκη)
Ναός Αγίου Πέτρου (Δρυμώνας Λέρου)
Ναός Αγίου Στεφάνου (Καστοριά)
Ναός Αγίου Στεφάνου Μανταμάδου (Λέσβος)
Ναός Αγίων Αποστόλων (Θεσσαλονίκη)
Ναός Αγίων Αποστόλων (Καμάρα Λέρου)
Ναός Αγίων Αποστόλων (Χίος)
Ναός Αγίων Θεοδώρων (Αθήνα)
Ναός Αγίων Ιάσωνος και Σωσιπάρχου Κέρκυρας
Ναός Αναστάσεως του Σωτήρος Χριστού Βέροιας
Ναός Αρχαίος-Χριστός της Ιερουσαλήμ (Κάλυμνος)
Ναός Αχειροποίητου (Θεσσαλονίκη)

Ναός Επισκοπής (Μέσα Γωνιά Θήρας)
Ναός Κάστρου Σερβίων
Ναός Κοιμήσεως της Θεοτόκου (Αιανή Κοζάνης)
Ναός Κοιμήσεως της Θεοτόκου Μέρμπακα (Αργολίδα)
Ναός Κοιμήσεως της Θεοτόκου στην Αγιάσο (Λέσβο)
Ναός Κοιμήσεως της Θεοτόκου στην Καλαμπάκα
Ναός Κοιμήσεως της Θεοτόκου στην Πέτρα (Λέσβος)
Ναός Μεταμορφώσεως του Σωτήρος (Χριστιανοί Μεσσηνίας)
Ναός Μεταμορφώσεως του Σωτήρος Χριστού στα Παπιανά (Λέσβος)
Ναός Μιχαήλ Αρχαγγέλου (Επισκοπή Κισσάμου)
Ναός Παναγίας (Φοδελέ)
Ναός Παναγίας Γουρλωμμάτας (Δρυμώνας Λέρου)
Ναός Παναγίας Δροσιανής (Νάξος)
Ναός Παναγίας Κακκαβιώτισσας (Λήμνος)
Ναός Παναγίας Κεράς (Κρίτσα Λασιθίου)
Ναός Παναγίας Κουμπελίδικης (Καστοριά)
Ναός Παναγίας Κρήνας (Χίος)
Ναός Παναγίας Οδηγήτριας (Απόλπαινα Λευκάδας)
Ναός Παναγίας Πρωτόθρονης (Νάξος)
Ναός Παναγίας της Καθολικής (Γαστούνη Ηλείας)
Ναός Παναγίας του Κάστρου (Πόλη της Ρόδου)
Ναός Παναγίας Τρουλλωτής (Λέσβος)
Ναός Παναγίας Χαλκέων (Θεσσαλονίκη)
Ναός Παναξιώτισσας Αιτωλοακαρνανίας
Ναός Παρηγορήτισσας (Άρτα)

Ναός Πόρτα Παναγίας (Τρίκαλα)
Ναός Προφήτη Ηλία (Θεσσαλονίκη)
Ναός Ταξιάρχου Μιχαήλ (Κάλυμνος)
Ναός Ταξιάρχων (Δράμα)
Παλαιά Μητρόπολη Έδεσσας
Παλαιά Μητρόπολη Σερρών
Παλαιοχριστιανική Βασιλική Αγίας Παρασκευής Κοζάνης
Παλαιοχριστιανική Βασιλική Αγίου Ανδρέα Λέσβου
Παλαιοχριστιανική Βασιλική Αγίου Αχιλλείου Πρεσπών
Παλαιοχριστιανική Βασιλική Αγίου Ισιδώρου Χίου
Παλαιοχριστιανική Βασιλική Αλμυρίδας Αποκορώνου Χανίων
Παλαιοχριστιανική Βασιλική Γλυκής (Θεσπρωτία)
Παλαιοχριστιανική Βασιλική Κάτω Σικυώνος
Παλαιοχριστιανική Βασιλική Λεχαίου
Παλαιοχριστιανική Βασιλική Παλαιόπολης (Κέρκυρας)
Παλαιοχριστιανική Βασιλική Χαλινάδου (Λέσβος)
Παραπορτιανής (Μύκονος)
Πρωτάτο (Άγιο Όρος)
Ροτόντα Θεσσαλονίκης
Σφηκιά Ημαθίας , Παλαιοχριστιανικές Βασιλικές
(www.gnto.gr)

3.1.2 Άλλα θρησκευτικά μνημεία

Βαλιδέ Τζαμί Μυτιλήνης

Γενί Τζαμί Μυτιλήνης

Ιμαρέτ Κομοτηνής

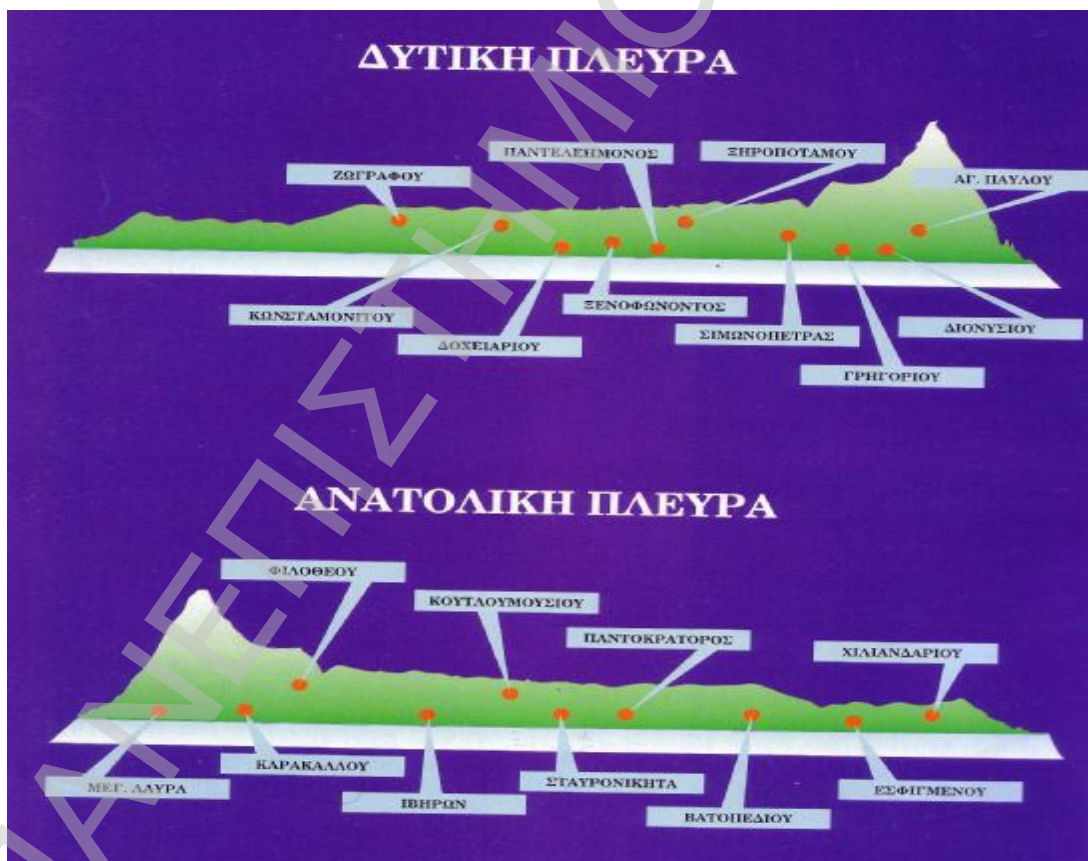
Μεγάλο Τέμενος Διδυμοτείχου

Οσμανιέ Τζαμί (Τζαμί Φραγκομαχαλά , Χίος)

(www.gnto.gr)

3.2 ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΗΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΩΝ

3.2.1 Μοναστική πολιτεία του Αγίου Όρους

ΕΙΚΟΝΑ 1 Σχεδιάγραμμα Μοναστικής πολιτείας του Αγίου Όρους

(Ευάγγελου Π. Λέκκου, Τα ελληνικά μοναστήρια, Εκδόσεις Ιχνηλάτης Αθήνα 1995, Σελίδα 80).

3.2.2 Τα μοναστήρια της Θράκης

ΕΙΚΟΝΑ 2 Τα μοναστήρια της Θράκης

(Ευάγγελου Π. Λέκκου, ο.π.Σελίδα 27)

3.2.3 Τα μοναστήρια της Ανατολικής Μακεδονίας

ΕΙΚΟΝΑ 3 Τα μοναστήρια της Ανατολικής Μακεδονίας

(Ευάγγελου Π. Λέκκου, ο.π.Σελίδα 35)

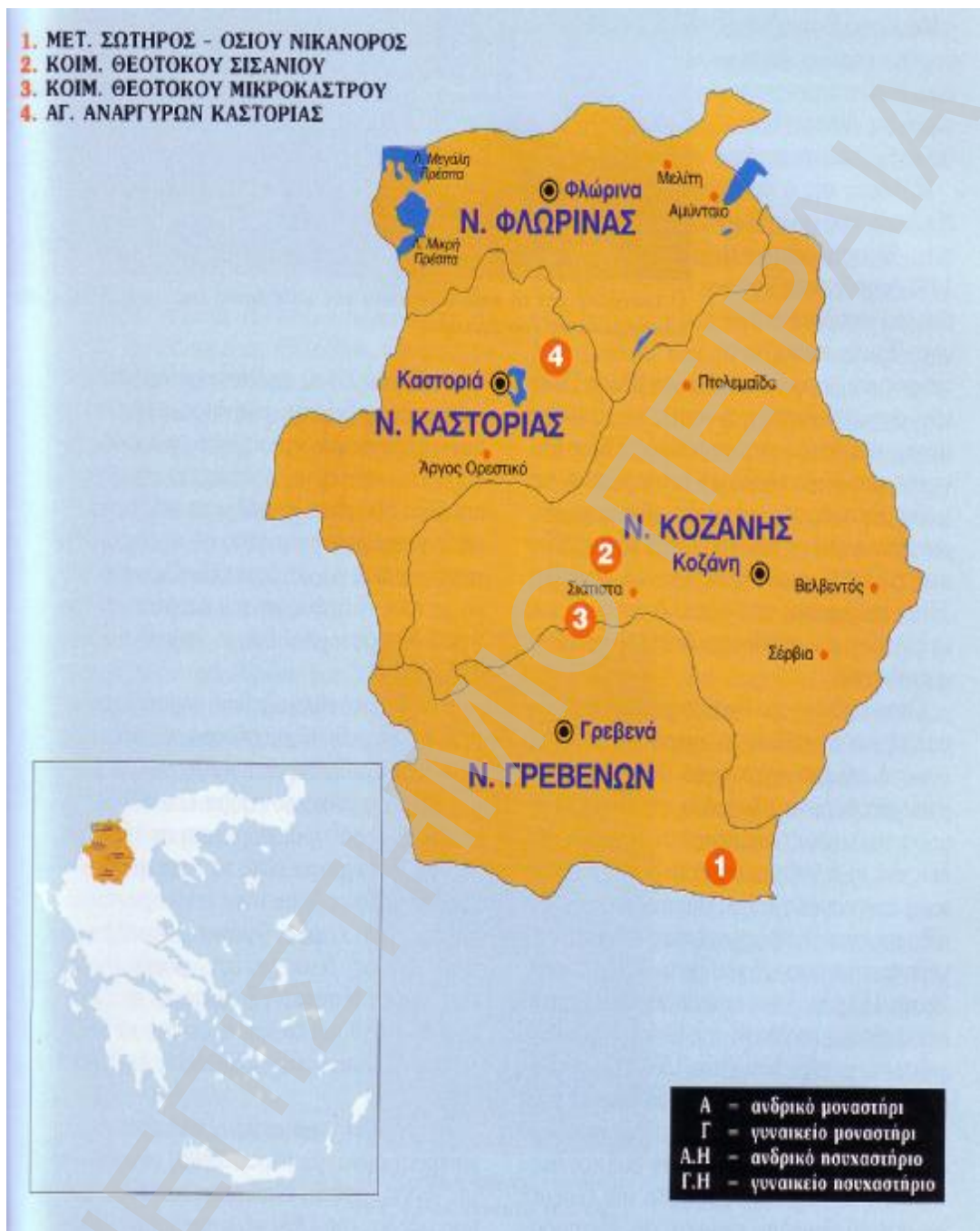
3.2.4 Τα μοναστήρια της Κεντρικής Μακεδονίας

ΕΙΚΟΝΑ 4 Τα μοναστήρια της Κεντρικής Μακεδονίας

(Ευάγγελου Π. Λέκκου, ο.π. Σελίδα 51)

3.2.5 Τα μοναστήρια της Δυτικής Μακεδονίας

ΕΙΚΟΝΑ 5 Τα μοναστήρια της Δυτικής Μακεδονίας

(Ευάγγελου Π. Λέκκου, ο.π.Σελίδα 131)

3.2.6 Τα μοναστήρια της Ηπείρου

ΕΙΚΟΝΑ 6 Τα μοναστήρια της Ηπείρου

(Ευάγγελου Π. Λέκκου, ο.π.Σελίδα 139)

3.2.7 Τα μοναστήρια της Θεσσαλίας

ΕΙΚΟΝΑ 7 Τα μοναστήρια της Θεσσαλίας

(Ευάγγελου Π. Λέκκου, ο.π.Σελίδα 157)

3.2.8 Τα μοναστήρια της Δυτικής Στερεάς

ΕΙΚΟΝΑ 8 Τα μοναστήρια της Δυτικής Στερεάς

(Ευάγγελου Π. Λέκκου, ο.π.Σελίδα 195)

3.2.9 Τα μοναστήρια της Ανατολικής Στερεάς

ΕΙΚΟΝΑ 9 Τα μοναστήρια της Ανατολικής Στερεάς

(Ευάγγελου Π. Λέκκου, ο.π.Σελίδα 209)

3.2.10 Τα μοναστήρια της Ανατολικής Πελοποννήσου

ΕΙΚΟΝΑ 10 Τα μοναστήρια της Ανατολικής Πελοποννήσου

(Ευάγγελου Π. Λέκκου, ο.π.Σελίδα 245)

3.2.11 Τα μοναστήρια της Βορειοδυτικής Πελοποννήσου

ΕΙΚΟΝΑ 11 Τα μοναστήρια της Βορειοδυτικής Πελοποννήσου

(Ευάγγελου Π. Λέκκου, ο.π.Σελίδα 271)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ 3

1. Ιδανικός προορισμός η Ελλάδα των τεσσάρων εποχών για όλες τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού, Hellenic sun editions, Αθήνα 2003, Σελίδα 7
2. (www.gnto.gr)
3. Ευάγγελου Π. Λέκκου, Τα ελληνικά μοναστήρια, Εκδόσεις Ιχνηλάτης Αθήνα 1995, Σελίδα 80
4. Ευάγγελου Π. Λέκκου, ο.π. Σελίδα 27
5. Ευάγγελου Π. Λέκκου, ο.π. Σελίδα 35
6. Ευάγγελου Π. Λέκκου, ο.π. Σελίδα 51
7. Ευάγγελου Π. Λέκκου, ο.π. Σελίδα 131
8. Ευάγγελου Π. Λέκκου, ο.π. Σελίδα 139
9. Ευάγγελου Π. Λέκκου, ο.π. Σελίδα 157
10. Ευάγγελου Π. Λέκκου, ο.π. Σελίδα 195
11. Ευάγγελου Π. Λέκκου, ο.π. Σελίδα 209
12. Ευάγγελου Π. Λέκκου, ο.π. Σελίδα 245
13. Ευάγγελου Π. Λέκκου, ο.π. Σελίδα 271

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ

ΜΝΗΜΕΙΑ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

4.1 ΙΣΡΑΗΛ

Το Ισραήλ και οι Άγιοι Τόποι θεωρούνται από πολλούς ως το μεγαλύτερο θρησκευτικό κέντρο συγκεντρώνοντας στην Ιερουσαλήμ κυρίως, κάποια από τα σπουδαιότερα προσκυνήματα για τρεις από τις μεγαλύτερες θρησκείες, για Χριστιανούς (Ορθόδοξους, Καθολικούς), Ιουδαίους και Μωαμεθανούς.

Ο σημαντικότερος πόλος έλξης στο Ισραήλ είναι η θρησκεία που συγκεντρώνεται γύρω από την παλιά πόλη της Ιερουσαλήμ και την Βηθλεέμ καθώς και σε ιερού τόπους και προσκυνήματα σε όλη τη χώρα όπως στη θάλασσα της Γαλιλαίας που βρίσκεται βόρεια της Ιερουσαλήμ , περιτριγυρισμένη από ναούς και ιερούς χώρους όπως το όρος των Μακαρισμών και η Καπερναούμ.

Ο τουρισμός στο Ισραήλ αυξανόταν κάθε χρόνο μέχρι το 1985 οπότε και ξεκίνησαν οι εχθροπραξίες μεταξύ Ισραηλιτών και Παλαιστινίων με αποτέλεσμα την κατακόρυφη πτώση των αφίξεων. Το κλίμα στο Ισραήλ μέχρι και σήμερα παραμένει τεταμένο αλλά παρόλο αυτά πολλοί πιστοί αποφασίζουν να κάνουν αυτό το ταξίδι.

Από το 1990 η κατάσταση άρχισε να επανακάμπτει και οι αφίξεις του ανήλθαν στο ένα εκατομμύριο τουριστών. Σύμφωνα με στοιχεία του υπουργείου τουρισμού του Ισραήλ το 1996 επισκέφθηκαν τη χώρα 2.764.400 τουρίστες με ποσοστό αύξησης μέσα σε έξι χρόνια πάνω από 270%. Μέση διάρκεια παραμονής στο Ισραήλ το 1996 οι 17 ημέρες ενώ η μέση κατά κεφαλήν δαπάνη \$1600.

Η κυβέρνηση αναγνωρίζοντας τη σπουδαιότητα του τουρισμού βοηθά στην ανάπτυξη των ξενοδοχείων και των άλλων μέσων εξυπηρέτησης των τουριστών. Υπάρχει ηλεκτρονικό κέντρο υποδοχής τουριστών και κατακράτησης θέσεων σε ξενοδοχεία και τάση αύξησης των παροχών. Εργάζονται δραστήρια και από το 1988 έχουν οργανώσει έντονη διαφημιστική καμπάνια με στόχο τις αγορές της Ευρώπης και των Ηνωμένων Πολιτειών. (www.goisrael.com)

4.1.1 ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ

Η Ιερουσαλήμ είναι η πρωτεύουσα του Ισραήλ. Χτισμένη ανάμεσα σε λόφους και κοιλάδες μεταξύ της Μεσογείου και της Νεκράς Θάλασσας, είναι μια πόλη μοναδικής ομορφιάς με ιστορικά μουσεία και καλοδιατηρημένα κτίρια, με μεγάλη συγκέντρωση θρησκευτικών και ιστορικών κτιρίων στην Παλιά πόλη που περικλείεται από ένα τείχος το οποίο χτίστηκε από το Σουλεϊμάν το Μεγαλοπρεπή το 1538.

Παρόλο που η πόλη διατηρεί ένα έντονο θρησκευτικό προφίλ είναι παράλληλα και μια πολύ μοντέρνα πόλη με έντονους ρυθμούς και ζωντανούς ανθρώπους εκτός από τα Ιερά πνεύματα και τις Βιβλικές φιγούρες. Η πόλη χωρίζεται σε τρεις περιοχές αρχικά. Την Παλιά πόλη περιτριγυρισμένη από πέτρινα τείχη, την ανατολική Αραβική πλευρά και την ταχέως αναπτυσσόμενη νέα πόλη γνωστή και ως δυτική πόλη. Η Παλιά πόλη χωρίζεται σε τέσσερις συνοικίες. Την Αρμένικη, την Χριστιανική, την Εβραϊκή και την Μουσουλμανική.

Η Ιερουσαλήμ είναι ιερή πόλη για τρεις μεγάλες θρησκείες. Το Ισλάμ, το Χριστιανισμό και τον Ιουδαϊσμό.

Οι Μουσουλμάνοι βρίσκουν στην Ιερουσαλήμ το δεύτερο σημαντικότερο ιερό χώρο τους μετά την Μέκκα. Το Τζαμί του θόλου του βράχου (of DOME of the rock) ή Τέμενος του Ομάρ έχει χτιστεί στο σημείο που από ότι λέγεται ανέβηκε ο Μωάμεθ στον ουρανό και δεσπόζει πάνω από την πόλη. Τα κειμήλια των Μουσουλμάνων φυλλάσσονται σε ένα οκταγωνικό κτήριο που στηρίζει ένα χρυσό θόλο που αποτελεί το κυριότερο χαρακτηριστικό του κτίσματος. Εκεί λέγεται ότι είναι ο βράχος επάνω στον οποίο ο Αβραάμ επρόκειτο να θυσιάσει τον υιό του στο Θεό.

Για τους Ιουδαίους το τείχος των Δακρύων αποτελεί ένα από τα ιερότερα μέρη για τη θρησκεία τους. Στέκεται κοντά στα δυτικά τείχη και είναι ότι απέμεινε από το δεύτερο Ναό του Σολομώντα ο οποίος καταστράφηκε από τους Ρωμαίους το 70 μ.Χ. Για χιλιάδες χρόνια Ιουδαίοι από ολόκληρο τον κόσμο επισκέπτονται το τείχος για να προσευχηθούν.

Για τους Χριστιανούς η Ιερουσαλήμ αποτελεί τον τόπο όπου ο Χριστός πέρασε τις τελευταίες μέρες του στη Γη. Σημαντικό κτίριο θρησκευτικού ενδιαφέροντος για τους Χριστιανούς είναι η βασιλική του Παναγίου Τάφου (HOLY SEPULCHRE), που χρονολογείται από τον τέταρτο αιώνα και χτίστηκε πάνω από τον τάφο του Χριστού. Οι πιστοί που θέλουν να προσκυνήσουν φτάνουν εκεί διασχίζοντας την οδό των Παθών (VIA DOLOROSA), το τελευταίο μονοπάτι που περπάτησε ο Χριστός. Επίσης ο Γολγοθάς προσφέρει στους επισκέπτες

υπέροχη θέα στην πόλη εκτός από τη θρησκευτική του σημασία για τους Χριστιανούς αφού είναι το μέρος όπου σταυρώθηκε ο Χριστός.Ο Κήπος της Γεσθημανής καθώς και το δωμάτιο του Μυστικού Δείπνου είναι μερικά ακόμα μέρη ιδιαίτερου ενδιαφέροντος για τους Χριστιανούς.Στην ευρύτερη περιοχή,η οποία είναι συνδεδεμένη με τη ζωή,τα θάματα και τις τελευταίες ημέρες του Ιησού,οι επισκέπτες μπορούν να επισκεπτούν τη Ναζαρέτ και τη Βηθλεέμ,γενέθλια πόλη του Χριστού.(www.goisrael.com)

4.1.2 ΒΗΘΛΕΕΜ

Η Βηθλεέμ απέχει 40 λεπτά με το λεωφορείο από την Ιερουσαλήμ και είναι ο δεύτερος σημαντικότερος σταθμός προσκυνήματος για τους Χριστιανούς.Είναι η γενεθλιά πόλη του Χριστού και το προσκύνημα γίνεται κυρίως στο ναό της Γεννήσεως χτισμένο στο σημείο όπου λέγεται ότι γεννήθηκε ο Χριστός και είναι μία από τις παλαιότερες εν λειτουργία εκκλησίες στον κόσμο.Επίσης μπορεί να επισκεπτεί κανείς και το παρεκκλήσι που είναι αφιερωμένο στον θηλασμό της Παναγίας.

Από την άλλη πλευρά ο τάφος του Ρακέλ στην άκρη της πόλης είναι από τα ιερότερα μνημεία για τους Ιουδαίους ελκύνοντας όμως και Χριστιανούς και Μουσουλμάνους προσκυνητές.

Η πόλη λόγω της κοντινής της απόστασης από την Ιερουσαλήμ δεν έχει αξιοποιηθεί τουριστικά και δεν υπάρχουν πολλά μέρη για διαμονή.Στα πλαίσια του προσκυνήματος διοργανώνονται ημερήσιες εκδρομές από την Ιερουσαλήμ.

4.2 ΜΕΚΚΑ

Η Μέκκα είναι μια πόλη της Σαουδικής Αραβίας, πρωτεύουσα της επαρχίας Hejaz και βρίσκεται πολύ κοντά στη Τζέντα. Εδώ γεννήθηκε τον έκτο αιώνα μ.Χ. ο προφήτης Μωάμεθ και αποτελεί το κέντρο της Ισλαμικής θρησκείας και ένα από τα μεγαλύτερα θρησκευτικά κέντρα του κόσμου για την Ισλαμική θρησκεία. Εδώ ο Μωάμεθ ξεκίνησε τη διδασκαλία του και επέστρεψε για το τελευταίο του προσκύνημα.

Σύμφωνα με την παράδοση και τους κανονισμούς του Ισλάμ κατά τη διάρκεια της προσευχής τους οι Μουσουλμάνοι όπου και αν είναι οφείλουν να στρέφονται προς τη Μέκκα.

Εξίσου σημαντική για τους μουσουλμάνους είναι και η πόλη Μεδίνα όπου βρίσκεται ο τάφος του Μωάμεθ και βρίσκεται 230 μίλια βόρεια της Μέκκα.

Το επίκεντρο του ενδιαφέροντος στη Μέκκα είναι η Καάμπα, μια κυβόσχημη κατασκευή στο κέντρο του τζαμιού Masjid Al-Haram, χωρίς καθόλου παράθυρα και είναι πιθανότατα το μικρότερο και απλούστερο κατασκευαστικά θρησκευτικό μνημείο που κατασκευάστηκε ποτέ. Ισχυρίζονται ότι χτίστηκε από τον Αβραάμ και τον υιό του Ισμαήλ (από τους οποίους οι Άραβες θεωρούν ότι κατάγονται) πάνω σε θεμέλια που πρωτοτέθηκαν από τον Αδάμ.

Κάθε μουσουλμάνος οφείλει να επισκεφτεί τη Μέκκα τουλάχιστον μια φορά στη ζωή του για να προσκυνήσει την Καάμπα. Καάμπα για τους μουσουλμάνους

σημαίνει «ο οίκος του Θεού» και είναι το σημείο που το θείο αγγίζει τα εγκόσμια. Οι πιστοί πρέπει να κάνουν επτά γύρους γύρω απ'τον ιερό βράχο και να προσκυνήσουν τη μαύρη πέτρα που βρίσκεται στη βορειοανατολική γωνία στο εξωτερικό του τζαμιού, που σύμφωνα με την παράδοση δόθηκε στον Αβραάμ απ'τον αρχάγγελο Γαβριήλ. Στη συνέχεια πρέπει να πιουν το ευλογημένο νερό (ζαμζαμ) από τη μοναδική πηγή που υπάρχει στην περιοχή. Το νερό μπορεί να μεταφερθεί σαν δώρο στην οικογένεια και τους φίλους των προσκυνητών.

Το ετήσιο προσκύνημα των μουσουλμάνων λαμβάνει χώρα τις 10 πρώτες ημέρες του Dhu Al-Hijja, του τελευταίου σεληνιακού μήνα του ισλαμικού ημερολογίου. Μέσα σε αυτό το διάστημα πραγματοποιούνται πολλές τελετές προσκυνηματικού χαρακτήρα και λόγω της διάρκειας παραμονής δημιουργούνται αυξημένες ανάγκες εστίασης, διατροφής και μεταφορικών μέσων. Οι προσκυνητές συνηθίζουν μέσα σ'αυτή τη διάρκεια να κάνουν μικρά ταξίδια σε κοντινές ιερές περιοχές όπως η Μεδίνα.

Οι επισκέπτες στη Μέκκα και τη Μεδίνα θεωρούνται και είναι πραγματικά προσκυνητές αφού η είσοδος στους ιερούς χώρους σε μη μουσουλμάνους απαγορεύεται αυστηρά και παρεμποδίζεται με πολλούς ελέγχους σε διάφορα σημεία σε όλη τη διάρκεια της διαδρομής με σκοπό οι μη μουσουλμάνοι να μη μπορέσουν ούτε καν να πλησιάσουν στους ιερούς χώρους του Ισλάμ.

Και οι δυο πόλεις υποδέχονται κάθε χρόνο δυο με τρια εκατομμύρια προσκυνητές από τον ισλαμικό κόσμο. Σύμφωνα με επίσημα στοιχεία του υπουργείου εσωτερικών της Σαουδικής Αραβίας, ο συνολικός αριθμός

προσκυνητών ανέρχεται στο 1.73 εκατομμύρια από τα οποία το 1.27 προέρχεται από άλλες χώρες ενώ μόνο οι 464 χιλιάδες είναι κάτοικοι της χώρας.

4.3 ΒΑΤΙΚΑΝΟ

Δεν υπάρχουν πολλές θρησκείες που να τους ανήκει μια χώρα όπως ο καθολικισμός στο βατικανό. Το κράτος του βατικανού είναι ένα ανεξάρτητο κρατίδιο μέσα στην πόλη της Ρώμης, το μικρότερο του κόσμου και είναι και το πλουσιότερο κράτος ανά τετραγωνικό μέτρο στον κόσμο. Ανεξαρτητοποιήθηκε το 1929 με τη συνθήκη του Λατεράνου μεταξύ του Πάπα και της ιταλικής κυβέρνησης με την οποία το κράτος του βατικανού αναγνωρίστηκε ως η αγία έδρα της ρωμαιοκαθολικής εκκλησίας υπό την απόλυτη κυριαρχία του Πάπα. Παρόλο που η Ρώμη είναι σήμερα πόλη αρκετά αυτάρκης, η επιροή του βατικανού στην οικονομική και κοινωνική ασφάλειά της είναι πολύ μεγάλη.

Η πόλη βρίσκεται στο λόφο του βατικανού στη βορειοδυτική πλευρά της Ρώμης και δυτικά του Τίβερη ποταμού. Σκάνδαλα και ίντριγκες ακολουθούν την παπική κυριαρχία για περισσότερο από δύο χιλιετίες με τα περισσότερα να συμβαίνουν κατά το χτύσιμο του κράτους.

Το βατικανό πέρα από έδρα της Ρωμαιοκαθολικής εκκλησίας αποτελεί και ένα σημαντικότατο πολιτισμικό κέντρο. Πολλοί μεγάλοι καλλιτέχνες εργάστηκαν για λογαριασμό του Πάπα κατά την ανέγερση των κτηρίων του βατικανού. Το σημαντικότερο κτίσμα είναι η βασιλική του Αγίου Πέτρου. Γύρω απ'την εκκλησία

απλώνεται η τεράστια σε έκταση πλατεία του Αγίου Πέτρου. Σημαντικό είναι επίσης και το παλάτι του βατικανού που είναι ο χώρος κατοικίας του Πάπα. Σημαντικές είναι επίσης οι πλούσιες βιβλιοθήκες του κόσμου που διαθέτουν μια ανεκτίμητη συλλογή από αρχαία χειρόγραφα και περισσότερο από ένα εκατομμύριο βιβλία. Το σημαντικότερο τμήμα του παλατιού είναι η πασίγνωστη καπέλα σιξτίνα όπου υπάρχουν μερικά από τα ωραιότερα έργα τοιχογραφίες του Μιχαήλ Άγγελου και τουμ Ραφαήλ.

Το βατικανό δέχεται ετησίως πάνω από 7 εκατομμύρια επισκέπτες οι οποίοι εκτιμάται ότι αφήνουν στο κράτος πάνω από 4 δισεκατομμύρια δολάρια το χρόνο. Το έτος 2000 που γιορτάστηκε το Ιωβηλαίο των καθολικών εκτιμάται ότι οι επισκέπτες ανήλθαν στα 20 εκατομμύρια. Η συνύπαρξη του θρησκευτικού στοιχείου και του πολιτιστικού στοιχείου καθιστούν πολύ δύσκολο τον διαχωρισμό του τουριστικού ρεύματος ανάμεσα σ'αυτούς που επισκέπτονται το βατικανό για καθαρά προσκυνηματικούς λόγους, σε αυτούς που συνδιάζουν το προσκύνημα με την επίσκεψη σε μέρη πολιτιστικού ενδιαφέροντος και σε αυτούς που επισκέπτονται το βατικανό μόνο για πολιτιστικούς λόγους, γαι επίσκεψη σε ορισμένα α'τα σημαντικότερα έργα της πολιτιστικής κληρονομιάς. (www.catholic.net)

4.3.1 ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΑΓΙΟΥ ΠΕΤΡΟΥ

Η βασιλική του Αγίου Πέτρου είναι μια από τις μεγαλύτερες επιδείξεις παπικού και όχι μόνο πλούτου στον κόσμο όπως και ένα μνημείο κόσμημα στην μνήμη των μεγαλύτερων καλλιτεχνών των αναγεννησιακών χρόνων. Η πρώτη

εκκλησία χτίστηκε πάνω από τον τάφο του Αγίου Πέτρου το 326 μ.Χ. ενώ η τωρινή ξεκίνησε το 1506 και χρειάστηκαν περισσότερα από 150 χρόνια για να ολοκληρωθεί. Το εσωτερικό του ναού χωράει 60 χιλιάδες άτομα και ένας θαυμάσιος μπρούτζινος πολυέλαιος κρέμεται σε απόσταση 29 μέτρων από το έδαφος στο κέντρο της εκκλησίας. Ο μεγάλος άμβωνας πάνω στον οποίο λειτουργεί μόνο ο Πάπας είναι φτιαγμένος ακριβώς πάνω απ'τον τάφο του Αγίου Πέτρου. Μπορεί κανείς να ξεναγηθεί στο εσωτερικό συμμετέχοντας σε κάποιο γκρουπ και να δει από κοντά το θόλο που έχει φιλοτεχνηθεί από τον Μιχαήλ Άγγελο σε μια από τις ξεναγήσεις στα ύψη του ναού. Επίσης ξεναγήσεις γίνονται και στις ανασκαφές της πρώτης εκκλησίας και στον τάφο του Αγίου Πέτρου. (www.vatican.va)

4.3.2 ΚΑΠΕΛΑ ΣΙΞΤΙΝΑ

Η καπέλα σιξτίνα είναι περισσότερο γνωστή για την τοιχογραφία που επιμελήθηκε ο Μιχαήλ Άγγελος στο ταβάνι της και για την περίφημη «ημέρα της κρίσεως» του ίδιου καλλιτέχνη. Ο ζωγράφος δούλεψε για 4 χρόνια πάνω σε σκαλωσιές στερεωμένες στα παράθυρα του ναού για να ολοκληρώσει το έργο του. Στο κέντρο απεικονίζονται 9 σκηνές απ'το βιβλίο της Γένεσης, συμπεριλαμβανομένων της δημιουργίας του Αδάμ και τον διωγμό του Αδάμ και της Εύας απ'τον κήπο της Εδέμ. Χαμηλότερα απεικονίζονται Εβραίοι προφήτες ενώ πάνω απ'τα παράθυρα είναι ζωγραφισμένοι οι πρόγονοι του Χριστού. Εκτός απ'τον Μιχαήλ Άγγελο σπουδαίοι καλλιτέχνες όπως ο Μποτιτσέλι, ο Πιντουρίτσιο και ο Λούκα Σιγκνορέλι συνέβαλαν στη δημιουργία των τοιχογραφιών και όχι μόνο του ναού.

4.4 ΙΝΔΙΑ

Κανείς δεν μπορεί να παραβλέψει την Ινδία ως μέρος χωρίς θρησκευτικό τουρισμό. Αν και σε αρκετά μικρότερη ένταση πιστοί ινδουιστές επισκέπτονται στις όχθες του ποταμού Γάγγη την πόλη Βαρανάση/Μπενάρες που θεωρείται απ'τα ιερά μέρη των ινδουιστών. Στον Ινδουισμό δεν μπορεί κανείς να προσηλητιστεί, πρέπει να γενηθεί ινδουιστής.

Η πόλη Βαρανάση λέγεται ότι θεμελιώθηκε απ'τον δημιουργό του σύμπαντος, το Σίβα και θεωρείται η γη του ιερού φωτός απ'τους ινδουιστές. Πολλοί πιστοί καταφτάνουν στο Βαρανάση για να περάσουν τις τελευταίες μέρες τους.(www.india.org)

Σαν τους μουσουλμάνους οι ινδουιστές είναι υποχρεωμένοι να κάνουν τουλάχιστον ένα προσκύνημα στο Γάγγη. Σε τελευταία καταμέτρηση ο αριθμός των θεοτήτων που λατρεύονται από τους ινδουιστές φτάνει τα 330 εκατομμύρια.

Ο βουδισμός αν και αναπτύχθηκε στην Ινδία δεν έχει πολλούς πιστούς στη χώρα. Παρόλα αυτά επισκέπτες στα μέρη που δίδαξε ο Βούδας υπάρχουν αφού ο βουδισμός είναι πολύ δημοφιλής θρησκεία στις δυτικές χώρες. Η πόλη Κουσιναγκάρα είναι γνωστή στους τουρίστες για την μαχαράπι νιρβάνα.

Η Ινδία δέχεται ετησίως εκατομμύρια θρησκευτικών τουρισμών λόγω της δημοτικότητάς της στις δυτικές χώρες. Οι τουρίστες, προσκυνητές είναι

διατεθειμένοι προκειμένου να βρουν τη γαλήνη να κάνουν μεγάλα ταξίδια
ασκητικής φύσης στην ενδοχώρα. (www.tourismofindia.com)

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ 4

1. www.goisrael.com
2. www.catholic.net
3. www.vatican.va
4. www.india.org
5. www.tourismofindia.com

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗ

ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

5.1 ΠΡΟΣΕΓΓΙΖΟΝΤΑΣ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΑ ΤΟ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟ

Επιχειρώντας την όποια κοινωνιολογική προσέγγιση στο ζήτημα που απασχολεί την πρωτόλεια αυτή εργασία θα πρέπει να θεωρείται ως δεδομένη η άποψη ότι όλες οι γνωστές και αναγνωρισμένες θρησκείες στον πλανήτη μας απ'την εμφάνισή τους και μετά ουδέποτε συνέβαλαν ουσιαδώς στην πραγματοποίηση των κοινωνικών μεταρρυθμίσεων.

Θέματα που η σύγχρονη κοινωνία ακόμη και σήμερα θεωρεί ως μείζονα κοινωνικά ζητήματα, όπως λόγου χάρη η κοινωνική θέση της γυναίκας, η δουλεία, η κοινωνική δικαιοσύνη σχετίζονται άμεσα ή έμμεσα με τις θρησκευτικές και θεολογικές απόψεις των διαφόρων δογμάτων . (Περικλής Ν. Λύτρας, Θρησκευτικός τουρισμός, μια κοινωνικο-ψυχολογική προσέγγιση, Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 2001, Σελίδα 12)

Προσεγγίζοντας κοινωνιολογικά το θρησκευτικό τουρισμό θα πρέπει να εντοπισθούν τα κίνητρα ενός τέτοιου ταξιδιού που συχνά είναι πολλά και ποικίλα με κυριότερα εκείνα που συνδέονται με τη βαθιά ανθρώπινη θρησκευτικότητα (για τους πιστούς) και αφορούν:

- α) την προσκυνηματική διαδικασία (προσκυνηματικός τουρισμός)
- β) την εκπλήρωση κάποιου τάματος
- γ) την πίστη σε κάποιο θαύμα και την σχετική παράκληση
- δ) την παρακολούθηση σε πραγματικές συνθήκες θρησκευτικών τελετουργιών

ε)την νοητική υποχρέωση κάποιων πιστών να μεταβούν σε κάποιο συγκεκριμένο θρησκευτικό τόπο προ του θανάτου τους.

Όλα τα προαναφερθέντα κίνητρα ενός θρησκευτικού ταξιδιού μπορούν να υπάρχουν μεμονωμένα ή και σε κάποιον ή σε κάποιους συνδυασμούς μεταξύ τους, ενώ δεν είναι σπάνιο το φαινόμενο ορισμένοι τουρίστες αυτής της κατηγορίας να αποτελούν μια εκ των πλέον κλασικών περιπτώσεων των λεγόμενων <<επαναληπτικών>> τουριστών .

Η κοινωνιολογική προσέγγιση του θρησκευτικού τουρισμού περνάει αναπόφευκτα μέσα απ'την όλη ανάλυση και ερμηνεία του ονομαζόμενου <<ειδικού προσκυνηματικού τουρισμού>>, όπου το προέχον κίνητρο και το χαρακτηριστικό γνώρισμα του είναι η φυσική παρουσία του τουρίστα σε συγκεκριμένο θρησκευτικό γεγονός (λόγου χάρη ενθρόνηση πατριάρχη) ή σε συγκεκριμένη θρησκευτική εκδήλωση (λόγου χάρη παρουσία σε τελετή γάμου, βάπτισης κ.α.).

Ουσιώδης επίσης παράμετρος για την όλη κοινωνιολογική ανάλυση του φαινομένου θρησκευτικός τουρισμός παραμένει ο διαχωρισμός του τουρίστα - καταναλωτή πολιτιστικών πόρων (απ'τον αυθεντικό θρησκευτικό τουρίστα) μέσα στους οποίους είναι πιθανό να υπάρχουν και θρησκευτικά αξιοθέατα ως μέρος της όλης τουριστικής διακίνησης. Ιστορικής αξίας ναοί, μονές της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς, σημαντικές αγιογραφίες, αρχιτεκτονική θρησκευτική κληρονομιά αποτελούν μια αναμφισβήτητη πραγματικότητα διεθνώς, η οποία πέραν της όποιας θρησκευτικής αξίας εμπεριέχει επιπροσθέτως και υψηλή

πολιτισμική σπουδαιότητα για την ανθρωπότητα, την κουλτούρα της και τη διάσωσή της. (Περικλής Ν. Λύτρας, ο.π. Σελίδα 13)

Είναι εύλογο ότι στο άμεσο ή το απώτερο μέλλον οι κοινωνικές επιστήμες στο σύνολό τους (η κοινωνιολογία, η ψυχολογία, η κοινωνική ψυχολογία, η κοινωνική ανθρωπολογία κ.α.) τόσο θεωρητικά όσο και ερευνητικά θα οδηγηθούν αναπόφευκτα στην ενδελεχή εξέταση, ανάλυση και ερμηνεία του θρησκευτικού τουρισμού καθώς και το ενδιαφέρον επιστημονικό και επιχειρηματικό αυξάνει ραγδαία.

Εύλογο επίσης είναι ότι όλη αυτή η ανάπτυξη του θρησκευτικού τουρισμού έχει αρχίσει να απασχολεί έντονα τις εθνικές τουριστικές πολιτικές και τους καθ'ύλην αρμόδιους φορείς της διεθνώς, ενώ το ίδιο αναμένεται να συμβεί και στους πολλούς πλέον παγκόσμιους ή διεθνείς – διακρατικούς τουριστικούς οργανισμούς.

5.2 ΠΡΟΣΕΓΓΙΖΟΝΤΑΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΑ ΤΟ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟ

Επιχειρώντας την όποια ψυχολογική προσέγγιση στο ζήτημα που απασχολεί η πρωτόλεια αυτή εργασία έστω και συνοπτικά θα πρέπει να θεωρείται ως δεδομένη η άποψη, ότι όλες οι γνωστές και αναγνωρισμένες θρησκείες στον πλανήτη μας από την εμφάνισή τους και μετά επιρέασαν ουσιαστικά το χαρακτήρα, την προσωπικότητα και τις διαθέσεις (στάσεις) των ατόμων στη μακραίωνη ιστορική διαδρομή.

Το ότι το περιβάλλον που ζεί κάποιος επηρεάζει τη συμπεριφορά του είναι πανθολογούμενο, είναι σχετικά γνωστό, το ότι το περιβάλλον επηρεάζει την κληρονομικότητα φαίνεται από κάποιες σημαντικές περιπτώσεις ερευνών του ζωικού βασιλείου, το ότι η <<ενεργός εξάρτηση>> σημαίνει ότι <<όλοι οι οργανισμοί λύνουν απλά προβλήματα μάθησης κατά τον ίδιο τρόπο>>. (Περικλής Ν. Λύτρας, ο.π. Σελίδα 14)

Το ότι η θρησκευτικότητα ή η πίστη ή η θρησκοληψία διαβάζει τον άνθρωπο, το ότι η γνώση της ψυχολογικής επιστήμης δείχνει τον αδυσώπητο δρόμο της ερμηνείας και του ελέγχου της ανθρώπινης συμπεριφοράς που συχνά με βάση τις εμπειρίες, τις απωθήσεις και τις όποιες επιθυμίες του μέσου ανθρώπου δημιουργεί ψυχολογικό στάτους είναι επίσης εμφανές.

Το ότι ο θρησκευτικός (λεγόμενος) τουρισμός τόσο από πλευράς επιστημονικής όσο και από πλευράς καθαρά επιχειρηματικής έχει αρχίσει να απασχολεί και την ψυχολογική θεώρηση καταφαίνεται και από το ότι:

- α) η θρησκεία μπορεί να καλύπτει και ψυχικές ανάγκες
- β) ο ψυχισμός του ατόμου αλλάζει στην πορεία της ζωής κάτω από συγκεκριμένες συνθήκες, ωθώντας στη θρησκευτικότητα
- γ) ο ψυχισμός του μέσου ατόμου ούτως ή άλλως προβληματίζει σε μια ή περισσότερες στιγμές την ανθρώπινη ζωή
- δ) η παρουσία, επίσκεψη, προσκύνημα, τάμα, κ.ο.κ. σε κάποια δεδομένη χρονική στιγμή μπορεί να αποτελέσει αφετηρία θρησκευτικότητας του ατόμου

ε) η επιχειρηματική δραστηριότητα έχει ήδη αντιληφθεί το εύρος που έχει ο θρησκευτικός τουρισμός στην εποχή μας

στ) η επίσημη κρατική τουριστική πολιτική σε πολλές χώρες του κόσμου έχει ήδη ενδιαφερθεί για το θέμα του θρησκευτικού τουρισμού, σηματοδοτώντας το μέλλον του σε διεθνή αν όχι σε παγκόσμια κλίμακα.

Ούτως η άλλως μόλις τώρα αρχίζει ή όλη ανάλυση και ερμηνεία του θέματος το οποίο σε κάθε περίπτωση παρουσιάζει ενδιαφέρον στις βασικές έννοιες της ψυχομετρίας και τις κλίμακες ψυχολογικής αξιολόγησης μιας και ο θρησκευτικός τουρισμός προσφέρεται ως πεδίο εφαρμογής του χώρου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ 5

1. Περικλής Ν. Λύτρας, Θρησκευτικός τουρισμός, μια κοινωνικο-ψυχολογική προσέγγιση, Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 2001, Σελίδα 12
2. Περικλής Ν. Λύτρας, ο.π. Σελίδα 13
3. Περικλής Ν. Λύτρας, ο.π. Σελίδα 14

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΥΚΑΙΡΕΙΩΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

6.1 ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΟΥ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η Ελλάδα δεν έχει μεγάλη παράδοση στον εξωτερικό θρησκευτικό τουρισμό καθώς η ορθόδοξη θρησκεία αναπτύσσεται, τοπικά συνήθως, γύρω από τα Πατριαρχεία και τις Αρχιεπισκοπές. Η θρησκεία δεν έχει καμία διαφορά ανάμεσα στις εκκλησίες οι οποίες συνεργάζονται πολύ στενά μεταξύ τους.

Η Ορθοδοξία κατέχει πολύ μεγάλο ποσοστό στην Ελλάδα έχοντας στους κόλπους της το 98% των πιστών, με το Ισλάμ να ακολουθεί με ποσοστό 0,7%.

Ο θρησκευτικός τουρισμός στην Ελλάδα είναι κατά το 85% εσωτερικός και ραγδαία αναπτυσσόμενος τα τελευταία χρόνια. Στην Χριστιανική πίστη, σε αντίθεση με άλλες θρησκείες, ο πιστός δεν είναι υποχρεωμένος να επισκεφθεί κάποιο ιερό μέρος τουλάχιστον μία φορά στη ζωή του, αλλά δίνεται πολύ μεγάλη προσοχή και σημασία στα περιφεριακά θρησκευτικά κέντρα. Μοναστήρια και ναοί υπάρχουν σε κάθε μήκος και πλάτος της χώρας και τα περισσότερα είναι πάντα ανοιχτά για τους πιστούς.

Οι εκκλησίες ήταν κέντρα επαναστατικού αγώνα αλλά και καταφύγια και σχολεία κατά την τουρκοκρατία και πολλά από αυτά είχαν δωρίσει περιουσίες ολόκληρες για να αρματωθούν οι πολεμιστές.

Τα μοναστήρια είναι συνήθως αφιερωμένα στην Παναγία αλλά και σε θαυματουργούς Αγίους. Η Παναγία εδώ αποκτάει πολλά προσωνύμια με πιο γνωστά την Παναγία Ευαγγελίστρια, Σουμελά, Παντάνασσα και πολλά άλλα.

Οι ευχές στον Θεό, την Παναγία ή σε κάποιο θαυματοργό Άγιο λέγονται τάματα. Ο πιστός πρέπει να τάξει κάτι στον Άγιο (ένα κερί, μια λαμπάδα, ένα καντήλι) κάνοντας την <<ευχή>> που θέλει και με την πραγματοποίησή της το τάμα πρέπει να εκπληρωθεί και να επισκεφθεί ο πιστός το ναό που έχει κάνει τάμα για να κάνει την αφιέρωση στον Άγιο.

Αυτό αποκαλείται ουσιαστικά θρησκευτικός τουρισμός στην Ελλάδα.

Τα σημερινά δεδομένα προσφέρονται για την ανάπτυξη του θρησκευτικού τουρισμού στην Ελλάδα αφού υπάρχει:

- α) αυξημένο επιστημονικό ενδιαφέρον ιδίως στις κοινωνικές επιστήμες
- β) ερευνητικό ενδιαφέρον για το θέμα από κάποιους φορείς
- γ) έντονο επιχειρηματικό ενδιαφέρον από εκπροσώπους της ιδιωτικής πρωτοβουλίας
- δ) ενδιαφέρον από την πλευρά της επίσημης εκκλησίας για την ανάπτυξή του
- ε) ενδιαφέρον από τις τοπικές κοινωνίες που διαθέτουν στοιχεία – πόρους ανάπτυξης θρησκευτικού τουρισμού

Από πλευράς αυτών καθαυτών των τοποθεσιών που στην Ελλάδα έχουν εμφανώς δραστηριοποιηθεί έντονα στον θρησκευτικό τουρισμό (χωρίς να παρατίθενται με αξιολογική σειρά) ξεχωρίζουν (Περικλής Ν. Λύτρας,

Θρησκευτικός τουρισμός, μια κοινωνικο-ψυχολογική προσέγγιση, Εκδόσεις interbooks Αθήνα 2001, Σελίδα 15)

- α) το Άγιον Όρος ως μοναστική πολιτεία
- β) η Παναγία της Τήνου ως προσκηνυματικός τόπος κυρίως
- γ) τα Μετέωρα τόσο ως μοναστικός όσο και ως τουριστικός τόπος
- δ) η Παναγία της Σουμελά ως λατρευτικός – προσκηνυματικός τόπος
- ε) ο Άγιος Νεκτάριος της Αίγινας ως προσκηνυματικός τόπος
- στ) η Παναγία η Εκατονταπυλιανή στην Πάρο ως τουριστικός – θρησκευτικός τόπος
- ζ) το μαναστήρι της Πάτμου ως θρησκευτικός τόπος και το νησί της Πάτμου συνολικά ως τουριστικός τόπος
- η) η μονή της Καισαριανής στην Αττική ως προσκηνυματικός τόπος
- θ) η μονή Δαφνίου στην Αττική ως πολιτιστικός – αρχιτεκτονικός και θρησκευτικός τόπος
- ι) η μονή του Οσίου Λουκά ως προσκηνυματικός τόπος στη Λειβαδιά
- κ) ο Άγιος Σπυρίδωνας στη Κέρκυρα ως τουριστικός – θρησκευτικός τόπος
- λ) η μονή του Αγίου Ιωάννη του Ρώσσου ως προσκηνυματικός τόπος
- μ) η μονή Αρκαδίου στην Κρήτη ως ιστορικό – πολιτιστικός τόπος
- ν) η μονή της Παναγίας της Προυσιώτισσας στον Προυσό ως αμιγώς προσκηνυματικός τόπος στην Ευρυτανία
- ξ) η Παναγία η Χοζοβιώτισσα στην Αμοργό ως τουριστικός θρησκευτικός τόπος
- ο) η μονή της Αγίας Λαύρας και του Μεγάλου Σπηλαίου ως ιστορικό – θρησκευτικός τόπος στην Αχαΐα .

Για να αναφερθούμε στους πλέον γνωστούς θρησκευτικούς τόπους της χώρας μας, που γνωρίζει ο μέσος πολίτης, φανερώνοντας και τις υφιστάμενες προοπτικές ανάπτυξης του θρησκευτικού τουρισμού στην Ελλάδα. (Περικλής Ν. Λύτρας, ο.π. Σελίδα 16)

6.2 ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΟΥ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

ΔΙΕΘΝΩΣ

Παραμένουν σε ισχύ σε ότι αφορά και τη διεθνή διάσταση του θρησκευτικού τουρισμού τα αναφερθέντα προηγουμένως δεδομένα για την Ελλάδα και ακριβώς με τον ίδιο τρόπο.

Από την πλευρά αυτών καθαυτών των τοποθεσιών που διεθνώς έχουν αναγνωριστεί ως σημεία προσέλκυσης θρησκευτικού τουρισμού, ενδεικτικά και μόνο παραθέτουμε εντελώς επιλεκτικά λόγω χώρου κάποια που όντως ξεχωρίζουν, όπως (Περικλής Ν. Λύτρας, ο.π. Σελίδα 17)

α) ο Πανάγιος Τάφος στα Ιεροσόλημα για τους χριστιανούς ως προσκυνηματικός τόπος

β) ο Βυζαντινός ναός της Αγίας Σοφίας στην Κωνσταντινούπολη για τους ορθόδοξους χριστιανούς ως προσκυνηματικός, ιστορικός και αρχιτεκτονικός τόπος με έντονη τουριστική διάσταση πλέον

γ) η πόλη (κράτος) του Βατικανού με την πλατεία και το ναό του Αγίου Πέτρου για τους καθολικούς χριστιανούς ως προσκυνηματικός και τουριστικός τόπος στη Ρώμη

δ) η Παναγία της Λούρδης στη Γαλλία ως προσκυνηματικός τόπος

ε) τα θρησκευτικά αξιοθέατα του Σαντιάγκο ντε Κομποστέλλα στη Γαλικία της Ισπανίας ως τουριστικό – θρησκευτικός τόπος

στ) η Μέκκα ως τόπος λατρείας στη Σαουδική Αραβία και προσκυνήματος για τους Μωαμεθανούς

ζ) η Μεδίνα στο Μαρόκο, στην Τυνησία, στην Αίγυπτο και σε άλλες αραβικές χώρες ως τόποι λατρείας για τον Ισλαμικό κόσμο

η) η μονή Σινά στην Αίγυπτο για τους ορθόδοξους χριστιανούς ως προσκυνηματικός και τουριστικός τόπος

θ) ο ναός Τζοχάνγκ δίπλα στο Ποτάλα στη Λάσα του Θιβέτ για τους Βουδιστές ως προσκυνηματικός αλλά ταυτόχρονα τουριστικός τόπος

ι) ο ιερός πέτρινος στύλος στο Λουμπίνι του Νεπάλ για τους Βουδιστές ως κατ'εξοχήν προσκυνηματικός τόπος όπως και οι ναοί στο Κατμαντού του Νεπάλ ως τουριστικός τόπος

κ) ο ιερός ποταμός Γάγγης και η πόλη Βαρανάσι στην Ινδία ως τόπος λατρείας και προσκυνήματος, όπως και πολλοί άλλοι διάσημοι και μεγαλοπρεπείς ναοί στη χώρα αυτή για τους Ινδουιστές

λ) η Παναγία των Παρισίων στη Γαλλία ως τουριστικός και θρησκευτικός τόπος,

για να αναφερθούμε στους πλέον γνωστούς, πασίγνωστους θα τολμούσαμε να πούμε θρησκευτικούς προορισμούς σε διεθνή κλίμακα.

Οι αριθμοί των επισκεπτών σε πολλούς από αυτούς τους τόπους (στη βάση του θρησκευτικού στοιχείου πάντοτε) είναι τέτοιοι, που δεν αφήνουν καμιά αμφιβολία για τις ιδιαίτερα μεγάλες αναπτυξιακές προοπτικές του θρησκευτικού τουρισμού σε παγκόσμια κλίμακα.

6.3 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Τα τελευταία χρόνια όλο και περισσότερο οι κυβερνήσεις των κρατών έχουν αρχίσει να ασχολούνται έντονα με το φαινόμενο θρησκευτικός τουρισμός. Τα κέρδη που αποφέρει ετησίως αυτή η μορφή τουρισμού στις μεγάλες χώρες υποδοχής θρησκευτικών τουριστών και προσκυνητών ανέρχονται σε δισεκατομμύρια ευρώ. Λόγω της επικερδούς αυτής τάσης και αντιλαμβανόμενες πολλές κυβερνήσεις τα ακόμα μεγαλύτερα οφέλη που μπορούν να έχουν, διαφημίζουν τους παραδοσιακούς εορτασμούς των χωρών τους ως τουριστική ατραξιόν π.χ. Χριστούγεννα στη Γερμανία, Γαλλία, Ιταλία, ή τις ημέρες του Πάσχα ή τις γιορτές της Παναγίας (15 Αυγούστου ή 8 Σεπτεμβρίου). (Αθηνά Παυλοπούλου, Διεθνής και Ελληνική Πρακτική στο θρησκευτικό τουρισμό, Αθήνα 2004, Σελίδα 5).

Προς αυτή την κατεύθυνση οι κυβερνήσεις έχουν αρχίσει να κινούνται και μέσω του διαδικτύου, με τα περισσότερα θρησκευτικά κέντρα του κόσμου να διαθέτουν οργανωμένες ιστοσελίδες στις οποίες μπορείς να μάθεις τα πάντα για τους ιερούς τόπους ξεκινώντας από την ιστορία τους και καταλήγοντας σε οργανωμένα πακέτα προσκυνήματος και ταξιδιωτικές οδηγίες.

Ο χαρακτήρας όλων αυτών των ρευμάτων είναι καθαρά τουριστικός, όσον αφορά τη μετάβαση, την υποδοχή, την διαμονή και το εμπόριο στην κάθε χώρα. Τα οφέλη για την χώρα υποδοχής είναι πολλαπλασιαστικά καθώς από τις χιλιάδες των πιστών συντηρείται ένας μεγάλος αριθμός επαγγελματιών, όπως

τουριστικοί πράκτορες, αεροπορικές εταιρείες, ξενοδόχοι, μικροπωλητές σουβενίρ (κομποσκοίνια, εικόνες, αγαλματάκια κ.τ.λ) και άλλα άτομα που απασχολούνται στους ιερούς τόπους εξυπηρετώντας τους πιστούς με διάφορους τρόπους.

Παράλληλα κι άλλες συνέπειες υπάρχουν προκαλούμενες από τις χιλιάδες των πιστών που συρρέουν σε έναν τόπο για να προσκυνήσουν, που επηρεάζουν και ευνοούν τον ντόπιο πληθυσμό. Λόγω της μεγάλης κίνησης τουριστών και της αυξημένης ζήτησης υπηρεσιών όλων των ειδών και των τάξεων, η χώρα / πόλη υποδοχής μεριμνά για την βελτίωση της υποδομής, των μεταφορικών της δικτύων, των εγκαταστάσεων με έργα που αλληλένδετα δίνουν δουλειά και σε άλλες κοινωνικές εργασιακές ομάδες, βελτιώνουν την ποιότητα ζωής του ντόπιου πληθυσμού και ευνοούν μακροπρόθεσμα την χώρα.

Ο αριθμός των επισκεπτών στους ιερούς τόπους αυξάνεται κατά πολύ την εποχή που εορτάζεται η επέτειος της θείας εμφάνισης. Αυτό μπορεί να είναι κάθε χρόνο, όπως είναι στα περισσότερα προσκυνήματα, αλλά μπορεί να εορτάζεται το θείο γεγονός κάθε περισσότερα χρόνια. (Αθηνά Παυλοπούλου, ο.π. Σελίδα 6)

Εκτός όμως από το θρησκευτικό τουρίστα μία άλλη ομάδα τουριστών οι οποίοι είναι συνήθως παρατηρητές των εορτασμών είναι πηγές εσόδων για τους τόπους αυτούς. Οι τουρίστες αυτοί ταξιδεύουν στις χώρες υποδοχής για καθαρά πολιτιστικούς λόγους και εντάσσουν στο πρόγραμμα της εκδρομής τις

θρησκευτικές εκδηλώσεις, ανεξαρτήτως εθνικότητας και θρησκείας απλά και μόνο για να παρακολουθήσουν τους εορτασμούς.

Ο θρησκευτικός τουρισμός στην Ελλάδα αναπτύσσεται σε επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης λόγω των μειωμένων αφίξεων από το εξωτερικό με σκοπό το προσκύνημα. Οι ετήσιες αφίξεις δεν ξεπερνούν τις 100.000 με κύριο όγκο αφίξεων από τις ανατολικές ορθόδοξες χώρες. Οι καθαρά προσκυνητές δεν αποτελούν ούτε το 15% αυτού του αριθμού.

Στη ευχέρια της κάθε νομαρχίας είναι να βελτιώσει τις συγκοινωνίες, αστικές, θαλάσσιες, τις υποδομές του τόπου και να διαφημίσει το προϊόν της για να προσελκύει όλο και περισσότερους τουρίστες που κρατούν τον τόπο σε οικονομική εγρήγορση.

Μεγάλο τουριστικό ενδιαφέρον ελκύουν τα τελευταία χρόνια οι κρουαζιέρες προσκυνηματικού χαρακτήρα. Πολλά τουριστικά γραφεία που ειδικεύονται στον θρησκευτικό τουρισμό διαφημίζουν κρουαζιέρες με σκοπό το προσκύνημα σε αρκετά ιερά μέρη, είτε με θρησκευτική αλληλουχία, π.χ. οι κρουαζιέρες στα βήματα του Αποστόλου Παύλου, είτε απλά τοπογραφικά, π.χ. προσκύνημα σε διάφορες εκκλησίες των νησιών του Αργοσαρωνικού. Οι εταιρείες που διοργανώνουν τέτοιες κρουαζιέρες διαφημίζουν το προϊόν τους λέγοντας ότι είναι προσιτό σε κάθε Χριστιανό που θέλει να ζήσει μια μοναδική και εμπνευσμένη χριστιανική εμπειρία. Παράλληλα, ανάλογα ταξίδια πραγματοποιούνται υπό την οργάνωση της εκκλησίας, από τοπικές ενορίες ή από θρησκευτικές εκκλησιαστικές οργανώσεις.

Κάποιες από τις πόλεις που πέρασε ο Απόστολος Παύλος κατά την διάρκεια της διδασκαλίας του για την χριστιανική πίστη στην Ελλάδα και αποτελούν σημαντικούς τόπους προσκυνήματος για Ορθόδοξους και Καθολικούς Χριστιανούς (και συμπεριλαμβάνονται στις κρουαζιέρες μεγάλης εταιρείας του εξωτερικού) είναι το Ηράκλειο, η Καλαμπάκα, οι Δελφοί, η Έφεσος, η Κωνσταντινούπολη, η Πέλλα, η Θεσσαλονίκη, οι Φίλιπποι, η Αθήνα, η Ρώμη κ.α.

6.4 ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΝΟΜΟΣ 3299/2004

Άρθρο 3/παρ1Δ

Επενδυτικά σχέδια που γίνονται από Ιερές μονές καθώς και την Ιερά Κοινότητα του Αγίου Όρους για την ανέγερση ή και εκσυγχρονισμό ξενώνων ή για τη μετατροπή κτιρίων τους σε ξενώνες, καθώς και για την ανέγερση, επέκταση ή εκσυγχρονισμό ή μετατροπή κτιρίων σε χώρους κοινωνικών και πολιτιστικών λειτουργιών, εργαστηρίων και χειροτεχνίας .– **ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ 1.**

Αρκετά έργα χρηματοδοτούνται επίσης που προάγουν το θρησκευτικό τουρισμό όπως παρεμβάσεις στην Ι.Μ. Ζωοδόχου Πηγής Πάτμου, Ι.Ν. Αγ. Ιωάννη Θεολόγου Λέρου, Βυζαντινά Μνημεία Άνδρου, το Πυργομονάστηρο του “Χρηστού Φωτοδότη ” στο χωριό Δανακός στην Νάξο, και η εκκλησία Ι.Μ. Χοζοβιωτίσσης Αμοργού.

6.5 ΟΙ ΚΥΡΙΟΤΕΡΟΙ ΣΚΟΠΟΙ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Το πρόγραμμα τουριστικής ανάπτυξης θα πρέπει να επιδιώκει κατά κύριο λόγο την επίτευξη των πιο κάτω σκοπών(Νίκος Γ. Ηγουμενάκης, Τουρισμός και Ανάπτυξη, Εκδόσεις interbooks, Αθήνα 2000, Σελίδα 132)

α) την παροχή ενός πλαισίου για την αύξηση του εισοδήματος και κατ'επέκταση του βιοτικού επιπέδου των ανθρώπων που κατοικούν μόνιμα σε ένα τουριστικό προορισμό διαμέσου των οικονομικών ωφελειών που προκύπτουν από τον τουρισμό. β) τη δημιουργία της αναγκαίας τουριστικής υποδομής και ανωδομής που θα επιτρέψει την ομαλή και απρόσκοπτη ανάπτυξη της τουριστικής οικονομίας ενός τουριστικού προορισμού.

γ) την εφαρμογή του κατάλληλου τύπου ανάπτυξης σε ζώνες τουριστικής ανάπτυξης, κέντρα διακοπών, θέρετρα κ.λ.π., έτσι ώστε να αποφεύγεται η μόλυνση του περιβάλλοντος, η διατάραξη της οικολογικής ισορροπίας και η υποβάθμιση της ποιότητας ζωής σε ένα τουριστικό προορισμό.

δ) την συγκοινωνιακή σύνδεση ενός τουριστικού προορισμού με τις σημαντικότερες τουλάχιστον τουριστικές αγορές και με όσο το δυνατόν περισσότερα συγκοινωνιακά μέσα γίνεται, καθώς επίσης την ανάπτυξη ή και βελτίωση του εσωτερικού συγκοινωνιακού του δικτύου.

ε) την εξασφάλιση συνεχούς ροής επενδυτικών κεφαλαίων στην τουριστική οικονομία ενός τουριστικού προορισμού, για την αύξηση, επέκταση, συμπλήρωση και αναναίωση των κτιριακών της εγκαταστάσεων και του λοιπού κεφαλαιουχικού της εξοπλισμού.

στ) την προσφορά των ποσοτήτων, ποικιλιών και ποιοτήτων τουριστικών προϊόντων που ζητούνται από τους τουρίστες σε ένα τουριστικό προορισμό για την ικανοποίηση των τουριστικών αναγκών ή επιθυμιών τους.

ζ) την εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού που χρειάζεται για την παραγωγή τουριστικών αγαθών και υπηρεσιών σε ένα τουριστικό προορισμό και την κατάλληλη διαπαιδαγώγηση του πληθυσμού του ώστε να αποκτήσει τουριστική συνείδηση.

η) την διατήρηση των τιμών των τουριστικών αγαθών και υπηρεσιών που παράγονται σε ένα τουριστικό προορισμό σε σταθερά επίπεδα και αυτό γιατί η αύξηση της τιμής τους έχει την ίδια επίπτωση που έχει η μείωση του εισοδήματος του πιθανού τουρίστα.

θ) τη μεγιστοποίηση της ικανοποίησης ή και ωφέλειας των τουριστών που προκύπτει από την κατανάλωση ή χρήση των τουριστικών αγαθών και υπηρεσιών σε ορισμένο τουριστικό προορισμό και χρόνο.

6.6 Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΥΚΑΙΡΙΩΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΜΕΣΩ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Η ανάπτυξη του θρησκευτικού τουρισμού είναι μεταξύ άλλων στενά συνυφασμένη και με τη δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης σε διάφορους υποκλάδους οικονομικής δραστηριότητας της τουριστικής οικονομίας, αλλά και σε άλλους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας όπως για παράδειγμα στο εμπόριο.

Τρεις τύποι απασχόλησης δημιουργούνται βασικά από την ανάπτυξη της τουριστικής δραστηριότητας και συγκεκριμένα οι εξής:

α) Άμεση απασχόληση : αυτή προκύπτει από τις δαπάνες που πραγματοποιούν οι τουρίστες σε παραγωγικές μονάδες της τουριστικής βιομηχανίας.

β) Έμμεση απασχόληση : αυτή προκύπτει από δραστηριότητες της τουριστικής προσφοράς, αλλά δεν προκαλείται άμεσα από δαπάνες που πραγματοποιούν οι τουρίστες.

γ) Επαγωγική απασχόληση: αυτή είναι η επιπλέον απασχόληση που προκύπτει από τις επιδράσεις του πολλαπλασιαστή του τουριστικού εισοδήματος καθώς οι ντόπιοι κάτοικοι ξαναξοδεύουν τα επιπλέον χρήματα που κέρδισαν.

Η ανάπτυξη του τουρισμού σε μια χώρα έχει αλυσιδωτές ευεργετικές επιδράσεις που δεν περιορίζονται μόνο στον κλάδο του τουρισμού. Κατά συνέπεια όταν γίνεται λόγος για τις ευκαιρίες απασχόλησης που δημιουργεί η τουριστική ανάπτυξη σε μια χώρα, δεν θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη μόνο αυτές που δημιουργούνται στον τουρισμό αλλά και εκείνες που δημιουργούνται εξαιτίας της αυξημένης ζήτησης προϊόντων εκ μέρους των τουριστών, που όμως δεν παράγονται στον τουρισμό αλλά σε άλλους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας και τομείς της οικονομίας.

6.7 ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΠΙΦΕΡΟΥΝ ΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΑΛΛΑΓΕΣ ΛΟΓΩ ΤΟΥ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Αλλαγές στην Οργανωτική–Διοικητική δομή όπου η εμφάνιση του θρησκευτικού τουρισμού οδηγεί στη συσπείρωση των ντόπιων παραγόντων, στην ανάπτυξη των τοπικών πρωτοβουλιών τόσο από τους κατοίκους όσο και από τους επαγγελματικούς φορείς σε θέματα εκπαίδευσης, περιβάλλοντος, διεθνούς προβολής που ενισχύουν τον κοινωνικό ιστό και συμβάλλουν στην ανάπτυξη.

Αλλαγές στην τοπική οικονομία καθόσον μέσω και δια του θρησκευτικού τουρισμού αλλάζουν ριζικά τα οικονομικά δεδομένα, δημιουργούνται νέες οικονομικές τάξεις, ισχυροποιούνται οι ασχολούμενοι με τον τουρισμό σε σχέση με όλες τις άλλες κοινωνικοοικονομικές τάξεις, ενισχύεται η μεσαία οικονομική τάξη και παραμελούνται οικονομικές δραστηριότητες που είχανε παραδοσιακά εμπεδωθεί στην τοπική κοινωνία .

Είναι λοιπόν προφανές ότι ο θρησκευτικός τουρισμός ως παραγωγική, οικονομική και αναπτυξιακή δραστηριότητα εμπεριέχει στοιχεία τα οποία άπτονται της κοινωνιολογίας τουρισμού γενικά αλλά και της κοινωνικής αλλαγής ειδικότερα η οποία αποτελεί στοιχείο εκ των ούκ άνευ της εμφάνισης του τουρισμού.

Η κοινωνική αλλαγή που επέρχεται βεβαίως μέσω της τουριστικής ανάπτυξης δεν έχει μόνο θετικά ή μόνο αρνητικά στοιχεία, αλλά αντιθέτως αποτελεί ένα συγκερασμό θετικών και αρνητικών επιδράσεων, που μόνο η

ορθολογιστική κρατική τουριστική πολιτική μπορεί να οριοθετήσει. Κάθε φορά που το νομικό πλαίσιο της ανάπτυξης πάσχει ή ο έλεγχος της επίσημης πολιτείας είναι πλημελής, επικρατούν οι αρνητικές επιδράσεις στην όλη διαδικασία της κοινωνικής αλλαγής.

Αντιθέτως, κάθε φορά που επιχειρείται η προγραμματισμένη ανάπτυξη ενός τόπου και η μετατροπή του σε τουριστικό προορισμό με ορθολογιστικά κριτήρια ανάπτυξης, με κατάλληλο πλαίσιο δικαίου και με σωστούς ελέγχους από την πολιτεία επικρατούν οι θετικές επιδράσεις στην όλη κοινωνική αλλαγή που συντελείται, όπως και στους θεσμούς και στις δομές της συγκεκριμένης κοινωνίας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ 6

1. Περικλής Ν. Λύτρας, Θρησκευτικός τουρισμός, μια κοινωνικο-ψυχολογική προσέγγιση, Εκδόσεις interbooks Αθήνα 2001, Σελίδα 15
2. Περικλής Ν. Λύτρας, ο.π. Σελίδα 16
3. Περικλής Ν. Λύτρας, ο.π. Σελίδα 17
4. Αθηνά Παυλοπούλου, Διεθνής και Ελληνική Πρακτική στο θρησκευτικό τουρισμό, Αθήνα 2004, Σελίδα 5.
5. Αθηνά Παυλοπούλου, ο.π. Σελίδα 6
6. Νίκος Γ. Ηγουμενάκης, Τουρισμός και Ανάπτυξη, Εκδόσεις interbooks, Αθήνα 2000, Σελίδα 132

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΠΡΟΩΘΗΣΗ-ΠΡΟΒΟΛΗ

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

7.1 ΜΗΝΥΜΑ ΤΟΥ ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ HELLENIC SUN EDITIONS

Η ανάπτυξη του εναλλακτικού τουρισμού αποκτά σήμερα μια διαφορετική διάσταση, λόγω της κρίσης που περνά την τελευταία δεκαετία η βιομηχανία του μαζικού τουρισμού σε ολόκληρο τον κόσμο αλλά κυρίως στην Ευρώπη, και η οποία δεν άφησε φυσικά ανεπηρέαστη και την ελληνική αγορά τουρισμού.

Οι ειδικές μορφές τουρισμού συνδυάζουν μια σειρά πλεονεκτημάτων: την διαφοροποίηση ενός ποιοτικού και ανταγωνιστικού τουριστικού προϊόντος, την προσέλκυση νέων ομάδων επισκεπτών στη χώρα μας, την εξισορρόπηση της έντονης ανάπτυξης του μαζικού τουρισμού, την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου, της προστασίας του περιβάλλοντος και της περιφερειακής ανάπτυξης, ειδικά των μειονεκτικών περιοχών. (Ιδανικός προορισμός η Ελλάδα των τεσσάρων εποχών για όλες τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού, Hellenic Sun Editions, Αθήνα 2003, Σελίδα 6).

Η Ελλάδα, μια χώρα με εξαιρετικά πολύμορφο φυσικό περιβάλλον και με ιστορική και πολιτιστική παράδοση, παρουσιάζει τεράστια πλεονεκτήματα όσον αφορά την αξιοποίηση αυτών των μορφών τουρισμού, που συνοπτικά μπορούμε να ορίσουμε ως εναλλακτικό τουρισμό, με την έννοια της διαφοροποίησης από τη μορφή του μαζικού τουρισμού.

Τα τελευταία χρόνια έχουν παρουσιασθεί αρκετές και αξιόλογες προσπάθειες προς την κατεύθυνση της ανάπτυξης των εναλλακτικών μορφών τουρισμού, ενόψει και της προοπτικής των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004.

Ο θρησκευτικός τουρισμός προωθείται μέσω της δημιουργίας νέων εξειδικευμένων τουριστικών πακέτων και νέων μέσων προβολής .

Είναι λοιπόν φανερό ότι μεγάλη μας φιλοδοξία, όραμα και πρόκληση είναι να καταστήσουμε τον εναλλακτικό τουρισμό αρωγό της ποιοτικής αναβάθμισης του ελληνικού τουρισμού με ανταγωνιστικό προσανατολισμό και υποδομές ώστε να ανταποκρίνεται σε όλες τις απαιτήσεις των επισκεπτών μας.

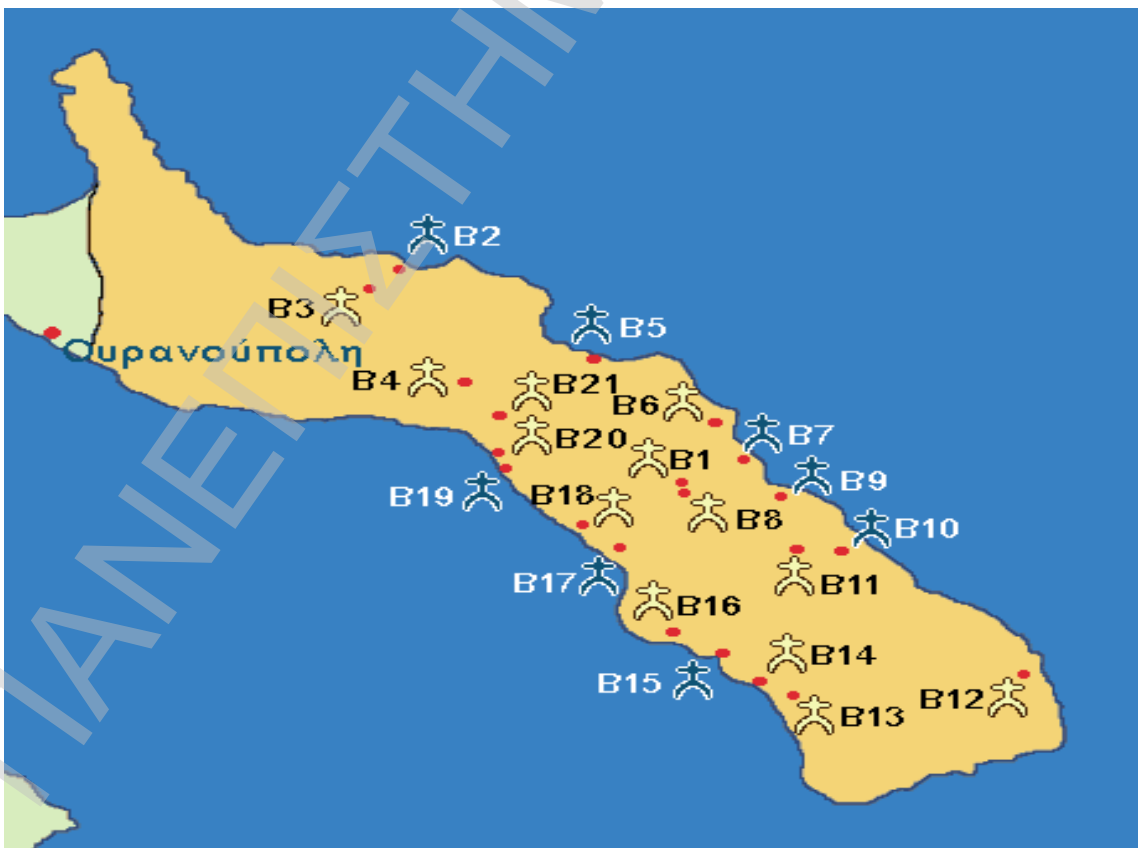
Η Hellenic Sun Editions, μέσα από την πολυτελή αυτή έκδοση, αποδεικνύει για άλλη μια χρονιά την έμπρακτη συμβολή της στην ποιοτική προώθηση και προβολή του εναλλακτικού τουρισμού της Ελλάδας και είμαι σίγουρος ότι μέσα από τις σελίδες της παρούσας έκδοσης οι αναγνώστες θα εκτιμήσουν τις δυνατότητες που προσφέρει αυτή η χώρα για τουρισμό ειδικών ενδιαφερόντων.

Γιατί, σίγουρα, το τουριστικό προϊόν που προσφέρει αυτή η χώρα, δεν περιορίζεται στον λαμπερό ήλιο και τα καταγάλανα νερά των ελληνικών νησιών.

7.2 ΠΡΟΒΟΛΗ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΑΠΟ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ ΤΩΝ ΝΟΜΑΡΧΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Στο ίδιο μήκος κύματος με το μήνυμα του Υφυπουργού Ανάπτυξης κινούνται οι Νομαρχίες της Ελλάδος προκειμένου να προωθήσουν οτιδήποτε έχει σχέση με τον θρησκευτικό τουρισμό και τις συνδυαζόμενες με αυτό άλλες εναλλακτικές μορφές τουρισμού. Παρακάτω ακολουθούν τμήματα των εντύπων που χρησιμοποίησαν και χρησιμοποιούν οι Νομαρχίες με σκοπό την προβολή του θρησκευτικού τουρισμού αισιοδοξώντας σε γενικότερη προβολή και τουριστική ανάπτυξη στο νομό τους.

7.2.1 Μοναστική πολιτεία Αγίου Όρους

ΕΙΚΟΝΑ 12 Χάρτης Μοναστικής πολιτείας Αγίου Όρους

Η Χερσόνησος του Άθω που αρχίζει από τη Μεγάλη Βίγλα αποκαλείται Άγιον Όρος και αποτελεί αυτοδιοίκητο τμήμα του Ελληνικού κράτους, αναγνωρισμένο με συνταγματικές διατάξεις. Από άποψη εκκλησιαστική και πνευματική τελεί υπό τη δικαιοδοσία του Οικονομικού Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως. (www.gnto.gr)

Μεμονωμένοι ασκητές ή ενωμένοι σε μικρές ομάδες μαρτυρούνται απ' τον πέμπτο αιώνα μ.χ. ζώντας σε απρόσιτα και ήσυχα σημεία της Αθωνικής Χερσονήσου, ενώ μέχρι τον 8^ο αιώνα υπήρχαν παράλληλα και κοσμικοί σε μικρούς οικισμούς. Από τον 9^ο όμως αιώνα ο Μοναχισμός αρχίζει να αποκτά άλλη μορφή και διοικητική οργάνωση με πρωτοστάτες τους Αγίους Πέτρο Αθωνίτη και Ευθύμιο το Νέο. Στα μέσα της επόμενης εκατονταετίας (963) ιδρύεται το πρώτο μεγάλο κοινόβιο, της Μεγίστης Λαύρας από τον Άγιο Αθανάσιο τον Αθωνίτη, με την ηθική και υλική ενίσχυση του Αυτοκράτορα Νικηφόρου Φωκά, το δε 972 οργανώνεται επίσημα ο Μοναχικός βίος στο Όρος με την έκδοση του Τυπικού (γνωστού ως Τράγος) από τον Βυζαντινό Αυτοκράτορα Ιωάννη Τσιμισκή.

Άδιοι άνδρες με την στήριξη Πατριαρχών, Αυτοκρατόρων, Ηγεμόνων ιδρύουν στα χρόνια που ακολουθούν και τα υπόλοιπα μεγάλα μοναστήρια, ασκήτες, καλύβες κ.λ.π., τα οποία επανδρώνονται όχι μόνο με Έλληνες μοναχούς, αλλά – με την ευλογία του Πατριαρχείου – και με Ίβηρες, Σλάβους και Ρουμάνους που μεταλαμβάνουν το πνεύμα της Ελληνικής Ορθοδοξίας και το μοναχικό ιδεώδες και στις χώρες προέλευσης τους. (www.gnto.gr)

Με βάση το σύνταγμα της Ελλάδος και τον καταστατικό χάρτη του Αγίου Όρους, η Εκκλησιαστική διοίκηση του αυτοδιοίκητου αυτού τμήματος του Ελληνικού κράτους ασκείται:

1. Από την Ιερά κοινότητα, που εδρεύει στην πρωτεύουσα του Αγίου Όρους, τις Καρυές, και συγκροτείται από τους 20 αντιπροσώπους των ισάριθμων μεγάλων ιερών Μονών, ετήσιας θητείας. Στην Ιερά κοινότητα ανήκει το << Πρωτάτον >>, Ναός προς τιμήν Κοιμήσεως της Θεοτόκου, με τις περίφημες τοιχογραφίες του Πανσελήνου (1290).

2. Από την Ιερά επιστασία, που αντιπροσωπεύει την εκτελεστική εξουσία. Οι 20 Μονές, διαιρούμενες σε πέντε τετράδες, ασκούν κάθε μία ανά πενταετία την επιστασία, εναλλάξ, από 1^{ης} Ιουνίου μέχρι 31^{ης} Μαΐου. Οι τετράδες είναι οι εξής:

- α) Μ. Λαύρας, Δοχειαρείου, Ξενοφώντος, Εσφιγμένου
- β) Βατοπεδίου, Κουτλουμουσίου, Καρακάλλου, Σταυρονικήτα.
- γ) Ιβήρων, Παντοκράτορος, Φιλοθέου, Σύμωνος Πέτρας
- δ) Χιλιανδαρίου, Ξηροποτάμου, Αγίου Παύλου, Οσίου Γρηγορίου
- ε) Αγίου Διονυσίου, Ζωγράφου, Αγίου Παντελεήμονος, Κωσταμονίτου.

<< Πρωτοεπιστάτης >> λέγεται ο πρώτος κατά την τάξη κάθε τετράδας, προεδρεύει της Ιεράς Επιστασίας και κρατεί τη ράβδο του Πρώτου.

7.2.1.1 B1 Καρυές – Ιερός ναός Πρωτάτου

Πρόκειται για τρίκλιτη βασιλική με υπερυψωμένο το κεντρικό κλίτος και στοά κατά μήκος της βόρειας πλευράς εξωτερικά. Το κωδωνοστάσιο, ψηλό και

ορθογωνίου σχήματος βρίσκεται στα ανατολικά του ναού λίγα μέτρα από την ΒΑ γωνία. Το μαρμάρινο τέμπλο του ναού σώζεται ακόμα στη θέση του καθώς και οι φορητές εικόνες που ζωγράφισε ο Θεοφάνης στα μέσα του 16^{ου} αιώνα ενώ μέσα στο Ιερό Βήμα βρίσκεται η θαυματουργή εικόνα της Παναγίας <<Άξιον Εστί>>.

ΕΙΚΟΝΑ 13 Καρυές – Ιερός ναός Πρωτάτου

Παλαιότερο από τον 10^ο αιώνα δέχτηκε μετατροπές σε διάφορες εποχές και κυρίως στον 14^ο αιώνα οπότε και δέχτηκε την τοιχογράφηση από τον κυριότερο εκπρόσωπο της λεγόμενης μακεδονικής σχολής, Μανουήλ Πανσέληνο.

Εκτός από τα ιστορικά στοιχεία που συνθέτουν το διαχρονικό τόξο του μνημείου, εκείνο που προκαλεί το ενδιαφέρον είναι η ζωγραφική διακόσμηση

που καλύπτει όλους τους τοίχους στο εσωτερικό. Χωρίς αμφιβολία πρόκειται για την πιο λαμπρή έκφραση της τέχνης των παλαιολόγων γύρω στο 1300 όπου τόσο το χρώμα όσο και ο ρυθμός και η φόρμα αλλά και ο συναισθηματικός κόσμος βρίσκουν τον καλύτερο τεχνίτη της εποχής για να αποτυπώσει τους άνετους τοίχους του πρωτάτου.

Στη δεκαετία του 1950-60 ο ναός ανασυλώθηκε από την αρχαιολογική υπηρεσία. Απομακρύνθηκαν τα προσκίσματα και αντικαταστάθηκε η ξύλινη στέγη με μπετόν και βυζαντινού τύπου κεραμίδια.

Ο ναός συνεχίζει για περισσότερο από 10 αιώνες να χρησιμοποιείται στην κοινή λατρεία των μοναχών των Καρυών αλλά χρησιμοποιείται και για όλες τις επίσημες τελετές της Ιεράς Κοινότητας. (www.gnto.gr)

7.2.1.2. Β2 Μονή Εσφιγγμένου

Βρίσκεται δίπλα στη θάλασσα και αποτελείται από ένα ορθογώνιο περίβολο ο οποίος δημιουργεί μια ευρύχωρη σχετικά αυλή. Στο κέντρο βρίσκεται το καθολικό και περιμετρικά παρατάσσονται οι πτέρυγες με τα κελιά των Πατέρων, τους χώρους φιλοξενίας και την Τράπεζα. Η Τράπεζα βρίσκεται δυτικά του καθολικού και είναι ημιανεξάρτητο κτίριο προσκολλημένο στη δυτική πτέρυγα.

Με το όνομα Μονή του Εσφιγγμένου υπήρχε ήδη Μονή από τον 10^ο αιώνα και φαίνεται ότι βρισκόταν σε ακμή. Ερημώθηκε πολλές φορές από πειρατικές

επιδρομές αλλά απέκτησε σημαντική δύναμη μετά τον 18^ο αιώνα. Το καθολικό κτίστηκε το 1810 στη θέση παλαιότερου ναού που κατεδαφίστηκε ενώ η τοιχογράφηση έγινε από τους Γαλατσάνους ζωγράφους το 1811 και 1818. Παλαιότερο κτίριο της μονής είναι η Τράπεζα που διατηρεί τοιχογραφίες του 16^{ου} και 17^{ου} αιώνα.

Εκτός από το Καθολικό και την Τράπεζα η μονή διαθέτει μια πολύ καλή συλλογή βυζαντινών και μεταβυζαντινών εικόνων, από τις οποίες ξεχωρίζει η ψηφιδωτή εικόνα του Χριστού. Η βιβλιοθήκη περιλαμβάνει πολλά και σπάνια χειρόγραφα ανάμεσα στα οποία ξεχωρίζει το υπ' αριθμόν 14 για τις σπάνιες μικρογραφίες του.

ΕΙΚΟΝΑ 14 Μονή Εσφηγγμένου

Η μονή κατοικείται από ισχυρή μοναχική αδερφότητα και αποτελεί παράδειγμα ισχυρής προσήλωσης στην Αγειορίτικη παράδοση.

7.2.1.3 Β3 Μονή Χελανδαρίου

Η ιστορία της μονής αρχίζει από τον 10^ο αιώνα αλλά μετά την ερήμωσή της παραχωρήθηκε από τον αυτοκράτορα Αλέξιο Γ΄ το 1198 στους Σέρβους ηγεμόνες Στέφανο Νεμάνια και το γιο του Ράστικο οι οποίοι έγιναν μοναχοί Συμεών και Σάββας αντίστοιχα και προέβησαν στην ανοικοδόμηση νέων κτιρίων. Τόσο κατά τον 14^ο αιώνα όσο και τους επόμενους η μονή γνώρισε μεγάλη ακμή και συγκέντρωσε πλούτο και κειμήλια τόσο από αυτοκρατορικές όσο και ιδιωτικές δωρεές.

ΕΙΚΟΝΑ 15 Μονή Χελανδαρίου

Απ'τις μεγαλύτερες σε έκταση και πλουσιότερες σε κειμήλια μονές του Αγίου Όρους. Η μονή Χελανδαρίου αποτελεί το κύριο πνευματικό κέντρο των Σέρβων από τον 12^ο αιώνα μέχρι σήμερα. Εκτός από τον κεντρικό ναό που τιμάται στη μνήμη των Εισοδίων της Θεοτόκου, υπάρχουν πλήθος παρεκκλησίων, η τράπεζα και οι πτέρυγες με τα κελιά των μοναχών και τα άλλα βοηθητικά κτήρια (ξενώνας, βιβλιοθήκη κλπ).

Η σημερινή μοναχική αδελφότητα διατηρεί ακμαίες τις σχέσεις τις με τον Σερβικό λαό αλλά και το ελληνικό στοιχείο του Αγίου Όρους και της γύρω περιοχής γενικά. Εκτός από τον πλούτο των τοιχογραφιών (πύργος του Αγ.Γεωργίου, Καθολικό, Παλαιά και Νέα Τράπεζα κλπ) η μονή διαθέτει μια από τις μεγαλύτερες βιβλιοθήκες Σλαβικών αλλά και Ελληνικών χειρογράφων. Επίσης έχει στην κατοχή της πλήθος εικόνων όλων των εποχών από τον 12^ο αιώνα μέχρι σήμερα.

7.2.1.4. B4 Μονή Ζωγράφου

Η μονή βρίσκεται πάνω στο βουνό σε μια πλαγιά του ΝΔ μέρους της χερσονήσου και είναι αφιερωμένη στον Αγ.Γεώργιο. Το Καθολικό της μονής είναι το νεότερο κτίσμα των αρχών του περασμένου αιώνα και ανήκει στον Αγειορίτικο τύπο. Η μονή διαθέτει οκτώ παρεκκλήσια μέσα και οκτώ έξω από αυτήν. Στη μονή ανήκουν επίσης δυο εργαστήρια στις Καρυές και το κελί της μεταμορφώσεως.

ΕΙΚΟΝΑ 16 Μονή Ζωγράφου

Η μονή ιδρύεται σύμφωνα με την παράδοση τον πρώτο αιώνα από τρία αδέρφια, τον Μωυσή, τον Ααρών και τον Ιωάννη απ'την Αχρίδα. Στην υστεροβυζαντινή περίοδο η μονή καταστρέφεται από καταλανούς πειρατές αλλά ανοικοδομείται χάρις στην ενίσχυση των Παλαιολόγων καθώς και ηγεμόνων Παραδουνάβιων χωρών. Παρότι στη μονή αρχικάμόναζαν εκτός από Βούλγαροι, Έλληνες και Σέρβοι, από το 1845 μένουν μόνο Βούλγαροι.

Εκτός από δυο θαυματουργές εικόνες του Αγ.Γεωργίου και άλλες δυο της θεοτόκου του Ακαθίστου και της Επακούουσας, η μονή κατέχει και άλλα

κειμήλια και εκκλησιαστικά σκεύη. Η βιβλιοθήκη της μονής περιέχει 126 ελληνικά και 388 σλαβικά χειρόγραφα καθώς και πάνω από 8000 βιβλία.

Στη μονή είναι εγκατεστημένη αδελφότητα 15 μοναχών.

7.2.1.5 Β5 Μονή Βατοπεδίου

Η μονή κτίστηκε στο δεύτερο μισό του 10^{ου} αιώνα από τρεις μοναχούς, τον Αθανάσιο, τον Νικόλαο και τον Αντώνιο, οι οποίοι κατάγονταν από την Ανδριανούπολη και χρημάτισαν μαθητές του Αγ.Αθανασίου της Λαύρας. Κτίρια κτίστηκαν σε όλες τις εποχές μέχρι και τον 19^ο αιώνα, αλλά ιδιαίτερα σημαντικά ήταν τα κτίσματα των Βυζαντινών χρόνων, του 18^{ου} και 19^{ου} αιώνα οπότε η μονή γνώρισε και τη μεγαλύτερή της ακμή.

ΕΙΚΟΝΑ 17 Μονή Βατοπεδίου

Πρόκειται για μεγάλο μνημειακό σύνολο που περικλείεται από υψηλό τοίχος και κτήρια οργανωμένα σε σχήμα τριγώνου. Μέσα στην ευρύχωρη αυλή βρίσκεται ο κεντρικός ναός, η σταυρόσχημη τράπεζα και πολλά παρεκκλήσια. Στον κεντρικό ναό σώζονται τα μοναδικά εντοιχία ψηφιδωτά που υπάρχουν στο Άγιο Όρος ενώ οι τοιχογραφίες του ζωγραφισμένες στο 1312 αποδίδονται στο φημισμένο Εμμανουήλ Πανσέληνο από τη Θεσσαλονίκη.

Η μονή κατοικείται σήμερα από 50 περίπου μοναχούς και αυτή την περίοδο βρίσκεται σε μεγάλο οικοδομικό οργανισμό προκειμένου να αναστηλωθούν τα μεγάλα κτήρια.

Εκτός από τις τοιχογραφίες και τα ψηφιδωτά η μονή διαθέτει μεγάλο αριθμό φορητών εικόνων, χειρογράφων και ιερών σκευών μοναδικής αξίας. Είναι ανοικτή για όλους τους επιστήμονες του κόσμου σε όλους τους τομείς, εφόσον βέβαια υπάρξει πρώτα συνεννόηση με τη μονή και την δέκατη εφορεία βυζαντινών αρχαιοτήτων.

7.2.1.6. Β6 Μονή Παντοκράτορος

Η μονή είναι κτισμένη πάνω στη θάλασσα, στη ΒΑ πλευρά του Αγ. Όρους και είναι αφιερωμένη στη Μεταμόρφωση του Σωτήρος. Το καθολικό της μονής είναι Αθωνικού τύπου με τοιχογραφίες του 14^{ου} αιώνα που επιζωγραφήθηκαν το 1845. Η μονή έχει συνολικά 15 παρεκκλήσια με σπουδαιότατο εκείνο της Κοιμήσεως της Θεοτόκου. Απ'τα κελιά της μονής ξεχωρίζουν του Ραβδούχου, πιθανώς του 10^{ου} αιώνα και της Κοιμήσεως της Θεοτόκου που ονομάζεται Άξιον

Εστί απ'όπου και η ομώνυμη θαυματουργή εικόνα. Στη μονή ανήκει και η σκήτη του Προφήτη Ηλία.

ΕΙΚΟΝΑ 18 Μονή Παντοκράτορος

Ιδρυτές της μονής ήταν δυο βυζαντινοί αξιωματούχοι, ο Αλέξιος και ο Ιωάννης οι οποίοι στα μέσα του 14^{ου} αιώνα και με την ενίσχυση του αυτοκράτορα Ιωάννη Ε΄ Παλαιολόγου μόνασαν στο ομώνυμο κελί, δίνοντάς του τη μορφή μοναστηριού. Μετά την πτώση της αυτοκρατορίας η μονή ενισχύεται οικονομικά από ηγεμόνες Παραδουνάβιων χωρών. Στα 1773 και πρόσφατα 1948 έγιναν δυο μεγάλες καταστρεπτικές πυρκαγιές.

Η μονή διαθέτει μια μεγάλη συλλογή φορητών εικόνων, εκκλησιαστικών σκευών και κειμηλίων, ενώ στη βιβλιοθήκη της φυλάσσονται 350 χειρόγραφα και πάνω από 3500 βιβλία.

Στη μονή είναι εγκατεστημένη αδελφότητα 25 μοναχών.

7.2.1.7 B7 Μονή Σταυρονικήτα

Πρόκειται για μια από τις πιο μικρές σε κτίρια μονές του Αγ.Ορους αλλά με παραδοσιακή αρχιτεκτονική με το καθολικό στο κέντρο, την τράπεζα στον πρώτο όροφο της νότιας κόρδας, πολλά παρεκκλήσια και κτιστό υδραγωγείο που μεταφέρει το νερό στη μονή. Νότια του καθολικού υψώνεται ο οχυρωματικός πύργος, ενώ γύρω από τη μονή υπάρχουν πολλά βοηθητικά κτήρια και ο αρσανάς.

ΕΙΚΟΝΑ 19 Μονή Σταυρονικήτα

Κτίστηκε από τον Πατριάρχη Ιερεμία τον Α΄το 1540, σε θέση παλαιότερης μονής, που υπήρχε ήδη στις αρχές του 11^{ου} αιώνα. Στα έργα αυτά του Πατριάρχη περιλαμβάνεται τόσο το καθολικό με τις τοιχογραφίες του, όσο και η τράπεζα και το παρεκκλήσι του Προδρόμου με τις τοιχογραφίες τους. Νεότερες επισκευές έγιναν στον 18^ο αιώνα και στις μέρες μας. (www.gnto.gr)

Διαθέτει πλούσια βιβλιοθήκη με σπάνια εικονογραφημένα χειρόγραφα και λειτουργικά ειλητάρια. Εκτός από τις τοιχογραφίες του καθολικού και της τράπεζας στο συνεργείο του Θεοφάνη ανήκει και η σειρά των εικόνων του Δωδεκαόρτου, ενώ η ψηφιδωτή εικόνα του Αγίου Νικολάου είναι ένα από τα σπάνια δείγματα στο είδος της.

Τα τελευταία χρόνια η μονή ανακαινίστηκε σχεδόν εξ' ολοκλήρου από την αρχαιολογική υπηρεσία. Κατοικείται από μεγάλη και δραστήρια μοναχική αδερφότητα η οποία μεριμνά για τη συντήρηση των κτιρίων αλλά και την εξυπηρέτηση των προσκυνητών και επιστημόνων.

7.2.1.8 B8 Μονή Κουτλουμουσίου

Κτιριακό συγκρότημα ορθογώνιου σχήματος με σχετικά ευρύχωρη αυλή στο κέντρο της οποίας υψώνεται ο κεντρικός ναός. Η Τράπεζα χτίστηκε στις μέρες μας (1995) ενώ ο μικρός ναός, κτίσμα του 16^{ου} αιώνα καλύπτεται με πέντε τρούλους και διαθέτει υαλόφρακτο εξωνάθηκα.

Η αρχική μονή χρονολογείται πριν τον 12^ο αιώνα αλλά στον 14^ο αιώνα ο ηγούμενος Χαρίτων από την Ίμβρο φρόντισε για την ανάπτυξη της μονής Κουτλουμουσίου. Μεγάλες πυρκαγιές αλλά και κατολισθήσεις δημιούργησαν τεράστια πλοβλήματα σε όλη τη διάρκεια της ζωής της μονής.

Εκτός από τις τοιχογραφίες του καθολικού που χρονολογούνται στα μέσα του 16^{ου} αιώνα η μονή διαθέτει περισσότερα από 600 χειρόγραφα, απλά και εικονογραφημένα. Επίσης διαθέτει σπουδαίο ιστορικό αρχείο και μεγάλο αριθμό παλαιών εντύπων βιβλίων.

Η μονή κατοικείται από πολυάριθμη αδελφότητα που αγωνίζεται να αποκαταστήσει την σωστή λειτουργία μετά την πυρκαγιά του 1981, παράλληλα με τη φιλοξενία και την εξυπηρέτηση των προσκινητών. (www.gnto.gr)

ΕΙΚΟΝΑ 20 Μονή Κουτλουμουσίου

7.2.1.9 Β9 Μονή Ιβήρων

Τρίτη σε σημασία μεταξύ των 20 μονών του Αγίου Όρους, κτίστηκε στο τέλος του 10^{ου} αιώνα από τους Γεωργιανούς (Ιβηρείς) μοναχούς Ιωάννη και Ευθύμιο στη θέση όπου παλαιότερα υπήρχε η μονή του Κλήμεντος. Όπως και για άλλες μονές γνώρισε μεγάλη άνθιση κατά τον 16^ο αιώνα και μεγάλα ζωγραφικά έργα εκτελέστηκαν την εποχή αυτή (τοιχογραφίες καθολικού κ.λ.π.).

Κτισμένη δίπλα στη θάλασσα περιβάλλεται από τις τέσσερις πτέρυγες σε σχήμα ορθογωνίου. Στο κέντρο βρίσκεται ο κεντρικός ναός που χρονολογείται από την εποχή των κητόρων (10^{ος} αιώνας) καθώς και τα δύο σημαντικά για την ιστορία τους παρεκκλήσια, της Παναγίας Πορταίτισσας και του Προδρόμου. Το μεγαλύτερο τμήμα των πτερύγων ανοικοδομήθηκε στη θέση παλαιότερων κτιρίων κατά τον 19^ο αιώνα.

Πολυμελής μοναχική αδερφότητα έχει επιδοθεί σήμερα στην αποκατάσταση των ερειπωμένων κτιρίων που περιβάλλουν τη μονή παράλληλα με τη φιλοξενία των προσκενητών και την εξυπηρέτηση πολλών επιστημόνων που καταφθάνουν από όλο τον κόσμο για τη μελέτη του ιστορικού πλούτου της μονής.

ΕΙΚΟΝΑ 21 Μονή Ιβήρων

Η μονή εορτάζει την 15^η Αυγούστου – Κοίμηση της Θεοτόκου – (28^η Αυγούστου με το νέο ημερολόγιο) και ο εορτασμός κάθε χρόνο γίνεται με ιδιαίτερη λαμπρότητα. Πλήθος κόσμου συρρέει και για τα θρυλούμενα θαύματα της Παναγίας Πορταίτισσας. (www.gnto.gr)

7.2.1.10 Β10 Μονή Καρακάλου

Η μονή βρίσκεται ανάμεσα στις μονές Μεγίστης Λαύρας και Ιβήρων σε πλαγιά κοντά στη θάλασσα και είναι αφιερωμένη στους αποστόλους Πέτρο και Παύλο. Μέσα στο φρουριακό περίβολο της μονής βρίσκεται το καθολικό, Αθωνικού τύπου, που είναι των μέσων 16^{ου} αιώνα και τοιχογραφήθηκε στις

αρχές του 18^{ου} αιώνα. Η μονή διαθέτει 7 παρεκκλήσια, 4 κελιά στις Καρυές και 14 στο δάσος ΒΔ απ' αυτήν.

ΕΙΚΟΝΑ 22 Μονή Καρακάλου

Η μονή αναφέρεται σε έγγραφα του 1018 και του 1087. Το 13^ο αιώνα ερημώνεται εντελώς αλλά ανακαινίζεται από τους αυτοκράτορες Ανδρόνικο Β' και Ιωάννη Ε' Παλαιολόγο. Στη συνέχεια δέχεται επιθέσεις πειρατών και Λατίνων. Τον 16^ο αιώνα καταστρέφεται εντελώς και ξαναχτίζεται χάρη στην ενίσχυση των ηγεμόνων της Μολδοβλαχίας.

Στη μονή φυλλάσσονται πολλές φορητές εικόνες, ιερά κειμήλια και εκκλησιαστικά σκεύη. Η βιβλιοθήκη της μονής περιέχει 279 χειρόγραφα και 2.500 περίπου βιβλία.

Στη μονή είναι εγκατεστημένη αδελφότητα 25 μοναχών.

7.2.1.11 Β11 ΜΟΝΗ ΦΙΛΟΘΕΟΥ

Λίγο πιο πάνω από τη μονή Καρακάλου, σε ένα οροπέδιο βρίσκεται η μονή Φιλοθέου σε απόσταση περίπου 2,5 ωρών από τις Καρυές. Είναι αφιερωμένη στον Ευαγγελισμό της Θεοτόκου. Το καθολικό κτίζεται λίγο πριν απ'τα μέσα του 18^{ου} αιώνα και τοιχογραφείται μετά τα μέσα του 18^{ου} αιώνα. Η μονή διαθέτει 9 παρεκκλήσια και 13 κελιά, το ένα εκ'των οποίων βρίσκεται στις Καρυές.

ΕΙΚΟΝΑ 23 ΦΙΛΟΘΕΟΥ

Η μονή ιδρύεται στο τελευταίο τέταρτο του 10^{ου} αιώνα αλλά μόλις στα τέλη του 11^{ου} αιώνα πέρνει την μορφή μοναστηριού. Στα τέλη του 13^{ου} και του 14^{ου} αιώνα ενισχύεται οικονομικά από τους Βυζαντινούς αυτοκράτορες και τους Σέρβους

ηγεμόνες. Στους μεταβυζαντινούς χρόνους, ηγεμόνες παραδουνάβιων χωρών προσφέρουν στη μονή σοβαρή οικονομική βοήθεια. Το 1871 η μονή με εξέρεση το καθολικό, την τράπεζα και την βιβλιοθήκη καίγεται ολόκληρη. (www.gnto.gr)

Η μονή διαθέτει πολλά κειμήλια, λείψανα Αγίων και κυρίως τη θαυματουργή εικόνα της Θεοτόκου Γλυκοφιλούσας. Στη βιβλιοθήκη υπάρχουν 250 χειρόγραφα και πολλά βιβλία.

Στη μονή είναι εγκατεστημένη αδελφότητα 50 μοναχών.

7.2.1.12 B12 Μονή Μεγίστης Λαύρας

Κτίστηκε το 963 από τον Όσιο Αθανάσιο τον Αθωνίτη με χρήματα που πρόσφεραν οι αυτοκράτορες Νικηφόρος Φωκάς και Ιωάννης Τζιμισκής. Και στους 10 αιώνες της ζωής τους διατήρησε την πρώτη θέση μεταξύ των άλλων ιδρυμάτων του Αγίου Όρους τόσο λόγω του πλούτου όσο και των κειμηλίων που έχουν θησαυριστεί εκεί (χειρόγραφα, ιστορικά έγγραφα, χρυσόβουλα, φορητές εικόνες κ.λ.π.).

Πρόκειται για μνημειακό σύνολο που απαρτίζεται από κτιριακά συγκροτήματα μεγάλου μεγέθους. Ο καθολικός ναός στο κέντρο περίπου της μονής συμπεριλαμβάνει και δύο μεγάλα παρεκκλήσια, των Αγίων Σαράντα Μαρτύρων και του Αγίου Νικολάου. Στον περίβολο επίσης βρίσκεται η τράπεζα, δύο μεγάλοι ναοί, το μαγειρείο, η βιβλιοθήκη κ.λ.π. Στις τέσσερις κόρδες που

περιβάλλουν το συγκρότημα βρίσκονται τα κελιά των μοναχών, οι ξενώνες, παρεκκλήσια κ.α.

Η μονή κατοικείται από 50 περίπου μοναχούς, οι οποίοι καθημερινά ασχολούνται τόσο με τα μοναχικά τους καθήκοντα (λειτουργίες, προσευχή κ.λ.π.) όσο και με τη φιλοξενία και εξυπηρέτηση δεκάδων επισκεπτών από όλο τον κόσμο.

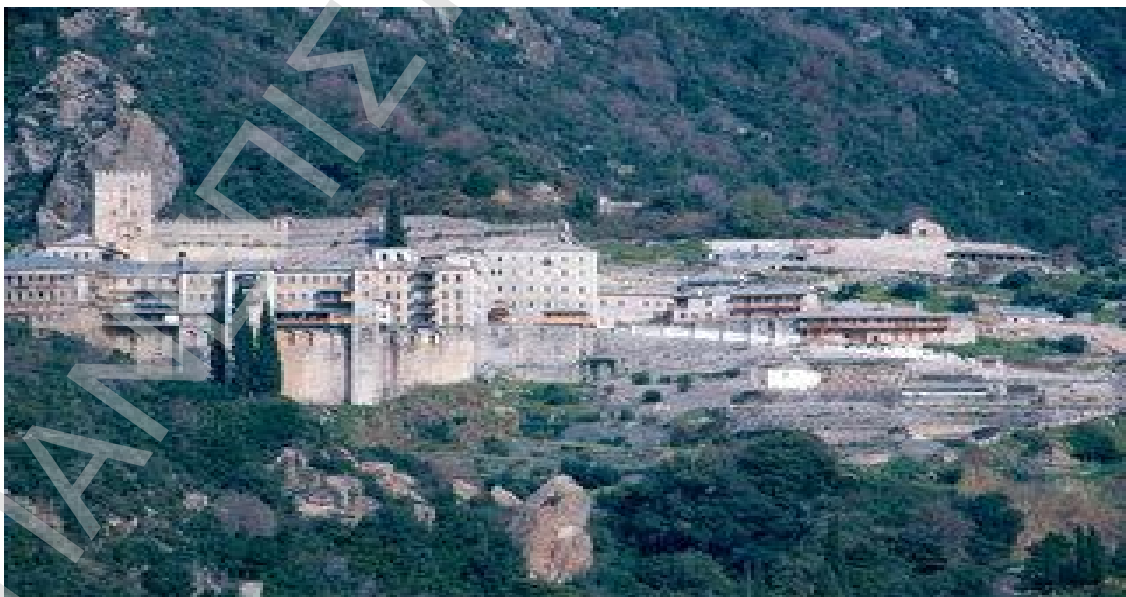
ΕΙΚΟΝΑ 24 Μονή Μεγίστης Λαύρας

Η μονή παραμένει ανοικτή όλες τις μέρες του χρόνου από την Ανατολή μέχρι τη Δύση του ηλίου. Η πρόσβαση κατά τους καλοκαιρινούς μήνες γίνεται με δυσκολία. Για επίσκεψη εργασίας (μελέτη, φωτογράφιση κ.λ.π.) απαιτείται προηγούμενη συνεννόηση τόσο με τη 10^η εφορεία βυζαντινών αρχαιοτήτων όσο και με την ίδια τη μονή.

7.2.1.13 B13 Μονή Αγίου Παύλου

Βρίσκεται στους δυτικούς πρόποδες του Άθω, απέχει είκοσι λεπτά από τη θάλασσα και είναι αφιερωμένη στην Υπαπαντή του Χριστού. Η μονή καταστράφηκε πολλές φορές από διάφορες αιτίες, γι'αυτό και τα κτίριά της ανήκουν σε διάφορες χρονικές περιόδους. Το καθολικό κτίστηκε λίγο πριν τα μέσα του 19^{ου} αιώνα. Η μονή διαθέτει 12 παρεκκλήσια με πιο αξιόλογο εκείνο του Αγίου Γεωργίου με τοιχογραφίες κρητικής τέχνης (1555). Στη μονή υπάγονται δύο σκήτες: η Νέα Σκήτη και του Αγίου Δημητρίου.

Πρώτη μνεία της μονής έχουμε στο β΄μισό του 10^{ου} αιώνα, κυρίως του κτήτορά της Παύλου Ξηροποταμινού και μετά στα 1259. Μετά τις επιδρομές των Καταλανών υποβιβάζεται σε κελί για να ξαναγίνει οριστικά μονή στο γ΄ τέταρτο του 14^{ου} αιώνα. Το 15^ο αιώνα ενισχύεται οικονομικά από Σέρβους ηγεμόνες και στα μεταβυζαντινά χρόνια από ηγεμόνες παραδουνάβιων χωρών.

ΕΙΚΟΝΑ 25 Μονή Αγίου Παύλου

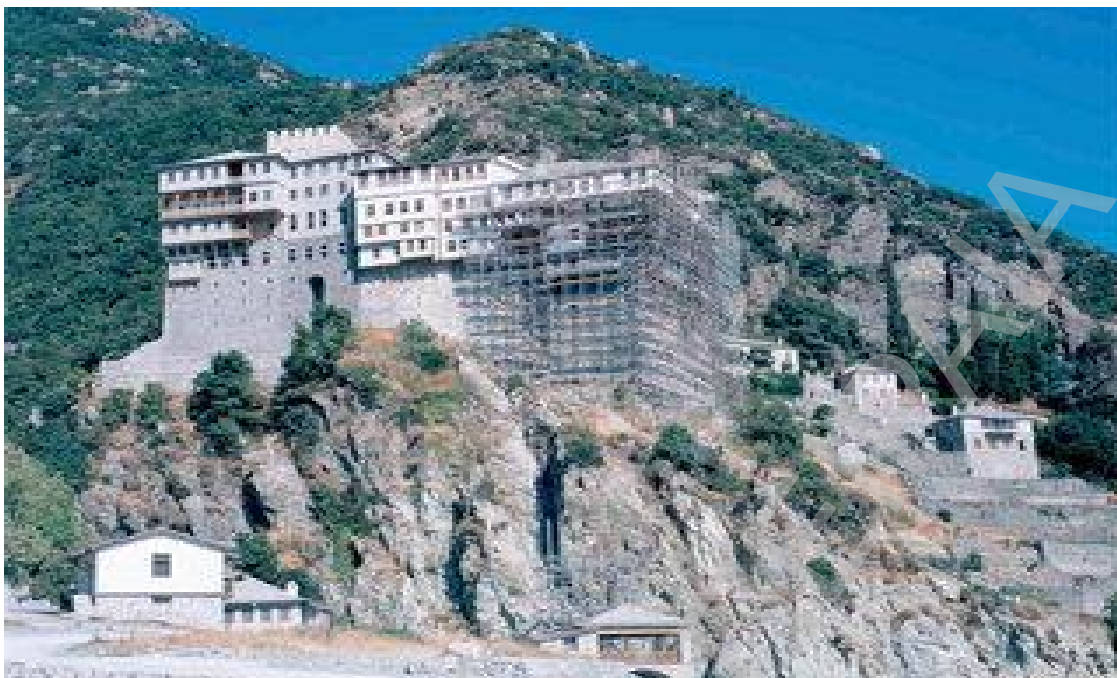
Στη μονή φυλάσσονται φορητές εικόνες, κειμήλια, ιερά λείψανα και ιερά σκεύη. Η βιβλιοθήκη της μονής περιέχει 494 χειρόγραφα και περίπου 12,500 βιβλία.

Στη μονή είναι εγκατεστημένη αδελφότητα 30 μοναχών .

7.2.1.14 B14 Μονή Διονυσίου

Κτίστηκε στα μέσα του 14^{ου} αιώνα απ'τον μοναχό Διονύσιο από την Κορυσσό της Καστοριάς και με οικονομική ενίσχυση του αυτοκράτορα Αλεξίου Γ' Κομνηνού από την Τραπεζούντα. Το 1535 καταστράφηκε από πυρκαγιά. Ανοικοδομήθηκε και πάλι και έκ'τοτε παραμένει ουσιαστικά αμετάβλητη αρχιτεκτονικά και κτιριακά μέχρι σήμερα.

Πρόκειται για ένα από τα πιο τολμηρά αρχιτεκτονικά σύνολα στηριγμένο σε ένα βράχο που υψώνεται κατακόρυφα πάνω από τη θάλασσα. Άν και ο χώρος στο εσωτερικό είναι ιδιαίτερα περιορισμένος, παρόλο αυτά υπάρχει όχι μόνο ο κεντρικός ναός αλλά και πλήθος παρεκκλησίων, πολλά από τα οποία είναι τοιχογραφημένα. Μέσα στη μονή βρίσκεται και ο αμυντικός πύργος κτισμένος το 1520 και χρησιμοποιείται κατά εποχές για τη φύλαξη της πολύτιμης βιβλιοθήκης της μονής.

ΕΙΚΟΝΑ 26 Μονή Διονυσίου

Η μονή κατοικείται από νέα δυναμική μοναστική αδελφότητα η οποία φρόντισε και για τον εξωραϊσμό των παλαιών κτιρίων.

Ο καθολικός ναός έχει τοιχογραφηθεί το 1546 απ'τον ζωγράφο Τζώρτζη, έναν από τους κύριους εκπροσώπους της κρητικής σχολής των μέσων του 16^{ου} αιώνα. Η τράπεζα έχει τοιχογραφηθεί σε δύο περιόδους: στα μέσα του 16^{ου} αιώνα και το 1603. Η μονή διαθέτει μία από τις πιο αξιόλογες συλλογές έργων τέχνης (κυρίως φορητών εικόνων) και χειρογράφων εικονογραφημένων.

7.2.1.15 Β15 Μονή Οσίου Γρηγορίου

Η μονή είναι κτισμένη πάνω στη θάλασσα, στην ΝΔ πλευρά της Χερσονήσου ανάμεσα στις μονές Διονυσίου και Σίμωνας Πέτρα και είναι

αφιερωμένη στον Άγιο Νικόλαο. Το καθολικό κτίζεται και τοιχογραφείται μετά τα μέσα του 18^{ου} αιώνα. Η μονή διαθέτει 10 παρεκκλήσια και 4 κελιά στις Καρυές.

Η μονή κτίζεται κατά τον 14^ο αιώνα και μετά υπάρχουν ελάχιστες πληροφορίες γι'αυτήν. Ο Ρώσος περιηγητής του 18^{ου} αιώνα Μπάρσκι αναφέρει ότι η μονή ανακαινίζεται το 1500, ότι είναι η μικρότερη από τις μονές και ότι στη μεγάλη πυρκαγιά του 1761 χάθηκαν σχεδόν όλα τα κειμήλια και τα έγγραφα που υπήρχαν εκεί. Μετά ακολουθεί μια περίοδος ερήμωσης, όταν με τη βοήθεια ηγεμόνων της Μολδοβλαχίας, η μονή ανοικοδομείται.

ΕΙΚΟΝΑ 27 Μονή Οσίου Γρηγορίου

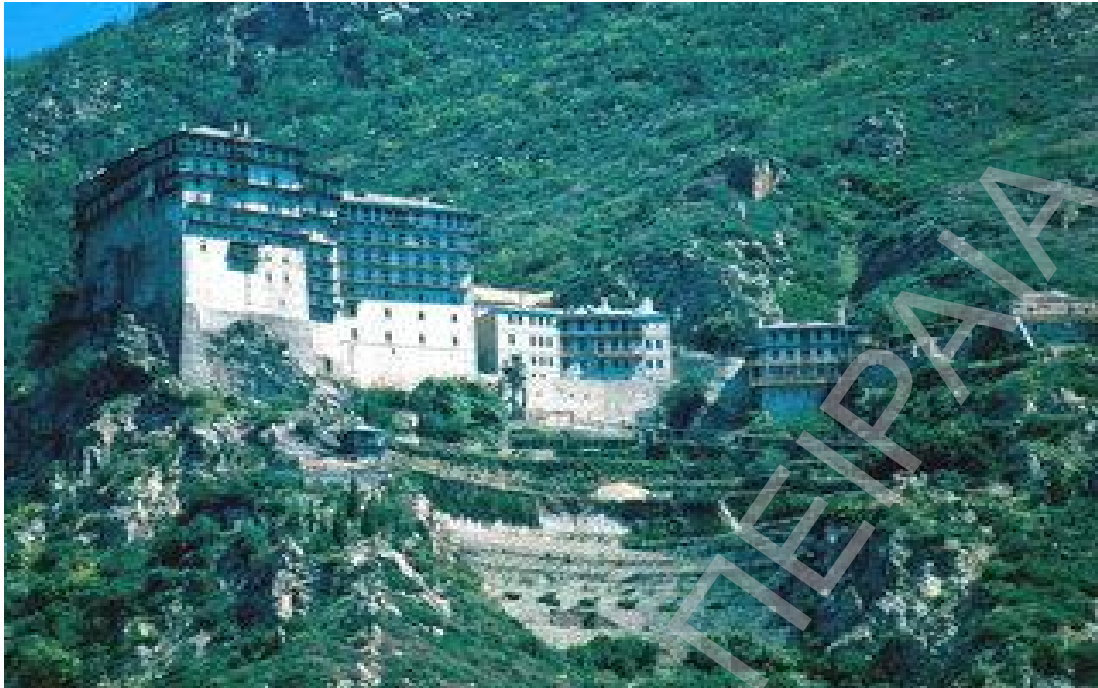
Μέσα στο καθολικό της μονής φυλάσσονται πολλά κειμήλια και εικόνες, από τις οποίες ξεχωρίζουν εκείνες του Αγίου Νικολάου, της Θεοτόκου Γαλακτοτροφούσας και της Θεοτόκου Παντάνασσας. Στη βιβλιοθήκη φυλάσσονται 297 χειρόγραφα, περίπου 4,000 βιβλία και πολλά έγγραφα.

Στη μονή είναι εγκατεστημένη αδελφότητα 70 μοναχών.

7.2.1.16 B16 Μονή Σίμωνος Πέτρας

Η επταόροφη μονή της Σίμωνος Πέτρα είναι το τολμηρότερο οικοδόμημα του Αγίου Όρους, είναι κτισμένη πάνω σε ένα απόκρημνο βράχο στη ΝΔ πλευρά της Χερσονήσου και είναι αφιερωμένη στη Γέννηση του Χριστού. Η ονομασία της προέρχεται από τον ιδρυτή της Όσιο Σίμωνα που έζησε στο Όρος στα μέσα του 14^{ου} αιώνα. Το καθολικό της μονής κτίστηκε μετά την τελευταία πυρκαγιά και δεν είναι τοιχογραφημένο. Η μονή διαθέτει 15 παρεκκλήσια και 5 κελιά στις Καρυές. (www.gnto.gr)

Στα τέλη του 16^{ου} αιώνα η μονή καίγεται ολόκληρη, ξανακτίζεται και ξανακαίγεται στις αρχές του 17^{ου} αιώνα. Τότε αρχίζει μια περίοδος παρακμής που διακόπτεται από σύντομες περιόδους ανάκαμψης. Στα τέλη του περασμένου αιώνα η μονή καίγεται ολόκληρη και ξανακτίζεται με εράνους από τη Ρωσία.

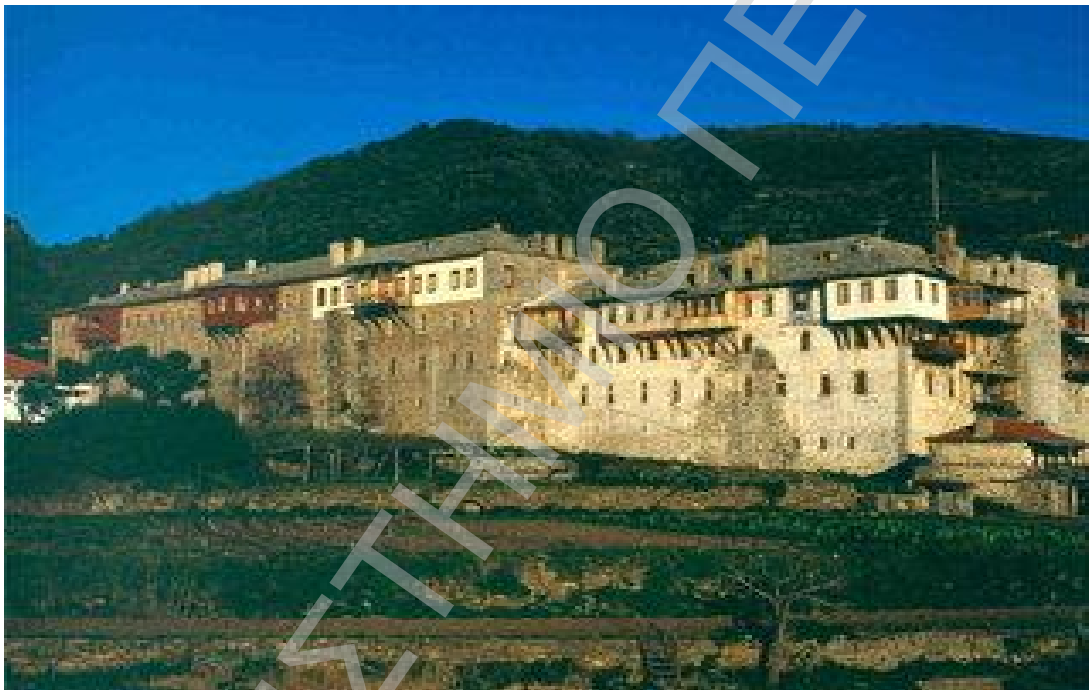
ΕΙΚΟΝΑ 28 Μονή Σίμωνος Πέτρας

Από άποψη κειμηλίων η μονή διαθέτει ένα τεμάχιο Τίμιου Ξύλου, λείψανα Αγίων και διάφορα άλλα κειμήλια. Η βιβλιοθήκη ήταν αξιόλογη μέχρι την τελευταία πυρκαγιά. Αυτή την στιγμή έχει μόνο λίγα νεότερα χειρόγραφα και λίγα βιβλία. Στη μονή είναι εγκατεστημένη αδελφότητα 60 μοναχών.

7.2.1.17 B17 Μονή Ξηροποτάμου

Η μονή βρίσκεται στο μέσο της Χερσονήσου του Άθω, στο δρόμο από τη Δάφνη στις Καρυές και είναι αφιερωμένη στους 40 μάρτυρες. Το καθολικό ανοικοδομήθηκε στα 1783. Η μονή διαθέτει αρκετά παρεκκλήσια και μερικά κελιά.

Ιδρύθηκε στα τέλη του 10^{ου} αιώνα πιθανώς από τον μοναχό Παύλο Ξηροποταμινό και ευημερεί μέχρι την αρχή της Φραγκοκρατίας οπότε και αρχίζουν οι πειρατικές επιδρομές. Στην υστεροβυζαντινή περίοδο ενισχύεται οικονομικά από τη δυναστεία των Παλαιολόγων καθώς και από τους Σέρβους ηγεμόνες. Μετά την πτώση του Βυζαντίου οι τουρκικές επιδρομές καθώς και δύο μεγάλες πυρκαγιές στα 1507 και 1609 επιφέρουν βαρύτατα πλήγματα στη μονή.

ΕΙΚΟΝΑ 29 Μονή Ξηροποτάμου

Από την πλούσια συλλογή κειμηλίων της μονής ξεχωρίζουν το μεγαλύτερο στον κόσμο τεμάχιο Τιμίου Ξύλου καθώς και το Παναγιάριο από στεατήτη γνωστό ως ο δίσκος της Πουλχερίας. Η βιβλιοθήκη της μονής περιέχει γύρω στα 400 χειρόγραφα και περίπου 4,000 βιβλία. Στη μονή είναι εγκατεστημένη αδελφότητα 30 μοναχών. (www.gnto.gr)

7.2.1.18 B18 Μονή Αγίου Παντελεήμονος

Η μονή είναι κτισμένη σε έναν ορμίσκο κοντά στη μονή Ξενοφώντος από την πλευρά του Σιγγιτικού κόλπου και είναι αφιερωμένη στον ομώνυμο Άγιο. Δίνει την εντύπωση μικρής πολιτείας με τις πολλές και πολυόροφες οικοδομές και τους ψηλούς τρούλους των ναών. Το καθολικό κτίζεται αρχές 19^{ου} αιώνα και έχει τοιχογραφίες Ρωσικής τέχνης. Η μονή έχει 15 παρεκκλήσια και 5 κελιά, δύο από τα οποία είναι στις Καρυές. Η μονή έχει επίσης το μετόχι της Χρωμίτσας, την Σκήτη του Ξηλουργού ή της Θεοτόκου, την Νέα Θηβαίδα ή Γουρνοσκήτη και το Παλαιομονάστηρο.

ΕΙΚΟΝΑ 30 Μονή Αγίου Παντελεήμονος

Το 13^ο αιώνα η μονή καίγεται και την ανακατασκευή της ενισχύουν οικονομικά ο Ανδρόνικος Β' Παλαιολόγος και Σέρβοι ηγεμόνες. Περίοδοι ακμής εναλλάσσονται με περιόδους ανέχειας για τη μονή. Οι μοναχοί είναι Έλληνες και

Ρώσοι, οι οποίοι υπερτερούν αριθμητικά μετά το 1497. Το 18^ο αιώνα η μονή επανέρχεται σε Ελληνικά χέρια για να επικρατήσουν ξανά οι Ρώσοι το 1875.

Στη μονή φυλάσσονται πολλές φορητές εικόνες και ένα πλήθος κειμηλίων και αμφίων. Η βιβλιοθήκη της μονής περιέχει 1320 ελληνικά χειρόγραφα, 600 σλάβικα και πάνω από 20,000 βιβλία ελληνικά και ρώσικα. Στη μονή είναι εγκατεστημένη αδελφότητα 40 μοναχών. (www.gnto.gr)

7.2.1.19 B19 Μονή Ξενοφώντος

Είναι κτισμένη πάνω στη θάλασσα ανάμεσα στις μονές Δοχειαρίου και Αγίου Παντελεήμονος και είναι αφιερωμένη στον Άγιο Γεώργιο. Το καθολικό της μονής κτίζεται στις αρχές του 19^{ου} αιώνα και δεν είναι τοιχογραφημένο. Στο παλιό καθολικό σώζονται αξιόλογες τοιχογραφίες του Κρητικού ζωγράφου Αντωνίου (1544) καθώς και το ξυλόγλυπτο τέμπλο του 17^{ου} αιώνα. Η μονή διαθέτει 14 παρεκκλήσια απ'τα οποία τα 8 είναι μέσα στη μονή.

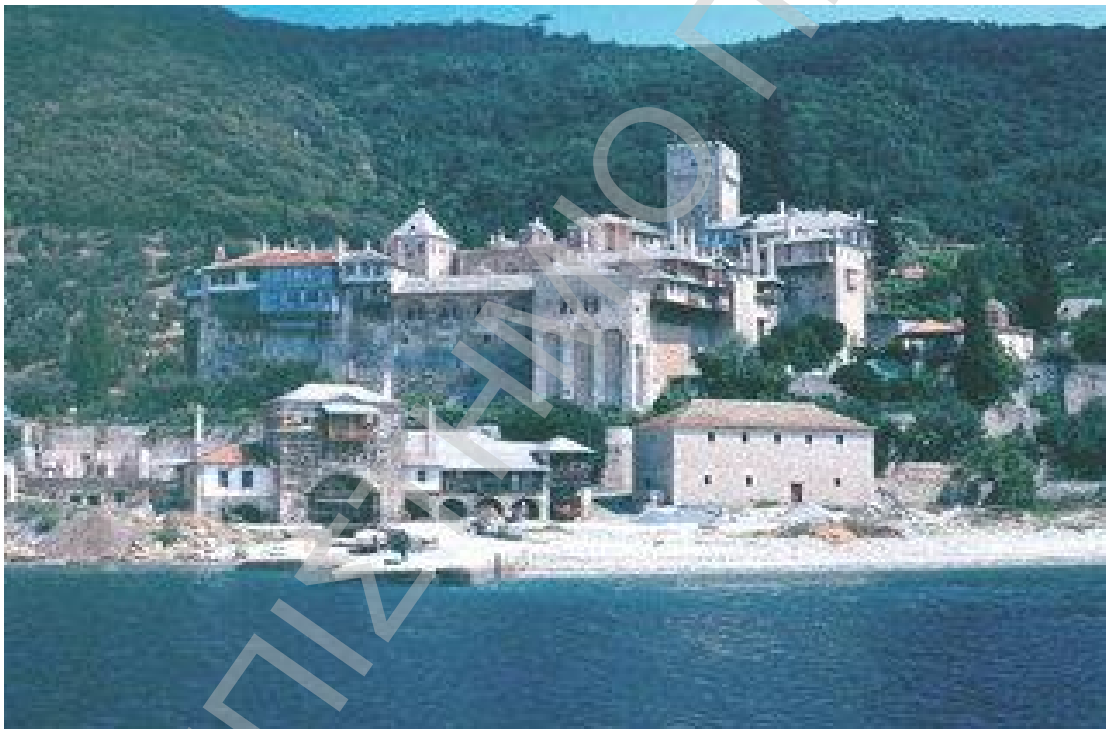
ΕΙΚΟΝΑ 31 Μονή Ξενοφώντος

Πρώτη μνεία της μονής έχουμε στο τελευταίο τέταρτο του 11^{ου} αιώνα. Η περίοδος ακμής της διακόπτεται με την άλωση της Κωνσταντινουπόλεως και στη συνέχεια τις αλλεπάλληλες καταστροφές διαδέχονται ανακαινίσεις και δωρεές από ηγεμόνες παραδουνάβιων χωρών.

Ανάμεσα σε αξιόλογα κειμήλια της μονής συγκαταλέγονται δύο ψηφιδωτές εικόνες των Αγίων Γεωργίου και Δημητρίου, ένα εικονίδιο από στεατήτη με παράσταση Μεταμόρφωσης, εκκλησιαστικά σκεύη και άλλα. Στη βιβλιοθήκη της μονής φυλάσσονται 300 περίπου χειρόγραφα, διάφορα έγγραφα και πάνω από 4,000 βιβλία. Στην μονή είναι εγκατεστημένη αδελφότητα 35 μοναχών. (www.gnto.gr)

7.2.1.20 Β20 Μονή Δοχειαρίου

Πρόκειται για ένα από τα κομψότερα και ωραιότερα μοναστήρια του Αγίου Όρους, δίπλα στη θάλασσα. Το συγκρότημα αρχίζει από την τράπεζα (παλαιά και νέα) και τελειώνει στο ψηλότερο σημείο, σε ένα ψηλό πύργο που δεσπόζει του χώρου. Ανάλογα υψηλό είναι και το καθολικό που υψώνεται πάνω στους τοίχους του παλαιότερου ναού.

ΕΙΚΟΝΑ 32 Μονή Δοχειαρίου

Η ίδρυση της μονής ανάγεται στο δεύτερο μισό του 10^{ου} αιώνα και αποδίδεται στον Ευθύμιο μαθητή του Οσίου Αθανασίου της Λαύρας, τον οποίο είχε στην υπηρεσία του <<Δοχείου>>, εξού και η ονομασία Δοχειαρίου. Στα μέσα του 16^{ου} αιώνα (1568) κτίστηκε και εικονογραφήθηκε ο καθολικός ναός και η τράπεζα. Η τοιχογράφηση της τράπεζας χρονολογείται στα 1676 και 1700 (βόρειο τμήμα).

Εκτός από τις τοιχογραφίες 16^{ου} αιώνα στο καθολικό είναι επίσης οι τοιχογραφίες του 18^{ου} που κοσμούν τον εξωνάρθηκα και αντιγράφουν με σπουδαία επιτυχία τις τοιχογραφίες του 14^{ου} αιώνα από άλλα μνημεία. Επίσης αξιοσημείωτη είναι και η βιβλιοθήκη της μονής όπου εκτός από τα πολύ σημαντικά ιστορικά έγγραφα φυλάσσονται και περισσότερα από 400 χειρόγραφα. (www.gnto.gr)

Η μονή κατοικείται από δραστήρια αδελφότητα η οποία μεριμνά για τις ποικίλες ανάγκες της. Η φιλοξενία των επιστημόνων και των προσκυνητών είναι δεδομένη .

7.2.1.21 B21 Μονή Κασταμονίτου

Η μονή βρίσκεται ανάμεσα στις μονές Ζωγράφου και Διονυσίου, μισή ώρα από τη θάλασσα από την πλευρά του Σιγγιτικού κόλπου και είναι αφιερωμένη στον πρωτομάρτυρα Στέφανο. Το καθολικό κτίζεται μετά τα μέσα του 19^{ου} αιώνα, στον τύπο του Αθωνικού καθολικού, πάνω στα ερείπια του παλιότερου ναού. Η μονή διαθέτει 9 παρεκκλήσια.

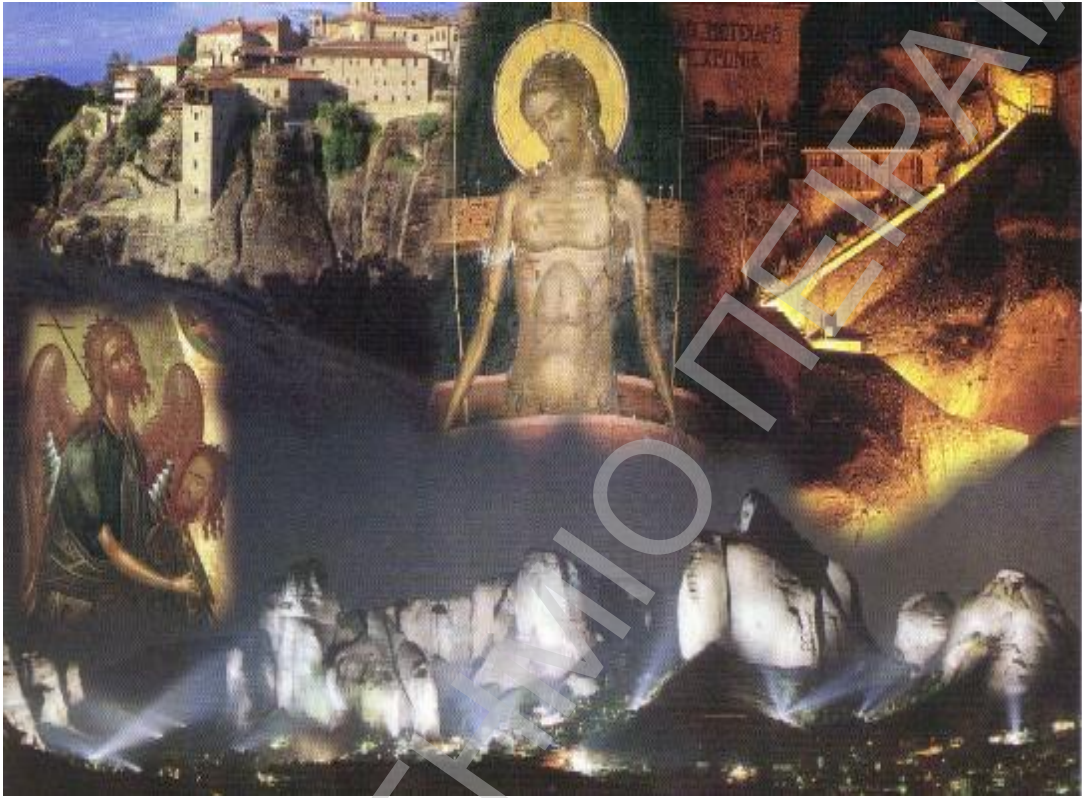

ΕΙΚΟΝΑ 33 Μονή Κασταμονίτου

Η μονή αναφέρεται απ'τον 11^ο αιώνα. Στις αρχές του 14^{ου} καταστρέφεται. Αυτοκρατορικά χρυσόβουλα καθορίζουν τα σύνορα της και Σέρβοι ηγεμόνες συγκαταλέγονται στους ευεργέτες της. Στα μεταβυζαντινά χρόνια οι περίοδοι ακμής εναλλάσσονται με περιόδους αινέχειας.

Από τα κειμήλια της μονής ξεχωρίζουν οι εικόνες του Πρωτομάρτυρος Στεφάνου, της Θεοτόκου Οδηγήτριας και της Θεοτόκου Αντιφωνήτριας. Υπάρχουν ακόμη λειψανοθήκες, εκκλησιαστικά σκεύη, χρυσόβουλα κ.α. Στη βιβλιοθήκη φυλάσσονται 110 χειρόγραφα και πολλά βιβλία. Στη μονή είναι εγκατεστημένη αδελφότητα 30 περίπου μοναχών. (www.gnto.gr)

7.2.2 Μετέωρα

ΕΙΚΟΝΑ 34 Μετέωρα – Διαφημιστικό έντυπο για το Πάσχα

Τα Μετέωρα είναι σήμερα το μεγαλύτερο και το σημαντικότερο μετά το Άγιο Όρος μοναστικό συγκρότημα του Ελλαδικού χώρου. Τα πρώτα ίχνη της ιστορίας τους εμφανίζονται από τον 11^ο αιώνα, όταν εγκαθήσανται εδώ οι πρώτοι ερημίτες. Σήμερα αποτελούν έναν από τους σημαντικούς σταθμούς του πολιτιστικού χάρτη της Ελλάδος, ενώ η UNESCO τα έχει χαρακτηρίσει ως παγκόσμιο φαινόμενο πολιτιστικής κληρονομιάς. (Έντυπο υλικό από νομαρχία)

Οι σημαντικότερες μονές των Μετεώρων είναι:

Ιερά Μονή Μεγάλου Μετεώρου. Είναι η μεγαλύτερη μονή του Μετεωριτικού συνόλου. Αποτελείται από το Καθολικό που τιμάται στη Μεταμόρφωση του Σωτήρος, κτίστηκε στα μέσα του 14^{ου} αιώνα και στα 1387-88 και τοιχογραφήθηκε στα 1483 και 1552. Η παλαιά τράπεζα της μονής λειτουργεί σήμερα ως μουσείο.

Ιερά Μονή Βαρλαάμ. Είναι η δεύτερη μονή, μετά το μεγάλο Μετέωρο, σε έκταση και σε μέγεθος. Αποτελείται από το καθολικό, αφιερωμένο στους Αγίους Πάντες που είναι Αθωνίτικου τύπου με ευρύχωρο εσωνάρθηκα (λιτή) με τρούλο. Κτίστηκε στα 1541–42 και αγιογραφήθηκε το 1548, ενώ ο εσωνάρθηκας αγιογραφήθηκε στα 1566. Η παλιά τράπεζα της μονής είναι σήμερα μουσείο ενώ στα βόρεια υφίσταται και το παρεκκλήσι των Τριών Ιεραρχών που κτίστηκε στα 1627 και αγιογραφήθηκε στα 1637.

Ιερά Μονή Ρουσσάνου. Είναι αφιερωμένη στη Μεταμόρφωση του Σωτήρος αλλά τιμάται και η Αγία Βαρβάρα. Το καθολικό της Μονής που είναι αγιορίτικου τύπου κτίστηκε στα μέσα του 16^{ου} αιώνα και αγιογραφήθηκε στα 1560. Το καθολικό, όπως και τα δωμάτια υποδοχής, βρίσκονται στο ισόγειο. Το αρχονταρίκι, άλλα κελιά και βοηθητικοί χώροι υπάρχουν στους δύο άλλους ορόφους.

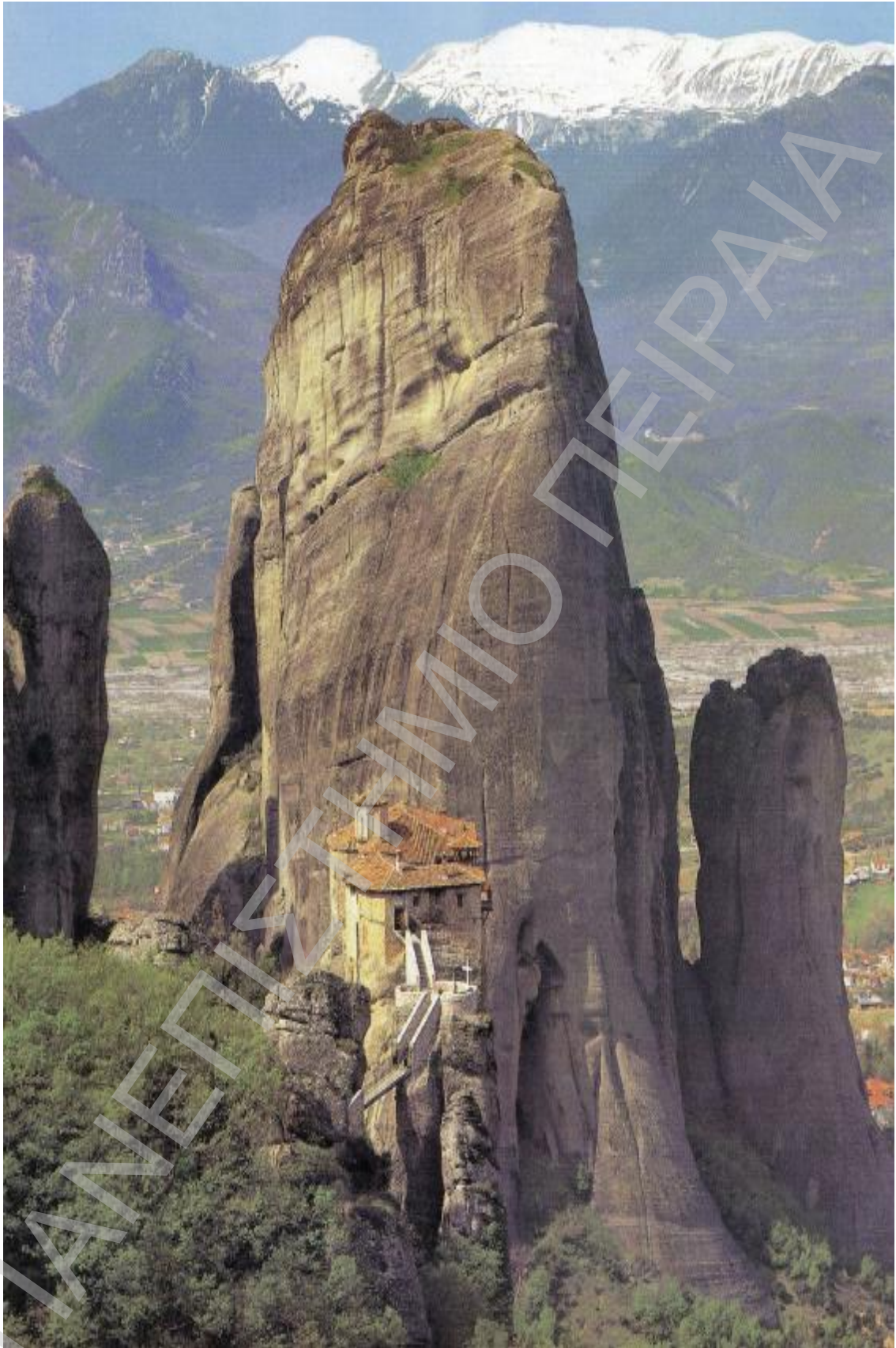
Ιερά Μονή Αγίου Νικολάου Αναπαυσά. Είναι η πρώτη μονή που συναντά κανείς καθώς ανεβαίνει από την κοινότητα Καστρακίου στα Μετέωρα. Το καθολικό της μονής, αφιερωμένο στον Άγιο Νικόλαο είναι μονόχωρος ναός

με μικρό τρούλο, που κτίστηκε στις αρχές του 16^{ου} αιώνα και αγιογραφήθηκε στα 1527 από τον Κριτικό ζωγράφο Θεοφάνη Στερλίτζα ή Μπαθά.

Ιερά Μονή Αγίου Στεφάνου. Είναι η πιο προσητή μονή αφού δεν ανεβαίνει κανείς με σκαλιά. Ο μικρός μονόχωρος ναός του Αγίου Στεφάνου κτίστηκε στα μέσα του 16^{ου} αιώνα και τοιχογραφείται στα 1545 ή λίγο αργότερα. Στα 1798 κτίζεται το σημερινό καθολικό του Αγίου Χαραλάμπους που είναι αγιορίτικου τύπου. Η παλαιά τράπεζα της μονής λειτουργεί σήμερα ως μουσείο.

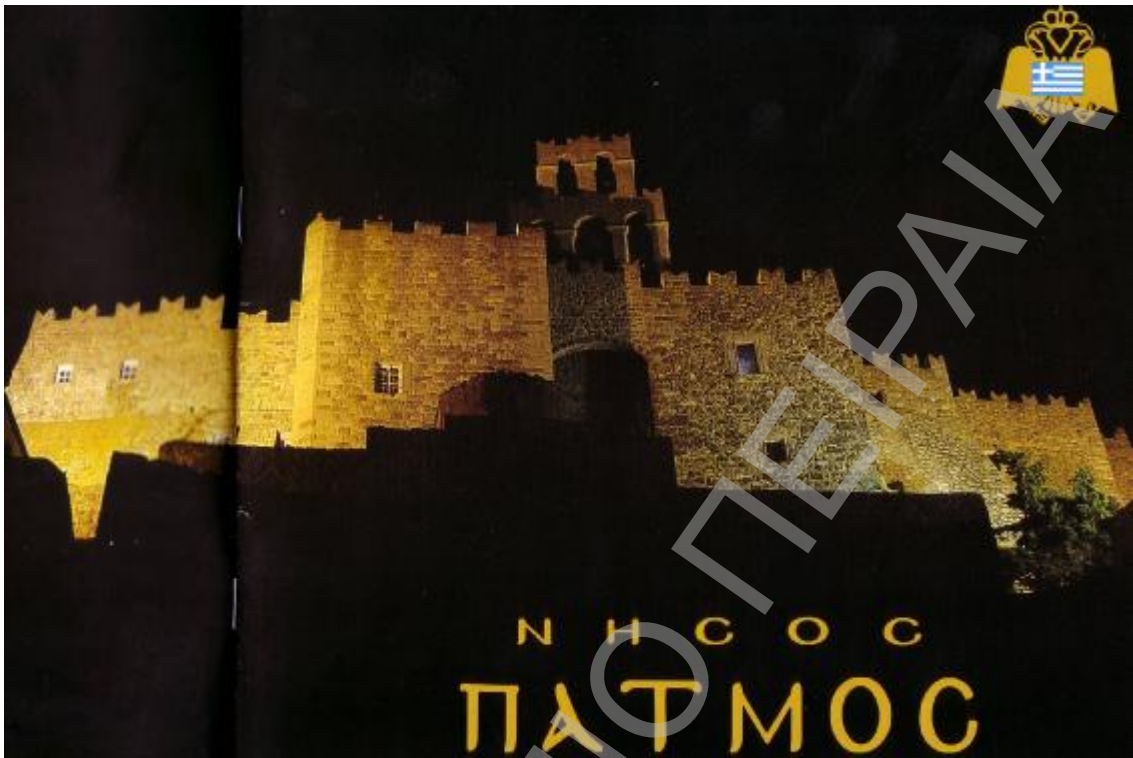
Ιερά Μονή Αγίας Τριάδος. Έχει την πιο δύσκολη πρόσβαση αφού φθάνει κανείς εκεί μέσα από βράχο και κοιλάδα. Ο σημερινός κύριος ναός είναι μικρός σταυροειδής, δικιόνιος με τρούλο, ο οποίος κτίστηκε στα 1475–76 και αγιογραφήθηκε στα 1741. Ο ευρύς θολοσκέπαστος εσωνάρθηκας κτίστηκε στα 1689 και αγιογραφήθηκε στα 1692. Στα 1684 προστέθηκε δίπλα στο ναό ένα μικρό σκευοφυλάκιο.

Σε όλες τις μονές πραγματοποιήθηκαν και πραγματοποιούνται αναστηλωτικές εργασίες στα καθολικά, στα κελιά και στα άλλα κτίρια των χώρων αυτών, ενώ σε πολλά έχουν ολοκληρωθεί και οι εργασίες συντηρήσεως των τοιχογραφιών.

ΕΙΚΟΝΑ 35 Μετέωρα

7.2.3 Πάτμος – Μονή Ιωάννη Θεολόγου

ΕΙΚΟΝΑ 36 Πάτμος – Μονή Ιωάννη Θεολόγου (Έντυπο υλικό από νομαρχία)

ΕΙΚΟΝΑ 37 Πάτμος – Εσωτερικό Μονής Ιωάννη Θεολόγου (προσωπικό αρχείο)

**ΕΙΚΟΝΑ 38 Πάτμος – Εσωτερικό Μονής Ιωάννη Θεολόγου ,
Καθοδόν προς το Σπήλαιο(προσωπικό αρχείο)**

Η Πάτμος είναι περισσότερο γνωστή ως το νησί της αποκάλυψης. Την περίοδο της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας η Πάτμος ήταν τόπος εξορίας. Ο αυτοκράτορας Δομητιανός έστηλε τον Άγιο Ιωάννη τον Ευαγγελιστή, το Θεολόγο στο νησί από την Έφεσσο όπου δίδασκε το χριστιανισμό. Εδώ ο Άγιος Ιωάννης έζησε για δύο χρόνια (95-97 μ.χ.), ασκητεύοντας σε ένα σπήλαιο έξω από την πόλη της Πάτμου, το λεγόμενο σπήλαιο της Αποκάλυψης. Είναι το μέρος στο οποίο ο Άγιος Ιωάννης υπαγόρευσε στο μαθητή του Πρόχωρο, την Αποκάλυψη.

Ο Όσιος Χριστόδουλος, χίλια χρόνια μετά αντιλαμβανόμενος τη θρησκευτική σημασία του σπηλαίου, έχτισε στην είσοδό του την εκκλησία της

Αγίας Άννας και για να τιμήσει τη μνήμη του Αγίου Ιωάννη του Ευαγγελιστή ίδρυσε ένα μοναστήρι αφιερωμένο στον Άγιο.

Η μονή είναι χτισμένη στην κορυφή βουνού προφανώς στη θέση του ναού της Αρτέμιδος και παλαιοχριστιανικής βασιλικής. Η μονή περιβάλλεται από ακανόνιστο ορθογώνιο αμυντικό περίβολο που χρονολογείται από το τέλος του 11^{ου} αιώνα μέχρι και τον 17^ο. Από τη βυζαντινή περίοδο διατηρούνται το καθολικό, η τράπεζα, η εστία και τα κελιά. Δεν είναι βέβαιη η χρονολόγηση των βοηθητικών χώρων όπως το μαγκιπέιον, το μυλωνεϊόν, το δοχείον, το ωρείον κ.λ.π.

Το καθολικό ανήκει στον αρχιτεκτονικό τύπο του απλού τετρακίονιου με νάρθηκα και εξωνάρθηκα και είναι διακοσμημένο με αξιόλογες τοιχογραφίες από τις οποίες το τελευταίο στρώμα τοποθετείται στις αρχές του 16^{ου} αιώνα.

Το παρεκκλήσι της Παναγίας, ορθογώνιας κάτοψης, στη νότια πλευρά του καθολικού είναι κατάκοσμο από σημαντικές τοιχογραφίες οι οποίες χρονολογούνται στην τελευταία πενταετία του 12^{ου} αιώνα.

Νοτιοδυτικά του καθολικού βρίσκεται το παρεκκλήσι του Οσίου Χριστοδούλου, με τυφλό τρούλο, όπου και η σαρκοφάγος με το σκήνωμά του και χρονολογείται στην 1^η δεκαετία του 17^{ου} αιώνα.

Η τράπεζα στη ΒΑ γωνία του καθολικού είναι ορθογώνια σε κάτοψη με θολωτή στέγαση, τρούλο, είναι διακοσμημένη με φημισμένες τοιχογραφίες. Διατηρούνται τα μαρμάρινα τραπέζια φαγητού των μοναχών.

Τα κελιά είναι παρατεταγμένα στη νότιο πλευρά του οχυρωματικού περιβόλου. Στη μονή υπάρχουν επίσης παρεκκλήσια των μεταβυζαντινών χρόνων: του Αγίου Βασιλείου, του Αγίου Νικολάου, του Τιμίου Σταυρού, του Προδρόμου, των Αγίων Αποστόλων (1603). Δύο μικρότερα βρίσκονται έξω από τον περίβολο της μονής: του Αγίου Γεωργίου και του Αγίου Ονουφρίου (1611).

Σε νεότερο σκευοφυλάκιο φυλάσσονται οι θησαυροί της μονής: εικόνες, γύρω στα 580 άμφια, σκεύη και χειρόγραφα.

Η βιβλιοθήκη της μονής κατέχει 1000 χειρόγραφα από τα οποία λίγα είναι του 9^{ου} και του 10^{ου} αιώνα ενώ τα περισσότερα είναι από τον 11^ο μέχρι τον 15^ο αιώνα. Τα σπουδαιότερα είναι τα ακόλουθα:

- α) το βιβλίο του Ιώβ (τέλος 8^{ου} αιώνα)
- β) οι ομιλίες του Γρηγορίου του Ναζιανζηνού (941)
- γ) Ευαγγελιστάριο, κώδικας 70 (10^{ος} αιώνας)
- δ) Τετραευαγγέλιο, κώδικας 72 (β' μισό 10^{ου} αιώνα)
- ε) ομιλίες του Γρηγορίου του Ναζιανζηνού (μέσα 11^{ου} αιώνα)
- στ) Ευαγγελιστάριο, κώδικας 79 (β' μισό 11^{ου} αιώνα)
- ζ) Τετραευαγγέλιο, κώδικας 274 (γ' δεκαετία 12^{ου} αιώνα)
- η) λειτουργικό ειλητάριο, αρ. 707 (αρχές 13^{ου} αιώνα)
- θ) Τετραευαγγέλιο, κώδικας 80 (αρχές 13^{ου} αιώνα)

ι) Τετραευαγγέλιο, κώδικας 82 (γύρω στο 1300)

κ) Τετραευαγγέλιο

Με χρυσόβουλο του 1088 το νησί παραχωρήθηκε στον Όσιο Χριστόδουλο. Επί εποχής του ξεκίνησαν οι εργασίες ανέγερσης του περιβόλου και προφανώς του καθολικού .

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ

ΕΙΚΟΝΑ 39 Πάτμος – Εσωτερικό Μονής Ιωάννη Θεολόγου

(προσωπικό αρχείο)

ΕΙΚΟΝΑ 40 Πάτμος –Μονή Ιωάννη Θεολόγου

7.2.4 Αίγινα – Άγιος Νεκτάριος

Στην παλαιοχώρα, την επί 10 αιώνες πρωτεύουσα του νησιού βρίσκεται το μοναστήρι του Αγίου Νεκταρίου, πολιούχου του νησιού, το οποίο είναι πόλος έλξης χιλιάδων πιστών κάθε χρόνο. (Έντυπο υλικό από νομαρχία)

Στο μοναστήρι αυτό έζησε ο Άγιος Νεκτάριος και πολλά θαύματα έχει αναφερθεί να αποδίδονται στον Άγιο. Ο Άγιος ήταν ηγούμενος της μονής και έζησε πολλά χρόνια εκεί αλλά πέθανε σε νοσοκομείο της Αθήνας χτυπημένος από τον καρκίνο έχοντας κλείσει τα 85 του χρόνια. Λέγεται ότι όταν πέθανε ο Άγιος ακούμπησαν την μπλούζα του στα πόδια ενός παράλυτου και εκείνος περπάτησε.

Οι επισκέπτες στο μοναστήρι μπορούν να δούν και να προσκυνήσουν τον τάφο του Αγίου και τα λείψανά του, καθώς επίσης να δούν το δωμάτιο και τα προσωπικά του πράγματα, φωτογραφίες και χειρόγραφα του Αγίου.

7.2.5 Σύμη

Ο Πανορμίτης βρίσκεται στο νότιο άκρο της Σύμης μέσα σε ένα κλειστό όρμο με θαυμάσια αμμουδιά. Πρόκειται για το σημαντικότερο μοναστήρι του νησιού και δεύτερο σημαντικότερο όλης της Δωδεκανήσου μετά το μοναστήρι του Αγίου Ιωάννη του Θεολόγου στην Πάτμο. Είναι αφιερωμένο στον Ταξιάρχη Μιχαήλ που είναι και ο πολιούχος του νησιού. (Έντυπο υλικό από νομαρχία)

Η χρονολογία της ίδρυσης του μοναστηριού του Άρχοντα Μιχαήλ του Πανορμίτη, όπως είναι η ακριβής ονομασία του, είναι άγνωστη. Το μόνο που έχει εξακριβωθεί είναι ότι οι προσθήκες στα κτίσματα έγιναν στο τέλος του 18^{ου} αιώνα. Στο καθολικό του μοναστηριού υπάρχουν αξιόλογες τοιχογραφίες και η ασημένια εικόνα του Ταξιάρχη που σύμφωνα με την παράδοση βρέθηκε στο σημείο όπου χτίστηκε το μοναστήρι. Η εικόνα του Ταξιάρχη θεωρείται θαυματουργή και μάλιστα οι ντόπιοι λένε ότι εάν δεν αποδώσεις το τάμαστον Άγιο θα έρθει ο ίδιος να το πάρει και γι'αυτό του έχουν αποδώσει το προσωνύμιο κλέφτης.

Στη γιορτή του γίνεται μεγάλο προσκύνημα και πιστοί από τα γύρω νησιά αλλά και από όλη την Ελλάδα φτάνουν στο νησί.

7.2.6 Τήνος – Παναγία της Ευαγγελίστριας

Η Τήνος είναι το λιμάνι και η πρωτεύουσα του νησιού που βρίσκεται στις κυκλάδες στη μέση του Αιγαίου Πελάγους. Μία σχετικά σύγχρονη μικρή πόλη πάνω από την οποία δεσπόζει ο ναός της Παναγίας της Ευαγγελίστριας.

Η επιβλητική μαρμάρινη εκκλησία της Παναγίας της Ευαγγελίστριας χτίστηκε το 1823 στο σημείο που βρέθηκε η εικόνα της Παναγίας, η οποία θεωρείται έργο του Ευαγγελιστή Λουκά. Η εικόνα θεωρείται θαυματουργή και γ'αυτό το λόγο πλήθος πιστών συρρέει στην Τήνο για να την προσκυνήσει ή να εκπληρώσει τάματα. Στη γιορτή της Κοίμησης της Παναγίας στις 15 Αυγούστου στο νησί συνοστίζονται χιλιάδες πιστοί για να παρακολουθήσουν την περιφορά της θαυματουργής εικόνας στο νησί και να διασκεδάσουν στα πανηγύρια του νησιού. (Εντυπο υλικό από νομαρχία)

Ανεξάρτητα με τη σημασία του νησιού στην Ορθοδοξία, υπάρχει μεγάλη Καθολική κοινότητα στο νησί η οποία ζει σε απόλυτη αρμονία με τους Ορθόδοξους.

Το 90% των τουριστών που επισκέπτονται το νησί είναι θρησκευτικοί τουρίστες που κατευθύνονται στο ναό της Ευαγγελίστριας και με μέση διάρκεια παραμονής στο νησί τρεις ημέρες. Αυτού του είδους ο τουρισμός έχει βοηθήσει πολύ το νησί αφού ένας στους δέκα προσκυνητές ξαναγυρνάει στην Τήνο, αυτή τη φορά για διακοπές στο όμορφο νησί. Εκτιμάται ότι πάνω από 700.000 άνθρωποι επισκέφονται κάθε χρόνο την Τήνο.

7.2.7 Μονή Παμμεγίστων Ταξιαρχών στο Μανταμάδο

**ΕΙΚΟΝΑ 41 Θαυματουργό Ειδώλειο Ταξιάρχη στο Μανταμάδο
(προσωπικό αρχείο)**

Η μονή βρίσκεται σε μικρή απόσταση από το Μανταμάδο, στο ΒΑ τμήμα της Λέσβου, 36 χιλ. από τη Μυτιλήνη και αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα προσκυνήματα στο νησί. Άλλοτε λειτουργούσε ως ανδρική μονή, η οποία για πρώτη φορά αναφέρεται σε επιτροπικό έγγραφο του 1661.

Ο μικρός ναός του 17^{ου} αιώνα αντικαταστάθηκε από μεγαλύτερο του 18^{ου} αιώνα στη θέση του οποίου ανοικοδομήθηκε εκ βάθρων το 1879 ο σημερινός ναός που ακολουθεί τον αρχιτεκτονικό ρυθμό της τρίκλιτης βασιλικής.

Το μαναστηριακό συγκρότημα αναπτύσσεται τυπικά, περιμετρικά του ναού προσδίδοντας οχυρωματικό χαρακτήρα. Στο ναό και εντός πολυτελούς κουβουκλίου του 1766 βρίσκεται η ανάγλυφη εικόνα του Ταξιάρχη που σύμφωνα με την παράδοση κατασκευάστηκε με χώμα και με αίμα των σφαγιασθέντων από τους πειρατές μοναχών.

Λαογραφικό ενδιαφέρον παρουσιάζει το έθιμο της σφαγής ταύρου την Κυριακή των Μοιροφόρων κατά την επέτειο των εγκαινίων του ναού.

7.2.8 Κεντρική Μακεδονία

Η χριστιανική πίστη και το μεγαλείο του Βυζαντινού και μεταβυζαντινού πολιτισμού στην περιοχή της Κεντρικής Μακεδονίας εκφράζεται μέσα από περίλαμπρα θρησκευτικά μνημεία αλλά και τα διάσπαρτα ταπεινά ξωκλήσια που διατηρούν την ευλάβεια και τη φλόγα της πίστης πάνω από 1000 χρόνια. (Έντυπο υλικό από νομαρχία)

Ολόκληρη η Κεντρική Μακεδονία αποτελεί ένα βυζαντινό μουσείο με πλήθος εκκλησίες άριστα διατηρημένες, σπάνια ψηφιδωτά και μοναδικές τοιχογραφίες.

Θαυματουργές εικόνες και μοναδικά προσκυνήματα γεμίζουν την ψυχή με γαλήνη και θαυμασμό για μια θρησκευτική παράδοση αιώνων που παραμένει ζωντανή, γεμάτη από τη δύναμη της Ελληνικής θρησκευτικότητας.

Η Κεντρική Μακεδονία κατοικείται από τους προϊστορικούς χρόνους. Η ιστορία της καταγράφεται μέσα από έναν πολιτισμό μακραίωνα και διαχρονικό που νίκησε τους κατακτητές και ένωσε τους ναούς που την κατοίκησαν.

Η τέχνη και ο πολιτισμός των αρχαίων Μακεδόνων, η Ρωμαϊκή μεγαλοπρέπεια, το ένδοξο βυζάντιο με την Ορθοδοξία κληροδότησαν μοναδικά μνημεία δημιουργώντας ένα ζωντανό μουσείο που αξίζει να επισκεφθείς. Ολόκληρη η περιοχή είναι διάσπαρτη από αρχαιολογικούς θησαυρούς που διατηρήθηκαν σχεδόν άθικτοι στο πέρασμα του χρόνου για να θυμίζουν το μεγαλείο του Ελληνικού πολιτισμού.

Η Κεντρική Μακεδονία αποτελεί το κέντρο της ορθοδοξίας και της βυζαντινής μεγαλοπρέπειας.

7.2.9 Κύθηρα

Το θρησκευτικό συναίσθημα είναι ριζωμένο βαθιά στους κατοίκους των Κυθήρων. Οι περίπου 350 εκκλησίες και ξωκκλήσια και τα ιστορικά μοναστήρια του νησιού στέκονται εδώ και αιώνες ακοίμητοι φύλακες της πίστης και της παράδοσης.

Αναμφίβολα, το σημαντικότερο προσκύνημα των Κυθήρων και σημείο αναφοράς των απανταχού Κυθηρίων είναι η Ιερά Μονή Παναγίας Μυρτιδιώτισσας όπου φυλάσσεται και το Ιερότερο κειμήλιο του νησιού: η

θαυματουργή εικόνα της Παναγίας, πιθανόν να είναι από τα έργα του Ευαγγελιστή Λουκά, που βρέθηκε στα Κύθηρα με θαυματουργικό τρόπο το 16^ο αιώνα. Το μοναστήρι πανηγυρίζει στις 15 Αυγούστου και στις 24 Σεπτεμβρίου, ανάμνηση του γεγονότος της εύρεσης της εικόνας της Παναγίας και του θαύματος της ίασεως του παραλύτου, όπου πλήθος κόσμου συγκεντρώνεται από όλη την Ελλάδα και τη διασπορά. Επίσης αξίζει να βρεθείται στα Κύθηρα την Κυριακή της Ορθοδοξίας για να παρακολουθήσετε το σημαντικότερο θρησκευτικό έθιμο του νησιού, τη Γύρα της Παναγίας. Δεκάδες πιστοί μεταφέρουν πεζοί την εικόνα της Μυρτιδιώτισσας από το μοναστήρι έως τη χώρα (16 χιλ.) όπου παραμένει 40 ημέρες. Τη Δευτέρα του Πάσχα η εικόνα μεταφέρεται σε όλα τα χωριά των Κυθίων και εισέρχεται σε κάθε ναό που συναντά στο δρόμο, για να καταλήξει ξανά στο μοναστήρι την Κυριακή των Μυροφόρων. (Έντυπο υλικό από νομαρχία)

Το προσκύνημα της Αγίας Ελέσας η οποία μαρτύρησε στα Κύθηρα το 375 μ.Χ. βρίσκεται σε ένα από τα υψηλότερα σημεία του νησιού. Η θέα από εκεί είναι μαγευτική. Το προσκύνημα εορτάζει την 1^η Αυγούστου ημέρα μαρτυρίου της Αγίας.

Η Ιερά Μονή του Οσίου Θεοδώρου βρίσκεται λίγο έξω από τον Ποταμό, στο μέρος όπου ο Όσιος Θεόδωρος ασκήτεψε περί το 900 μ.Χ. προερχόμενος από την Κορώνη της Μεσσηνίας. Στη μονή φυλάσσεται η Τίμια Κάρα του Οσίου. Η μονή πανηγυρίζει στις 12 Μαΐου, ημέρα της Κοιμήσεως του Οσίου.

Το μοναστήρι της Αγίας Μονής βρίσκεται στο βουνό πάνω από το λιμάνι του Διακοφτίου και είναι αφιερωμένο στην Παναγία και την Μεταμόρφωση του Χριστού. Εορτάζει στις 6 Αυγούστου.

Στα Αντικύθηρα βρίσκεται το προσκύνημα του Αγίου Μύρωνος, πολιούχου του νησιού. Στο ναό φυλάσσεται το ιερότερο κειμήλιο του νησιού: η εικόνα του Αγίου που βρέθηκε στα Αντικύθηρα όταν το νησί ήταν έρημο (1423 – 1782). Πανηγυρίζει με παρτροπαράδωτο κρητικό γλέντι στις 16 και 17 Αυγούστου όπου πλήθος κόσμου συγκεντρώνεται.

Στο Καψάλι βρίσκεται το προσκύνημα του Αγίου Ιωάννου εν κρημνώ. Πρόκειται για μια εκκλησία σπήλαιο όπου σύμφωνα με την παράδοση ο Ευαγγελιστής Ιωάννης διέμεινε μέχρι τη στιγμή που αναχώρησε για την Πάτμο για να γράψει την Αποκάλυψη.

Τέλος μπορείτε να ζητήσετε να επισκεφθείτε κάποιες από τις βυζαντινές και μεταβυζαντινές εκκλησίες που βρίσκονται διάσπαρτες σε όλο το νησί. Πολλές από αυτές είναι διακοσμημένες με απaráμιλλης τέχνης τοιχογραφίες και φορητές εικόνες.

7.2.10 Πάρος – Παναγία Εκατονταπυλιανή ή Καταπολιανή

Το νησί της Πάρου δέχεται και αυτό μεγάλο αριθμό θρησκευτικών τουριστών λόγω της εκκλησίας της Παναγίας της Εκατονταπυλιανής.

Πρόκειται για σύνθετο εκκλησιαστικό συγκρότημα αποτελούμενο από τον κυρίως ναό της Παναγίας ο οποίος ανήκει στο τύπο της σταυρικής τρουλαίας βασιλικής, το βόρειο παρεκκλήσιο του Αγίου Νικολάου και το νότιο βαπτιστήριο. Το αρχιτεκτονικό σύμπλεγμα χρονολογείται στον 6^ο αιώνα και θεωρείται ότι αντικατέστησε προγενέστερη Κωνσταντίνια Βασιλική πάνω σε Ρωμαϊκό Γυμνάσιο. (Έντυπο υλικό από νομαρχία)

Η Παναγία λειτουργεί κανονικά μέχρι σήμερα σαν χριστιανικός ορθόδοξος σε λατρεία ναός.

Κατά την παράδοση η Αγία Ελένη, η μητέρα του Μεγάλου Κωνσταντίνου, μεταβαίνουσα στα Ιεροσόλημα για την ανεύρεση του Τίμιου Σταυρού, προσκομίστηκε λόγω τρικυμίας στη Πάρο και αποβιβάστηκε στον όρμο της Παροικιάς. Εκεί βρήκε εκκλησία αφιερωμένη στη μνήμη της Κοίμησης της Θεοτόκου, που από τους παλαιότερους ερευνητές ταυτίζεται με το σημερινό παρεκκλήσι του Αγίου Νικολάου. Κατά μία άλλη παράδοση η εκκλησία οικοδομήθηκε την εποχή του Ιουστιανού από τον ίδιο αρχιτέκτονα που έκτισε την Αγία Σοφία στην Κωνσταντινούπολη.

Η επωνυμία Καταπολιανή σχετίζεται προφανώς με την τοποθεσία, όπου είναι κτισμένη η εκκλησία. Ο ναός δηλαδή ανηγέρθη κατά την πόλη προς το μέρος της αρχαίας πόλης. Η άλλη επωνυμία Εκατονταφυλιανή σχηματίζεται από τη λέξη Εκατοντάφυλος. Σύμφωνα με τη παράδοση πάντα ο ναός της Παναγίας

ιδρύθηκε από τον Ιγνάτιο, μαθητή του πρωτομάστορα της Αγίας Σοφίας και ονομάστηκε Εκατονταπυλιανή λόγω των επιβλητικών της διαστάσεων.

Η ανασκαφή που έγινε το 1963 από τον Αναστάσιο Ορλάνδο μπροστά από την πρόσοψη του ναού της Καταπολιανής αποκάλυψε το αίθριο και τα ψηφιδωτά του Ρωμαϊκού βαπτιστηρίου κάτω απ'το κεντρικό κλίτος της Παναγίας.

Από το 1959 έως το 1963 διεξήχθησαν υπό τη διεύθυνση του Αναστάσιου Ορλάνδου εργασίες αναστήλωσης οι οποίες απέδωσαν στο μνημείο την αρχική του μορφή.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ 7

1. Ιδανικός προορισμός η Ελλάδα των τεσσάρων εποχών για όλες τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού, Hellenic Sun Editions, Αθήνα 2003, Σελίδα 6
2. www.gnto.gr
3. Έντυπο υλικό από τη νομαρχία
4. Εικόνες 37,38,39 και 41 από προσωπικό αρχείου

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά του τουριστικού προϊόντος είναι ότι δεν μπορεί να αποθηκευτεί. Από αυτό απορρέει η αναγκαιότητα βελτίωσης των δεικτών πληρότητας εκτός περιόδου αιχμής, μειώνοντας ταυτόχρονα τις αρνητικές επιπτώσεις των παρατηρουμένων χωροχρονικών συγκεντρώσεων. Η επιτυχία του παραπάνω στόχου επιβάλλει αμοιβαίες προσπάθειες τόσο εκ μέρους των χωρών προέλευσης όσο και των χωρών υποδοχής των τουριστών προκειμένου να επιτευχθεί μια καλύτερη χρονική κατανομή των διακοπών.

Η ανάπτυξη του μαζικού οργανωμένου τουρισμού με όλες τις συνέπειες που συνεπάγονται οι συγκεντρώσεις του γύρω από το χώρο και το χρόνο τόσο στις χώρες προέλευσης όσο και στις χώρες υποδοχής των τουριστών ήρθε σε αντίθεση με τα βαθύτερα κίνητρα των τουριστών.

Αποτελεί πια κοινή παραδοχή ότι ο τουρισμός ήλιου και θάλασσας, ως μοντέλου ανάπτυξης είναι ξεπερασμένος και μη βιώσιμος. Οι λόγοι που συντελούν στο ξεπέρασμά του είναι μεταξύ άλλων και οι εξής:

- ο μεγαλύτερος ανταγωνισμός από φθηνότερους προορισμούς (Τουρκία, Κροατία κ.λ.π.), δηλαδή από περιοχές που βρίσκονται ακόμα σε χαμηλή οικονομική ανάπτυξη.
- η καταστροφή του περιβάλλοντος και η εκτεταμένη αστικοποίηση
- οι κοινωνικές και πολιτιστικές αλλαγές που γεννούν την ανάγκη για νέα τουριστικά προϊόντα
- οι αδύνατες και μάλλον δύσκαμπτες τοπικές οικονομίες εξαιτίας της τουριστικής μονοκαλλιέργειας

- η περιορισμένη εποχικότητα και η πτώση του μέσου όρου των χρημάτων που δαπανούν οι τουρίστες
- η δημιουργία θέσεων εργασίας που απευθύνονται σχεδόν αποκλειστικά σε άτομα με χαμηλή εκπαίδευση.

Η αμφισβήτηση του μοντέλου του μαζικού τουρισμού επήλθε με την ανάπτυξη των εναλλακτικών μορφών τουρισμού. Οι εναλλακτικές μορφές ερμηνεύονται από τα κίνητρα των ατόμων που σχετίζονται με τον τρόπο οργάνωσης του ταξιδιού και τον προσανατολισμό της τουριστικής κατανάλωσης σε περιβάλλοντα προϊόντα. Ουσιαστικά η ομάδα κινήτρων που προσδιορίζει τον τύπο του ταξιδιού και την καταναλωτική συμπεριφορά του τουρίστα καθορίζει και την επιλογή μιας ή περισσότερων εναλλακτικών μορφών τουρισμού.

Ο πολιτιστικός-θρησκευτικός τουρισμός παρουσιάζεται ως μία βιώσιμη εναλλακτική προοπτική από κοινωνικής, περιβαλλοντικής και οικονομικής σκοπιάς. Απαιτεί, όμως, μεγαλύτερες επενδύσεις στην προετοιμασία, την έρευνα και την επικοινωνία, καθώς και μια στενή συνεργασία ανάμεσα στον δημόσιο και τον ιδιωτικό φορέα. Φυσικά, ο θρησκευτικός τουρισμός δεν αντιστρατεύεται τον τουρισμό <<ήλιου και θάλασσας>>, αλλά αυτά τα δύο είδη τουρισμού είναι συμπληρωματικά.

Η ανάπτυξη του θρησκευτικού τουρισμού δεν μπορεί να γίνει απλώς με πρωτοβουλία κάποιων τουριστικών επιχειρηματιών που σχεδιάζουν μεμονωμένες δραστηριότητες. Απαιτείται η συνεργασία του δημόσιου με τον ιδιωτικό τομέα σε τοπική βάση. Απαιτεί έναν οργανωμένο σχεδιασμό από την

κοινότητα με ενεργοποίηση όλων των τοπικών παραγόντων. Ο σχεδιασμός αυτός, όμως, μπορεί και πρέπει να ενισχυθεί κεντρικά με κύριους φορείς τον Ε.Ο.Τ. και το υπουργείο πολιτισμού, ιδιαίτερα στην παραγωγή πολιτιστικών τουριστικών προϊόντων.

Βασικό κεφάλαιο της πολιτικής για μια αειφόρο τουριστική ανάπτυξη, αφορά στη χάραξη μακρόπνοης στρατηγικής που να αποβλέπει στην επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου και την επέκταση της τουριστικής βιομηχανίας σε νέες περιοχές. Το σχέδιο αυτό δεν μπορεί ούτε να υπάρξει, ούτε να υλοποιηθεί με επιτυχία, παρά μόνο σε συνεργασία της πολιτείας (της κυβέρνησης, των κρατικών φορέων και της αυτοδιοίκησης) με όλους τους οργανωμένους φορείς της τουριστικής βιομηχανίας.

Η πρωτογενής τουριστική προσφορά καθορίζει κατεξοχήν το βαθμό ελκυστικότητας ορισμένων περιοχών μιας χώρας καθώς και τη δυνατότητά τους να αναπτυχθούν τουριστικά. Αυτή αποτελείται από τους φυσικούς και τους ανθρώπινους πόρους. Είναι λοιπόν ανάγκη να επενδύσουμε εκτός από τους φυσικούς πόρους όπως θάλασσα, ακτές, κλίμα, φως και στους ανθρώπινους πόρους.

Τα μνημεία και γενικότερα οτιδήποτε έχει δημιουργήσει ο άνθρωπος και έχει τη δυνατότητα να προκαλέσει την ολική ή μερική μετακίνηση σε ένα τόπο. Για παραδείγμα μουσεία, παραδοσιακούς οικισμούς, εκκλησίες, μοναστήρια. Επίσης οι ανθρώπινες δραστηριότητες που σχετίζονται με την ανθρώπινη ύπαρξη όπως πολιτισμός, γλώσσα, ήθη και έθιμα.

Η τουριστική ανάπτυξη πρέπει να έχει πρωτεύοντα ρόλο στην γενικότερη στρατηγική οικονομικής ανάπτυξης της χώρας και να στοχεύει στην παραγωγή πλούτου και στην αύξηση της απασχόλησης. Η αναπτυξιακή στρατηγική για τον θρησκευτικό τουρισμό, πρέπει να διασφαλίζει τους όρους για μια ανταγωνιστική αυτοτροφοδοτούμενη (αειφόρο) τουριστική οικονομία, που θα αξιοποιεί τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της χώρας μας και τους ανθρώπινους και υλικούς πόρους που αυτή διαθέτει.

Ο στόχος της τουριστικής πολιτικής της χώρας μας θα πρέπει να συνοψίζεται στο τρίπτυχο: πολυμορφία, ποιότητα, βιωσιμότητα σε δωδεκάμηνη βάση. Στόχος είναι να περάσουμε από την μονοδιάστατη ταμπέλα ήλιος-θάλασσα, σε μια πολυμορφία, που να συνδυάζει τον θρησκευτικό τουρισμό με τις άλλες εναλλακτικές μορφές τουρισμού και να συνδέει τον τουρισμό με την κλασική αλλά και σύγχρονη πολιτιστική μας κληρονομιά. Και όλα αυτά σε δωδεκάμηνη βάση. Και αυτό γιατί οι ειδικές ή εναλλακτικές μορφές τουρισμού αποτελούν μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα <<αγορές-θύλακες>>, που θα διακινούν μεγάλης οικονομικής απόδοσης, μεγέθη. Σε μια χώρα όπως η Ελλάδα δεν δικαιολογείται να υπάρχει τουριστική περίοδος τεσσάρων μηνών που συνεχώς μάλιστα να περιορίζεται.

Η διαφοροποίηση που θα αμβλύνει το φαινόμενο της εποχικότητας αυξάνοντας την κίνηση εκτός του θερινού τριμήνου, πρέπει να βασιστεί πάνω στον εμπλουτισμό του βασικού αυτού προϊόντος στοχεύοντας σε ειδικές αγορές, με προϋπόθεση βέβαια το υψηλό επίπεδο παρεχομένων υπηρεσιών και την

ύπαρξη καταλλήλων υποδομών (δίκτυο αερομεταφορών, εγκαταστάσεις ειδικής τουριστικής υποδομής κ.λ.π).

Απαιτείται αξιοποίηση του εθνικού συμβουλίου τουρισμού με ρόλο συμβουλευτικό προς την πολιτική ηγεσία του υπουργείου τουρισμού.

Απαιτείται επένδυση στο ανθρώπινο κεφάλαιο. Με σωστή εκπαίδευση, επιμόρφωση και κατάρτιση ανθρώπινου δυναμικού προκειμένου να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις ενός υψηλής ποιότητας τουριστικού προϊόντος. Όσο πιο καταρτισμένο προσωπικό διαθέτουμε τόσο περισσότερο ανταγωνιστικοί γινόμαστε.

Ο τουρισμός δημιουργεί θέσεις εργασίας όχι μόνο στα κύρια και συμπληρωματικά τουριστικά καταλύματα αλλά και σε άλλους κλάδους της οικονομίας οι οποίοι σχετίζονται άμεσα με τη λειτουργία του τουριστικού τομέα. Ένα μοναστήρι κοντά σε ένα χωριό είναι δυνατόν να το βοηθήσει να αναπτυχθεί οικονομικά και κοινωνικά.

Τέλος ο Ε.Ο.Τ. πρέπει να προωθήσει το πρόγραμμα προβολής του θρησκευτικού τουρισμού, με υποέργα τις επιμέρους ενέργειες προβολής, που ο ίδιος θα επιλέξει να αναλάβει στα πλαίσια της εφαρμογής σχεδίων προβολής θρησκευτικού τουρισμού, που θα του υποβληθούν από τον ιδιωτικό τομέα ή και θα χρηματοδοτηθούν από τον ιδιωτικό τομέα. Οι δράσεις που περιλαμβάνεται στις προτάσεις πρέπει να επεκτείνονται χρονικά ή να είναι επαναλαμβανόμενες, από την έγκρισή τους και μέχρι το τέλος του προγράμματος.

Συλλογικοί φορείς των διαφόρων κλάδων του τουρισμού εθνικής, περιφερειακής ή τοπικής εμβέλειας, νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, καθώς και επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα, που δραστηριοποιούνται στον τουρισμό πρέπει να υποβάλουν προτάσεις. Επίσης tour operators, δηλαδή διοργανωτές τουριστικών προγραμμάτων εισερχόμενου τουρισμού προς ελληνικούς προορισμούς, προκειμένου για ενέργειες προβολής προς στήριξη των προγραμμάτων αυτών.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Τα μνημεία της ελληνικής ορθοδοξίας είναι αναπόσπαστο τμήμα της εθνικής κληρονομιάς και αποτελούν αξιόλογο πόλο έλξης επισκεπτών. Οι βυζαντινές και οι μεταβυζαντινές εκκλησίες, στις πόλεις και τα χωριά, οι επιβλητικοί καθεδρικοί ναοί, τα ξωκκλήσια και τα προσκυνήματα της υπαίθρου, τα μοναστήρια, τα μετόχια και οι σκήτες, η μοναδική μοναστική πολιτεία του Αγίου Όρους, με την αξιόλογη εικονογράφησή τους, με ψηφιδωτά, τοιχογραφίες και εικόνες, μαρτυρούν την επίμονη προσήλωση στις παραδόσεις και την στενή και μακραίωνη διασύνδεση της τέχνης με τη θρησκευτική λατρεία.

Οι ευσεβείς περιηγητές, οι φιλέρευνοι τουρίστες αλλά και οι θαυμαστές της βυζαντινής τέχνης θα βρουν, μέσα από πολιτιστικά οδοιπορικά στον ελληνικό χώρο, τους δρόμους της επαφής με την πνευματικότητα της ορθοδοξίας. Σε πολλές περιοχές θα συναντήσει κανείς κτίσματα και μνημεία λατρείας διαφορετικών δογμάτων και θρησκειών να συνυπάρχουν σε ένα διαρκή διάλογο, αποδεικνύοντας την πολυπολιτισμικότητα του ελληνικού χώρου. Δύσκολα θα βρούμε άλλη ανθρώπινη συνήθεια τόσο διαδεδομένη στο χώρο και τόσο ανθεκτική στο χρόνο όσο το ταξίδι σε τόπους ιερούς με στόχο το προσκύνημα. Από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα, παραμένει σταθερή η πεποίθηση ότι η δέηση ή η τέλεση των θρησκευτικών καθηκόντων είναι αποτελεσματικότερη σε κάποιους συγκεκριμένους τόπους. Στους τόπους όπου γεννήθηκαν, πέθαναν, θαυματουργήσαν, μαρτύρησαν ή απλώς εμφανίστηκαν θεοί και άγιοι, στα σημεία όπου υπήρχαν αγάλματα, ναοί, εκκλησίες, λείψανα αγίων ή θαυματουργές εικόνες, στα μέρη όπου διαδραματίστηκαν τα σημαντικότερα γεγονότα της ιστορίας κάθε θρησκείας.

Διαπερνώντας εποχές και πολιτισμούς, η κοινή πίστη στη σημασία του προσκυνήματος συνδέει μεταξύ τους και τις πιο διαφορετικές θρησκείες. Και αν σήμερα έχουν εκλείψει πια τα κίνητρα που κατά την αρχαιότητα οδηγούσαν τα βήματα των προσκυνητών στους ναούς της Παλάδας Αθηνάς, της Αφροδίτης των Κυθήρων, της Αφροδίτης της Πάφου ή της Εφέσιας Αρτέμιδος ο πυρήνας του θρησκευτικού τουρισμού παραμένει ο ίδιος.

Η μετακίνηση για λόγους θρησκευτικούς συνεχίζει να υπόσχεται στον ταξιδιώτη κάτι πολυτιμότερο από την γνωριμία ενός ξένου τόπου, έναν ελκυστικό συνδυασμό του τερπνού μετά του ωφελίμου. Εξάλλου, κατά πολλούς, γέννηση του σύγχρονου τουρισμού οφείλει πολλά στην παράδοση του λατρευτικού ταξιδιού. Τέσσερις αιώνες αργότερα, η εκμηδένιση των αποστάσεων έχει μετατρέψει το επικίνδυνο ταξίδι σε ανώδυνη μετακίνηση. Η μαζικότητα είναι ένα από τα αποτελέσματα της αλλαγής των συνθηκών.

Ο θρησκευτικός τουρισμός είναι ένα φαινόμενο που πολύ δύσκολα μπορεί να απεικονιστεί σε νούμερα και αριθμούς γιατί δεν μπορεί κανείς να προσδιορίσει με ακρίβεια τα κίνητρα της επίσκεψης του ταξιδιώτη στον θρησκευτικό προορισμό, εάν αυτός είναι καθαρά προσκυνηματικός, πολιτιστικός ή από περιέργειας.

Το γεγονός ότι οι πιστοί στη διάρκεια του ταξιδιού πρέπει να ικανοποιήσουν τις βασικές βιολογικές τους ανάγκες για διαμονή και εστίαση στη χώρα ή τον τόπο υποδοχής δεν αρκεί για να χαρακτηριστεί ο πιστός τουρίστας και ούτε οι θρησκευτικές ανάγκες του τουρίστα τον καθιστούν προσκυνητή.

Το αν η σχέση θρησκεία και άνθρωπος που έχει τόσες και τόσες διαστάσεις πέρα από όλα τα άλλα παρουσιάζει έντονο τουριστικό ενδιαφέρον τόσο από επιστημονική όσο και από επιχειρηματική σκοπιά νομίζω ότι έγινε πασιφανές με την παράθεση όλων των στοιχείων που προαναφέρθηκαν.

Το ότι το όλο ενχέρημα ανάπτυξης και προώθησης του θρησκευτικού τουρισμού μόλις τώρα αρχίζει να γίνεται αντικείμενο έρευνας και μελέτης στην ελληνική κοινωνία είναι θετικό.

Σε κάθε περίπτωση ο Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού, η Εκκλησία της Ελλάδος και η Αρχιεπισκοπή Αθηνών, οι κοινωνικοί επιστήμονες και οι ερευνητές καθώς και ο επιχειρηματικός κόσμος της χώρας μας θα πρέπει να ξαναδούν το θέμα του θρησκευτικού τουρισμού ο καθένας από διαφορετική αφετηρία με ένα όμως κοινό στόχο : την προώθηση του θρησκευτικού τουρισμού και στην πατρίδα μας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αθηνά Παυλοπούλου, Διεθνής και Ελληνική πρακτική στο θρησκευτικό τουρισμό.
- Έντυπο υλικό από Ελληνικό Οργανισμό Τουρισμού
- Έντυπο υλικό από όλες τις Νομαρχίες της Ελλάδας
- Ευάγγελου Π. Λέκκου ,Τα Ελληνικά Μοναστήρια , Εκδόσεις Ιχνηλάτης Αθήνα 1995
- Ιδανικός προορισμός η Ελλάδα των 4 εποχών για όλες τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού, 2003
- Νίκος Γ. Ηγουμενάκης , Κώστας Ν. Κραβαρίτης , Περικλής Ν. Λύτρας , Εισαγωγή στον Τουρισμό , Εκδόσεις Interbooks Αθήνα 1999
- Νίκος Γ. Ηγουμενάκης , Τουρισμός και Ανάπτυξη , Εκδόσεις Interbooks Αθήνα 2000
- Νίκος Γ. Ηγουμενάκης, Τουριστικό Μάρκετινγκ, Εκδόσεις Interbooks Αθήνα 1999
- Νίκος Γ. Ηγουμενάκης, Τουριστική Οικονομία, Εκδόσεις Interbooks Αθήνα 1997
- Περικλής Ν. Λύτρας , Θρησκευτικός Τουρισμός , μία κοινωνικο-ψυχολογική προσέγγιση , Εκδόσεις Interbooks Αθήνα 2001
- Περικλής Ν. Λύτρας , Τουριστική Ψυχολογία , Εκδόσεις Interbooks Αθήνα 1993
- Φωτογραφικό υλικό από όλες τις Νομαρχίες της Ελλάδας
- Φωτογραφικό υλικό από προσωπικό αρχείο

INTERNET-SITES

- www.anapafsas.com
- www.orthodox.gr
- <http://athos.edo.gr>
- <http://whc.unesco.org>
- <http://www.meteora-greece.com>
- www.uoa.gr
- www.ntua.com
- www.aueb.gr
- www.uch.gr
- www.uth.gr
- www.upatras.gr
- www.teiath.gr
- www.libraries.gr
- www.lib.uoa.gr
- www.goisrael.com
- www.catholic.net
- www.tourismofindia.com
- www.india.org
- www.gnto.gr